
BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
14 L
23

De vero usu & fero abusu
MEDICAMENTORUM CHYMICORUM
Commentatio

LAURENTII HOFMANI
Hallâ-Saxonis, Phil. Med. & Cheir. D.

Cum indice rerum ad finem addito.

Ex Segow

Wm. ...

HALÆ SAXONUM

Anno M.DC.XIX.

REVERENDISSIMO, ILLVSTRISsimo atque Celsissimo Principi ac Domino, Domino

CHRISTIANO VVILHELMO,

Postulato Archiepiscopo Magdeburgensi, Primati Germaniæ, Marchioni Brandeburgico, Duci Borussiæ, &c. Domino suo clementissimo;

nec non

TOTI MAGNIFICO ET AMPLISsimo inclytæ Reipublicæ Hallensis, Patriæ suæ charissimæ SENATUI

SALVTEM, SVBIECTIONEM ET REVERENTIAM.

DIvinus Plato, Archiepiscope reverendissime, Princeps illustrissime, Domine clementissime, vosq; Consules & Senatores amplissimi, multitudinem Medicorum malè 7. de repub.

conſtitutam arguere rempublicam, ſapienter pronunciavit. Id autem de veris genuiniſque ſi accipiamus medicis, patriam noſtram hoc tempore optimè conſtitutam, jure merito dixerimus. Amiſit enim iſta ſuperiori anno medicos ternos numero, qui perfectus, myſticus & fatalis vulgò creditur. At verò non ſolùm ii erant numerus, ſed ſimul ætate grandiores, autoritate auctiores, doctrinâque & experientiâ conſummatiores. Eoſce ut & conſimiles multos cùm jam non ulteriùs noſtra in gremio foveat ſuo Reſpublica, utique ſecundùm Platonem ea florentiſſima venit indigitanda. Si verò de morionibus medicaſtris, ut & cacochymicis id accipiamus, peſſimè conſtitutam hanc rempublicam, ſecundùm Platonem pronunciabimus. Medicaſtri enim triginta cum duobus (egregij ſcilicet Gigantum fraterculi) hìc Medicinam factitârunt, lue peſtiferâ apud nos graſſante. Reticebo caterv-

vas anicularum, ſagarum, veneficarum, quæ & ipſæ non minùs, ex pacto forſan cum ſtygio Plutone inito, morbos eradicare ſatagunt.

Quoties quæſo, Reverendiſſime & clementiſſime Princeps, tuque ſanctiſſima Senatorum corona: quoties, inquam, ingenuarum artium, linguarum & ſcientiarum ſtudia per hoſce furioſos anabaptiſtas (ita eos appello) intercepta, abjecta, pedibus proculcata, & ad orcum damnata? quot quæſo honeſtiſſimorum Civium ab hiſce Machiavelliſtis æſtimabitis miſerè circumventos, nefariè proditos, ſceleſtiſſimè ſpoliatos? quot, obſecro, Chriſti nomen profitentium, ab hiſce Neronianis intoxicatos, enervatos, enecatos? quot deniq; donaria, tabulæ pictæ, vaſa cælata per hoſce Catilinarios rapta ſunt, quòt liberorum orbati parentibus, quot parentes chariſſimis liberis? quot morientium per illorum violenta & incauta medicamina

ad desperationem redacti? quid enim istorum medicastrorum in acie pestiferâ pharmaceuticus gladius agebat? cujus latus ille mucro petebat? quicquid sanè isti homines famosi & facinorosi parant, arant, ædificant, omnia vel avaritiæ vel in perniciem bonorum parant. Iis pro pudore, pro abstinentiâ, pro virtute, audacia, avaritia, sitis humani sanguinis vigent. Memorare possem in specie, quæ insatiabilis avaritia, quæ immanis & formidolosa crudelitas eosdem ceperit, ni res ea longiùs me ab incepto traheret, vel etiam, ni illorum furores tam clari essent,

Solis, cùm sudum est, quàm radij esse solent.

Ac me quidem, quòd ab istorum malis (ne quid gravius dicam) moribus dissentiam, nihil minùs, quàm honoris cupido aut spes victoriæ atque invidia jam vexat, sed amor patriæ me stimulat. Hoc quippe in casu à patriâ republicâ, monente Hippocrate, cogitationes non procul haben-

di mihi fuit consiliũ. Cùm enim post gloriam nominis divini, omnes totius vitæ nostræ actiones ac consilia, in patriæ proximique honorem ac utilitatem sint dirigenda, mearum quoque partium esse duxi, patriam dulcissimam pro ratione mei si non talenti, tamen drachmæ vel etiam oboli, re & consilio juvare. Nequaquam enim penitus hæc mussitanda nostratium medicastrorum & cacochymicorum injuria, nequaquam permittendæ cædes ulteriùs: Patria de his præmonenda, instruenda, quieta reddenda: poscit hoc pietas, poscit veritas & sinceritas, haudquaquam nobis medicis, quod dici solet, utramvis in aurem dormiendum. Cicero 1. Vat.

Tu ergo Princeps laudatissime, qui pro subditis, quos habes, tuis, vigilas non tantùm de die, sed & quando

Antipodum cernit prandia, mundi oculus:

audi gemitus eorundem, tangat te tandem miseratio. Grassantur in hanc rem-

publicam nostram florentissimam ejusmodi Medicelli (vel potiùs larvæ Medicorum umbratiles) qui revera furiosi sunt Anabaptistæ, subdoli Machiavellistæ, immanes Neroniani, conjurati Catilinarij: contra hos insurge, pugna: victoria tibi in manu est. Statuas exemplum in uno, ut multi sapiant: Melius mehercle, ut pereat unus, quàm unitas.

Vos etiam, Senatores prudentissimi, qui vel ætate vel similitudine curarum patres appellamini, Reipublicæ vestræ consulite, & hæc inutilia corporis reipublicæ membra recidite, Medicastrorumq; ignavum pecus & scarabeos à præsepibus medicis arcete: reliquum

Horat. *——— fungatur vice cotis, acutum*
Reddere quæ ferrum valet, exors ipsa secandi.

Hoc ità ut fiat, etiam atq; etiam exopto.

Cùm autem optimè perspectum habeam, non defuturos Zoilos & Aristarchos iniquos, qui hoc à me qualecunque

insti-

institutum opus Theonino dente sint arrosuri, quòd Veritas odium pariat; tractatum hunc sub augustissimo Celsitudinis tuæ clypeo, totiusq; inclyti Senatûs tutelâ edere volui: quem ut clementer & benevolè suscipiatis, atque à viperinis Momi insultibus tutum præstetis, summâ animi subjectione & devotione mirificè à vobis contendo. Æternùm valete & felicissimè perpetuò gubernate. Datum Halæ Saxonum, anno Domini 1611. mense Augusto.

VV.

Reverendiss. & Illustriss. Celsit.
Subjectissimus
Magnific. Amplitudin.
Observantissimus

Laurentius Hofmanus
Phil. Med. & Cheir. D.

LECTORI CANDIDO ET BENEVOLO S.

Haud mihi succensebis, Lector candide, quòd hoc, uti vides, genus argumenti mihi scribendum sumserim, cùm id vel fronte primâ non tantùm putem, sed & sciam honestum, utile & necessarium. Invenies meherclè hodiè vix ullum literatum, literatorem, idiotam, mulierculam, infantulum, qui Chymica si non crepet, crepare tamen non audeat. Eâ in Chymiâ etiam aliquid me cognovisse, (φθόνος ἀπέστω καὶ νέμεσις) profiteor.

Jam verò non nobis solùm nati sumus, ut ajunt & Plato in quâdam epistolâ ad Architam Tarentinum, &

Flos illibatus populi, Suadæq; medulla

Cicero: ortûsq; nostri partem sibi vendicant parentes, partem amici, partem etiam, nec eam minimam, Patria. Dicam ergo sincerè quod

res

res est: Non nolui ego mearum rerum satagere & consulere pluribus, puta mihi ipsi, conscientiæ, patriæ dulcissimæ, amicis: tandemq; & vobis Medicastri cacochymici, ut insulsi ità & insipidi, gratificari mens fuit.

Vos itaq;, qui ultimi eratis, in enumeratione causarum impulsivarum, cacochymici: vos, inquam, primò progredimini, aliàs sanè nec primo, nec ultimo, nec intermedio digni loco, sed infra omnes mortuos longè amandandi. Medicastros vos appello, medicorum enim nomine indignos judico, sequutus Athenienses, qui nomina juvenum fortissimorum Harmadij & Aristogitonis, qui libertatis recuperandæ gratiâ, Hippiam Tyrannum interficere aggressi erant, ne unquam servis indere liceret, decreto publico sanxerunt: quoniam nefas ducerent, nomina libertati patriæ devota, servili contagio pollui. Medici haudquaquam estis; nec re, nec nomine. Medicina non solùm ars est medicatrix, sed & meditatrix. Ubi, obsecro, profundæ vestræ meditationes, ubi sin-

gulares observationes? altißimum hic silentium, & plusquam Pythagorica ἐχεμυθία. Ars medicatrix sit etiam meditatrix. Nihil certè in intellectu, quin priùs fuerit in sensu, juxta Physicos. Arctiùs vos premam è doctrinâ Logicorum. Tres sunt mentis nostræ operationes, 1. τῶν ἀδιαιρέτων νόησις, 2. σύνθεσις καὶ διαίρεσις, 3. διάνοια. Discursus & meditationes medicas vobis arrogatis, cùm juxta primam mentis operationem nunquam studia medica aggreßi sitis. Quòd si quandoq; (rarum contingens id est) vestrûm aliquis ea hoc aggrediatur modo, tales tamen vos geritis, quibus Scaligerianum illud conveniat: Estis vulpes, quæ vitreum lambunt vas, pultem non attingunt. Si ergo jam juxta primam operationem mentis vix estis medicastri superficiarij, quid futurum de reliquis, ubi semper posteriora à primis catenâ quâdam aureâ dependent? Sed hæc reticerem, nisi insimul viderem cotidiè, quòd multi à vobis callidè circumveniantur, miserè intoxicentur, enerventur,

Exerc. 307. Sect. 21.

non

non rarò etiam crudeliter interficiantur. Quî, quæso, eò impietatis & infidelitatis possem procedere, ratione cujus si in campo vel sylvâ latrones conspicarer, viatores obviantes non præmonerem? quâ conscientiâ ipsos celarem, vel celando annuerem? quæ autem dissimilitudo inter latrones & tales chymicastros? nullâ planè, nisi quòd fortaßè illi in montibus & sylvis, hi in urbibus deprædentur, ut Galenus inquit prænotion. lib. ἰατροὶ ἀπαίδευτοι μόνῳ τούτῳ διαφέρουσι τῶν λῃστῶν, τῷ κατὰ τὴν πόλιν οὐκ ἐν τοῖς ὄρεσι κακουργεῖν. *Imò latronibus longè sunt nocentiores, judice eodem, quippe cùm hi pecuniam tantùm viatoribus, non tamen impunè eripiant, illis, si vitam & sanitatem hominibus eripuerint, cum mercede gratia quoq; referatur.*

In Medicinâ & scientiâ & conscientiâ opus est.

Vobis itaq; ô Chymicastri, non parum quoq; consulo, dum vos amicè adhortor, ut imposterum Spartam quam nacti estis, unicè exornetis, tam audacia, mendacia & sesquipedalia verba non ampliùs funditetis, honestos &

eruditos Medicos non contemnatis & mille ludibrijs afficiatis, à pharmacorum præparatione & medicinâ factitandâ abstineatis, ne Deum in cœlis offendatis, bonam famam perdatis, conscientiam & animam polluatis, & sic pleno incitatoq; cursu in Stygias undas irruatis.

Heîc mihi objicietis, me vobis facere injuriam, quippe qui nulli mortalium ἐκ προαιρέσεως noceatis, multò minus aliquem voluntariè interficiatis, sed consilia vestra omnia pro modulo prudentiæ vestræ in ægrorum salutem dirigatis. Verùm hæc excusatio admodum calva est, nimisq; frigida, sub ipso etiam solstitio æstivo: siquidem vos non legitimè à Deo ad medicinam vocati estis, sed alius ad hanc, alius ad aliam artem, utpote qui pleriq; alias artes antehac exercueritis, & vocationes vestras deserueritis: quomodo ergo vos benedictionem divinam in actionibus vestris sperabitis? Si verò in Academijs, quæ Cæsareæ Majestatis & Pontificis Romani gaudent privile-

gijs,

gijs, per viros laudatos, omniq; laude majores, & jurejurando fidelitatis obstrictos, liberè medicinam faciendi maximè idonei judicaremini, insuper juramento polliciti essetis, vos cuiq; ægro pro discretione vestrâ consulturos, tunc legitimam vocationem obiretis, superiùs memoratâ objectione bonâ conscientiâ vos defendere, & ubiq; locorum Medicinam facere possetis: Aliàs impostores atq; imperiti Thrasones, Medicastri, Tenebriones, & Lucifugæ non immeritò auditis, quibus Deus sapientissimus potiùs ad pœnam peccati, quàm salutem hominum uti solet. Cujus sanè rei indignitas hanc mihi satyram extorsit:

Gal. in fine prognost. τὸ μὲν μηδέποτε ἁμαρτάνειν, μεῖζον ἢ κατ' ἄνθρωπον: τὸ δ' ὡς ἥκιστα, τεχνίτου μόνου.

Crede ratem ventis, corpus ne crede Chymistis,
Est tali chymicâ tutior unda fide.
Vestrûm nemo bonus, vel si bonus obtigit ullus,
Nescio quo fato res mala, facta bona est.

Parodia ex Petronio.

Non igitur ægrè feretis, vos acerbiùs à me quandoq; reprehendi, ego enim tanquam amator veritatis tacere non potui. Amicus Socrates, amicus Plato, veritas tamen magis

l. 1. Ethic. Nicom. c. 6.

ami

amica. Nihil commemoro, quàm quod vel ipse viderim, expertus fuerim, vel ab alijs fide dignißimis perceperim. Nemini facio injuriam, neq; injuriosè aut hostiliter quicquam dictum velim, lapides projeci inter medios canes, si quem fortè offenderim, ille procul dubio latrabit. Consultius fuerit non latrare, saxum enim ille molossus mordebit, quicunq; latraverit. Sic ergo, dum vobis, Tenebriones, consultum cupio, meæ insimul conscientiæ satisfecisse me statuo.

Patriæ meæ consulo, eamq; re consilioq; pro modulo meo juvo, dum Serenißimum Principem, & Senatum inclytum submissè & devotè moneo, ut è segete medicâ ista Zizania eruncent, nihilq; prius sibi ducant & antiquius, quàm ut subditorum suorum cervicibus hujusmodi barbaros hippocentauros & Cyclopas depellant.

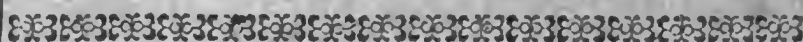
Amicis quoq; consulo, dum fideliter illos admoneo: amici enim est monere, ut omnes sibi deinceps ab hujuscemodi viperinis Medicis &

Ichneumonicis medicaminibus cavere discant, virosq; bonos, doctos & expertos pressi morbis in consilium adhibeant.

Tu verò, Lector benevole, hoc à me institutum opus, si æquâ lance ponderaveris, Theonino dente vix arrodes, sed potiùs approbabis & candido accipies animo. Doctioribus quippe ansam dare volui, hoc argumentũ latiùs & politiùs tractandi. Ego enim potiùs adumbravi, quàm vivis coloribus depinxi. Tentavi, movi quod potui: qui sæpè movent, aliquid aliquando promovent. Interim tamen certò mihi persuadeo, neminem futurum, cujuscunq; etiã statûs & conditionis, quin hanc qualemcunq; meam commentatiunculam cum voluptate & fructu sit perlecturus: maximè verò arti Apollineæ initiati: hinc enim quid de Chymiâ fideli Medicinæ ministrâ sit sentiendum, quæ in Chymicorum medicamentorum præparatione & administratione vitanda, quæ amplectenda sint, perdiscent. Quòd si laboribus meis benignè faveris, & conatus meos proba-

Errores Chymicastrorum præbent initium uberioris sapientiæ.

veris, ad alia longè majora stimulum mihi addideris. Hâc in sententiâ his fruere, & benè ac feliciter vale.

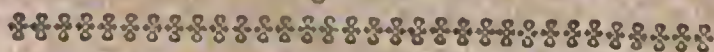
ZOILO SANAM MENTEM.

Μὴ τοῖς ἡμετέροις νεμέσα τοῖς ἐνθάδ' ἀγῶσι,
μήτε μ' ἐπεσβολίης, ζώϊλε, δάκνε τεαῖς.
Αὐτὰρ κἂν μεγάλοις τὸ θέλημά σοι ἔμμεν'
ἄρκιον, ἄρξεις ὅτου λώϊα τῶνδε λάβῃς. (ἔασον
ἣν δέ τι διερήκῃς πῃ σφάλμ', ἐμοὶ αὐτὸ παρίσῃ
ζώϊλε, παμμεγέθη σοὶ χάριν εἰσομένῳ.

VIRO CLARISSIMO, MEDICO AC PHILOSOPHO EXImio, Domino LAVRENTIO HOFMANO Halensi pragmatico, amico suo certissimo, de editâ diascepsi Chymicâ congratulatur

D. Henricus Ellenberger, Medicus Archiepiscopalis Hallensis.

QVisnam sit melior Medicus, dubitatio mentē
Multorum tenet hæc, Pergamenine Galeni,
An Paracelsiacæ sectator Chemicus artis:
Tu litem egregiè solers *Hofmanne* resolvis.
Munere divino quondam Medicina reperta,
Sedulitate Patrum, Grajumq; Arabumq; labore
Edita, nil habuit quod huic superaddere posset
Posteritas; Ars una fuit, Methodusq; medendi
Vna, Galenistæ nomen, Chymicive perinde
Est habitum, sectæ nullo discrimine facto.
Nunc ea divisim; tanta est socordia gentis
Nostræ, tractatur passim, satagitq; videri
Hic melior Medicus, Chymicâ qui nudus ab arte
Herbarum dubios; vulgo admirante; maniplos

Decoquit,atq; operâ committit Pharmacopœo;
Interea immoritur studiis palletq; legendo.
Alter at econtra, nullis doctoribus usus,
Pæoniam male-sanus init comprêndere famam,
Dum modò Fornacum fumo sit tinctus,& usq;
Sulphura,Mercuriumq; crepet,Viviq; metalli
Nomina, Caussarum ignarus normæq; medendi.
Peccat uterq; tibi præclare *Hofmanne*,sed ille
Mitiùs, herbarum parvis qui viribus hostem
Aggreditur frustra, si morbus fortiùs instet.
Hunc verò meritò incusas & vindice scripto
Cominus exagitas, ægros qui perdere natus
Funera funeribus cumulat, dum pharmaca cudit
Noxia,cæcorum pugnans more Andabatarum.
Tertius omne feret punctum,qui Dia vireta
Hippocratis, variis Chymicorum floribus ornat.

IN ERRONES PSEVDOCHYmicos, secreta & novam Medicinam crepantes, D. LAVRENTIO HOFMANNO, sympatriotæ charissimo.

H*Occe quid est? ecquâ,mi* Hofmanne,*libidine tandem*
Mens hominum prurit? quo flagrat amore novandi
Omnia, quæ folijs mandata perennibus olim
Ingenijs præstans, acriq; labore Vetustas

Egregiè

Egregiè sanxit? quid enim? non sola laborat
Nusquam tuta fides, ac in contraria vulgi
Distrahitur studia, & vix à cervice ruinam
Submovet: it reliquas par corruptela per artes,
Et majestati Veterum nova derogat ætas,
Tam pravi falsiq; tenax, quàm dedita rixis,
Ac ubi gloriolæ se specula protulit usquam,
Mille per errores nil non sentire parata.
Aspice morborum victricem Hippocratis artem,
Quam, miseris ut præsidio mortalibus esset,
Languorum contra genus, & genus omne dolorum,
Quantum fata sinunt, & inevitabilis ævi
Terminus, ipse Pater quondam è tellure creavit,
Præcepitq; coli, vitæ quia postulet usus:
Vt jacet? ut miserè jam conculcata Cyclopum
Quorundam pedibus de se mutata recedit
Priscum exuta decus, quo tot volventibus usq;
Seclorum spacijs per totum floruit orbem?
Prodijt hâc etenim mundi vergente senectâ (tro,
Gens nova, credo equidem Stygij Phlegethontis ab an-
(Quippe nihil nisi Sulphur olent, flammasq; picemq;)
Qui longè provecti odijs, ardoreq; famæ,
Hippocratem, cujus cœlo propè gloria par est,
Non jam ferre queunt, neq; docti scripta Galeni;
Ast abjuratâ veterum ratione medendi,

Explosâq; fide sensus, rituq; tyranni
Ipsi inter sese nova funditus omnia condunt.
Hos tibi, si nescis, paucis, adverte, notabo.
Principiò genus obscurum, sed stemmata vulgò
Mentiti generosa crepant, in fornice nati.
Tum verò latebras, loca convenientia fraudi,
Semper amant, & sola colunt gurgustia semper,
Mutantes persæpè larem, neq; longius ijsdem
Vrbibus hærentes, scurrili more planorum,
Qui cœtu in medio, quum plebs densissima circùm,
Theriacam cantant, ac admirante popello
Serpentem innocuum servatum in pyxide monstrant.
Non adeunt igitur Musarum castra, nec audent
Cum doctis conferre pedem, validoq; vicissim
Argumentorum conflictu elidere verum:
At sibi diffisi vincunt sine judice caussam,
Et pæana canunt ipsi, seseq; coronant
Victores magno clamore. Quod ante tribunal?
Nimirum vulgi, cujus sese auribus aptant,
Pollicitisq; sibi mirè arridentibus addunt.
Namq; & promittunt (quanquam natura reclamet,
Vt quæ sola potest rerum traducere formas)
Informi ex massâ plumbi liventis, & ære,
Argenti atq; auri preciosa creare metalla.
O impostores, ô ad mendacia nati,

Quis

Quis quæso vestris hanc vim fornacibus afflat?
Vnde potens carbo, brevibus qui conficit horis,
Quod per mille vices solers natura sub ipsis
Visceribus terræ, multo vix tempore conflat,
Lumine stellarum vario, ac cœlestibus usa
Astrorum auspicijs, & semet in omnia vertens?
Ergo nec immeritò stirps ô infanda Gigantum,
Qui semper, nunquam quod habetis, conditis aurum,
Sudati vobis noctuq; dieq; labores
In tetrum expirant fumum, & patrimonia tandem
Omnino in cineres meritò decocta resident.
Aut ubi res fuerit perbellè gesta, profectò
Hæc operis vestri summa est, omnisq; potestas,
Fallaces auri mentirier arte colores.
Idq; adeò coràm repetitus detegit ignis,
Qui fucum multo carbone, diuq; paratum
Abstergens penitùs mox æs in pristina reddit.
Quid miranda tibi vesanæ dogmata sectæ
Cætera pertexam? grex carbonarius iste
Bis duo cunctarum quæ sunt primordia rerum,
Indubitata Sophis, ipso compertaq; sensu
Abrogat, & nobis è Sulphure feceq; vini,
Et micâ Salis, argentiq; volubilis undâ
Cuncta struit. Nunquid bella hæc elementa videntur?
Quæq; vel excipiat non deficiente cachinno

Demo-

Democritus? nec enim prima hæc cunabula rerum
Existunt, nec in hæc leto consumta feruntur
Omnia, quum longè prior his sit terra, sit aër,
Sit vagus humor aquæ, sit cœlo proximus ignis.
Quò minùs id mirum, si dissentanea vero
Eliciunt, seseq́ operosis nexibus ipsi
Involvunt, primum qui mox ad limen aberrant,
His à principijs adeò fallacibus orsi,
Vnde nihil, nisi falsa sequi distortaq́ possunt.
Fortè roges autem, quânam caligine pressi
Ad veri nequeant oculos extollere lumen:
Est (reor) in caußâ, cui se suaq́ omnia debent,
Fumus, & exiliens ardente favilla camino,
Quæ feriunt, dubiâq́ oculos sub imagine ludunt.
Nam sedet aßiduè dum cætera turba Galeni
Inclinata libris, pluteos dum consulit omnes,
Dum veniente die, dum discedente laborans
Pallescit studijs: Paracelso nata fatore
Inclyta posteritas nigrum sedet ante caminum,
Et speciem fumi se proripientis acutè
Contemplans animat ventosis faucibus ignem,
Carbonesq́ struit. DI tale avertite monstrum:
Dixeris Æthiopes, adeò fuligine splendent.
Iam tibi si, magno quæ pollicitantur hiatu,
Effari pergam, texenda vel Ilias esset.

Heu mihi, nodoſas nam quot ſoluere podagras?
Carniuoramq; luem, cancros? & totius unum
Corporis ulcus atrox ac inſanabile, lepras?
Quot captos oculis? obſtructis auribus ortos?
Officioq; pedum, linguæ vel munere caſſos,
Arte nouâ optatæ mox reſtituêre ſaluti?
Quid ſi iidem certent Phœbum ſuperare medendo?
Et mirum certè, niſi functos corpore manes
In lucem reuocent etiam, prædamq; Charonti
Indignabundo eripiant, ſuperiſq; reducant.
Ite igitur miſeri (quis vos excludit ab aulis?)
Ite ſalutiferæ ſi tanta potentia dextræ,
Nobilium commune malum, ſanate podagram.
Meſsis ibi ſiquidem vos expectabit opima,
Et nummi ſpes major erit, laus, famaq; major,
Quàm ſi carbones falſo perdatis in auro,
Tam miſerè vitam in fumo, tenebriſq; trahentes.
Aut ſi tale nihil, ceu res docet ipſa, poteſtis,
Ne ſic, ne ſtibij præſens laudate venenum,
Vt fruſtra ſapiens mundi Deus ille Monarcha,
Vel quæ terra parit, vel quæ naſcuntur in undis,
Foßiliumq; genus, nec non genus omne animantum,
E nihilo poßit fors procudiſſe videri.
Eſt medicaminibus nimiùm vis ſtrenua veſtris,
Quæ crudoſq; boves, & corpora vaſta gigantum

Enervare queat, nimiúmq; frequenter anhelus
Ex illis æger vitam cùm stercore ponit:
At non idcirco reliquorum elangvida virtus,
Nec sine dote suâ Deus hæc produxerit. Heus tu,
Nónne ubi Mandragoram largè depascitur ursus,
Formicarum ingens mandit sub dentibus agmen?
Lubrica quid serpens? annon exuta senectam
Vere novo, hybernis ubi sese evolvit ab antris,
Visum acuit Marathro? nónne aggressura colubrum
Pro clypeo Rutam mustela industria sumit?
Dente timendus aper, Lethæa ubi semina diri
Hausit Hyoscyami, cancris sibi prorogat ævum?
Ecquid culminibus quæ gaudet hirundo domorum?
Certam nunquid opem cognomine sentit ab herbâ?
Ergo quis hæc? quis te crepitante Ciconia rostro,
Quæ ventrem salsâ Neptuni proluis undâ,
Mercurium docuit, cruciareq; Sulphura flammis?
Quis Stibij varias componere in ignibus offas?
Anne opifex verò mens illa ter optima, terq;
Maxima, quum brutis hæc esse salubria fecit,
Non homini, cujus velut est sub numine terra,
Cætera & ingentem famulantur cuncta per orbem,
Condidit hæc eadem, jussitq; repellere morbos
Sorte pari? Valeant procul ô, qui talia dictant.
Me me Hippocratici tecum, mi Hofmanne, *libelli,*

Me

Me Medicina juvet naturæ è fontibus hausta,
Quam ratio fulcit, quam longior astruit usus,
Quam tot purpurei, terrestria numina, Reges,
Tot magni coluêre duces, primiq; Sophorum.
Nec mihi despicitur quamvis incognita Græcis,
Flammula rapta Iovi, Chymice, *artis fida ministra*
Illa, nec imperium in dominam affectare superba,
Quin Divûm dextras, medicamina grata tenellis
Omni sedulitate paret, medicamina solvens
Fecibus impuris, & inani pondere terræ,
Exiguâq; chymos compingens mole salubres.
Cœlitus illa data est mortalibus à Patre lucis,
Lætitia ægrotis, gravium medicina dolorum.
Hanc quisquis temnit, sacra Iovæ munera temnit
Impius, inq; DEUM malè gratus & est absurdus,
Ut dubitem, Anticyrísne tribus sanare sit istum.
His Hofmanne *vale, & Spartam, quam nactus (es, orna*
Non ulli parcens operæ, nulliq; labori,
In commune bonum. Deus, en, Deus æthere ab alto,
Cunctorum vindex operum, mortalia spectat,
Castigatq; malos, & sancit præmia rectis.

IOAN. SIGLICIUS D.

QVàm Dominæ multò feliciùs omnia cedunt,
Si Famulæ concinnam experiatur opem:
Tam Medicus longè meliùs tractaverit ægros,
Si fuerit Chymicis clarus ab auxiliis.
Eſt medica ars Domina: at domina haud ita proſpera, ab arte
Ni Spagyrâ famulas ſentiat ipſa manus.
Perge igitur blandum in Famulam defigere vultũ
Hofmanne, ut Dominam demereâre bonam.

Adamus Bruxius D.

MVndus vult falli: ſed væ, qui fallit; at illi
Dii benè, qui, ne quem fallat Agyrta, cavet;
Ceu cavet Hofmanus, *Medicæ flos ille juventæ,*
Invidiæq́ novus (ſed ſine clade) ſcopus.
Felix ô Lector, ſi cautum hæc cautio ſaxit,
Proq́ ferâ veram cœperis ire viam:
Ito: redux grates HOFMANO *dicere, grates?*
Quin cupies vultus ponere marmoreos.

Laurentius Oehm.

AD ACERRIMVM SANÆ Chymiæ Aſſertorem.

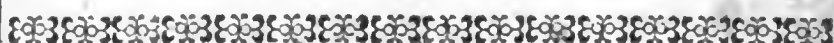
HAc perplexa tenus tenuit ſententia mentem,
Et Medicis dudum factio bina fuit.

Semper

Semper ab *Hippocratis* ſtetit altera partibus, artem
Qui prior excoluit, quemq; *Galenus* amat,
Principiis nixus geminis, Arabesq; ſecuti
Hinc minimè latum tranſabiêre pedem;
Seclaq; contendunt noſtratia fortiter illis,
Ceu decet infractos, invigilâſſe libris.
Aq; *Theophraſti* ſtetit altera cornibus, alti
Ignea quem virtus prodidit ingenij.
Quis dirimet verò tandem? quis fortè Palæmon
Obveniet liti? quis Rhadamanthus erit?
Exſerit *Hofmannus* vim nobilis indolis auſu
Heroo, auratus ceuq; repugnat *Eques*.
Hîc opus eſt calamus dentataq; charta, Cyclopum
Coelipetûm validus dux Polyphemus adeſt,
Ariete qui celſas Chymiæ malè concutit artes
Totius, egregium qui labefactat opus.
Proſilit inſtructus certi diſcrimine teli,
Arma quibus prohibet bellica, noſter *Eques*.
Quid tibi cũ Chymia? malè forte-an audit? adeſto,
Congredere, in pugna cominus enſis erit;
Ecce feri atq; cave, tacito ne tutus ab ictu (dunt;
Sis minùs; in Chymiam vulnera nulla ca-
Sed veram Chymiam, rata quæ fundamina, planã
Quæ methodum monſtrat ſcitq; tenere mo-
Non illã ſpuriam decoctricemq; monetæ, (dum;
Aurea quæ ſpondet vellera ſemper inops.

Sic habet & captus valedicere cogitur hostis;
Condolet ac damnum flet Metanœa suum.
Victor it *Hofmannus*, curruq; vehatur & auro
Dignus, & æterni dignus honoris *Eques*.
Dignus, ut ingenio calcaria subdat, & usus
Atq; catachreses didat ubique feras,
Ne fera tanta furat: sed humi prostrata vel omnē
Ætatem jaceat puncta dolore caput.

M. Valentinus Hartung
Lipsiensis. P. L.

ἄλλο εἰς τὸν αὐτόν.

Sic me ipsum altitonans, HOFMANE, Diespiter ipse
Adjuvet, ut scripto hoc PANSOPHIA insideat!
Nec mirum: Ingenuas nôras feliciter artes,
Dum tibi Teutonidum terra magistra fuit.
Fabricius docuit te in celsâ Antenoris urbe,
Corpora quî rectè dissecuisse queas.
Hinc quoq; conjunxit tibi Gallia Quercetanum;
Filius Hermetis tunc ubi factus eras?
Impiger indè adiens divisos orbe Britannos,
Dogmaticus fueras, insimul & Chymicus.
Tandem in Rauriacis, Bauhino contribuente,
Tergemina in studijs Laurea parta tibi est.

Quatternis ubi dignus eras: te patria terra
Prædicat & Chymicum, prædicat & Medicum,
Et tibi Cheirurgi debentur nomina docti,
Vt quoq; Philosophâ Doctor ab arte clues.
Iam non difficile est, Chymicas dum discutis artes,
Tradere quæ bona sint, quæq; cavenda alijs:
Id facis hoc scripto. Quidni verum siet ergo,
Quòd scripto huicce tuo Pansophia *insideat?*

εὐεργέτῃ meo meritiss.
Iubens meritóq; adposui
M. Caspar Cholius.

DE VERO USU, ET FERO ABUSU MEDICAMENTORUM CHYMICORUM.

Edicina è superis oriunda, omnium sanioris judicij hominum calculo artium est nobilissima, adeoque Regina non immeritò indigitanda. (Nihil quippe in terris unquam pro judicio sapientiæ Christi Medicinâ prodijt excellentius.) Hæc sanè sola artium contra fata depugnat languentibus vitam prorogat, ac deploratos velut ex Plutonis faucibus ereptos vitæ restituit. Cum enim post Dei verbum divinitus nobis traditum, nullum sanitate præstantius reperiatur donum: neque enim divitiarum, neque corporis, neque ullius rei alterius, ulla citra sanitatem est utilitas, ut rectè sentit Hippocrates: quis artem illam, quâ sanitas integra conservatur, ac deperdita recuperatur, regio titulo dignari nollet? Inculpatâ, me Hercle, sanitate nihil desiderabilius excogitari potest: nec cum Crœsi divitijs, nec cum auriferi Tagi & Pactoli arenis commutanda est: cujus laudem Ariphron Poëta Sicyonius his versibus festivè decantavit:

μετὰ σεῖο, μάκαιρα ὑγίεια,
τέθηλε πάντα, καὶ λάμπει χαρίτων ἔαρ.
σέθεν δὲ χωρὶς οὔτις εὐδαίμων.

O sanitas beata,
Tu ver facis suave
Fulgere Gratiarum,
Sine te nihil beatum.

Multas verò Meditrina habet administras seu ama-

Procemium συσταλικόν, illustratū collatione impariū. Hipp. in lege c. 1. Paracel. de melle. Laus Medicinæ ἀπὸ τῆς τοῦ τέλους φύσεως. Gen. 50. Lib. 3. de diæta. Medicinā creavit altissimus. Ecc. c. 38. Exod. 21. ἰατρὸς φιλόσοφος ἰσόθεος. Hipp. de elegantia c. 8.

ἐτυμολογία nominis Chymiæ.

ὑπογραφὴ sive descriptio.

nuenses. Est earum fidelissima Chymia vel Chemia, ut Suidæ placet & Codreno, vel quocunque eam dignari velis nomine. Vocatur enim & Halchymia, & Archymia Cœlio Rhodigino: Mageiria, Stageiria seu Spagiria Paracelso. Definitur eadem, quod sit Ars præparandi medicamenta, ita naturam movendi vim habentia, ut morbis citò, tutò & jucundè præ alijs mederi possit.

Antiquitas & diuturnitas Chymiæ.

Si regiæ hujus artis antiquitatem & dignitatem spectes, viguit illa inde ab omni ævo, & ut nonnulli existimant etiam tempore Jasonis. Sapientum enim ingenio ex limpidissimis Hermeticæ & Hippocraticæ Philosophiæ fontibus hausta & prolata primitus: Regum deinde principumque studio exculta, in liberalium scientiarum numerum relata, in sacratissimum tandem Medicinæ complexum venit.

Cultores Chymiæ reges ac principes.

Mysticam hancce Philosophorum medendi peritiam, Colchidis Reges avito patrimonio sibi vendicarunt. Invictissimi quoque toto oriente famigeratissimi tùm reges tùm imperatores eandem studiosè excoluêre.

Fuerunt illi Attalus, Adrianus, Aurelius: fuerunt Ægypti reges propè singuli, Indi & Persæ. Non ità pridem eandem penitiore contemplatione, manualique tractatione dignam æstimarunt multi. Si quæris, quinam illi fuerint, habeto eos paucis.

Habebis enim Neapoleos regem Robertum: habebis Edvardum Regem magnæ Britaniæ: habebis Cosmum Medicen Magnum illum Hetruriæ, Herculemq; Ferrariæ Duces. Præstò insuper erunt Franciscus Rex Galliarũ, Augustus Saxoniæ Elector, Marchiones Brandeburgici magno numero, Würtenbergici Duces, Has-

siæ

siæ Landgravij, & qui non? Excoluêre eam hi sedulò excolantq; etiam nunc. Accedit quod Gentiliũ Dij medici fuerint Chymici.

Utilitatem quid commemorem? cum illa ipsa solidæ Philosophiæ fons, clavis sapientiæ, medulla & anima Physices ac pharmaceutrices, Medicinæ radix & meta ad quam viri sapientes collimarunt, à sapientibus passim appellitetur. *Chymiæ fructus. Musetus. Paracels.*

Alchymia est polita Meditrinæ columna. Hâc enim qui caret, is se habet ad verum Medicum, sicut coquus porcorum ad coquum principum. *Parac. in paragr.*

Sine Chymia me-Hercle, Medicina exilẽ nunc temporis possidet majestatem. Hâc etenim unâ Dianæ lampade, Medicus plus cernit, quam vulgares Medici aperto sole. Et quemadmodũ olim ex Amaltheæ cornu quicquid expetebatur, largiter suppetebat; haud aliter ex Chymiâ infinita bona identidem quærentibus cotidiè se sê offerunt. Hinc non immeritò Spagirica ars nõ modo utilissima, quin potius necessaria habetur, ut sine quâ ne vita quidem satis commodè duci possit. *Hartmã. in orat. Heurnius*

Si dicã quod res est, tot stupenda nobis Dei Opt: Max: opera patefacit, tot pandit naturæ arcana, tot antehac ignotas medicamentorum præparationes, herbarũ deniq;, animantiũ, mineralium & omniũ penè rerũ abditos, & in ipso naturæ sinu recõditos usus depromit, ut in genus humanum ingrati sint, qui sepultam illam velint. *Theoph. Parac.*

Hæc magnalia Dei in natura deprædicat; hæc vestigia ejus per universũ gradiẽtis monstrat; hęc divino beneficio per divinũ instrumentũ & admirabilia opera, Dei imaginẽ inter homines naturaliter admodũ repræsentat, facitq; Medicũ [illegible] πολλῶν ἀντάξιον ἄλλων Hom. Ili. λ. *Hipp. περὶ εὐσχημοσύνης c. 8*

Comendatio cultorũ Chymiæ. Parisiẽses. Aubert⁹. Iniqua imperitorum judicia de Chymicâ professione. Parisiens.

Benè itaque faciunt, qui laudibus ad cœlum eam usque extollunt, & in illâ, posterioribus, proh dolor, seculis, tenebris plusquam Cimmerijs obscurata plurimum illustrandâ maximos labores exantlant: malè autem qui eandem Cacodæmonis inventum & culinam dæmonum esse deblaterant, eamque ad profundos manes usque amandant, ejusdemque indefessos cultores diabolos & horrenda naturæ monstra indigitare nõ erubescunt: quæ tamen portentosæ contumeliæ jamdudum à Gebro, Mesue, Isaaco Hollando & alijs confossæ ac sepultæ sunt.

Turpe dictu, quod multi Chymiam tanto cœperunt habere odio, ut ipsius solo audito nomine inhorrescāt, & subinde vomere cogantur. Hos Musetus ceu haleces sale condiendos, & postea in fumo suspendendos esse exclamat.

Videat quid egerit Censor Parisiensis, qui Quercetanum impigrum Chymiæ cultorem, præceptorem olim meum, luce indignum & tanquam ingenij monstrum, propter nova quædã & ipsius opinione inaudita opinionum portenta, in profluentem abjiciendum judicat.

In Apologia. In Antiturquet.

Videat Riolanus quale piaculum commiserit, qui Chymiam Anatomiam vocat Democriticam, qui tam castam virginem meretrici similem esse scribit, quæ oblinenda sit fuco, ut turpitudo ipsius celetur.

Verum multi de Spagirica tam temerè judicant, ut rusticus ille Aristidem non notum, quod nimis injustè haberetur, damnare voluit. Alij tales lactucas asininis suis labris gustare nequeunt, ideò verbis sesquipedalibus

bus damnant,& caninâ quâdam invidiâ alios à pabulo, quo ipsis frui non licet,arcere satagunt.

Alij Sophistarum more omnia quæ ipsis non probantur, contemnunt: quibus tantum illud arridet, quod suum est: sicut stultis sua clava & tintinnabula placent.

Parac. in præfat. de natura rerum.

Midas olim inter Pana & Apollinem carmine certantes,iniquus judex,asininas aures,dignam mercedem latæ perperam sententiæ reportavit: Utinam ô utinam hoc modo prodirent in publicum, qui tam atrocitèr in Chymiam debacchantur, & tanquam cæcus de colore judicantes,eam tam præcipiti sententiâ reprobant.

Veniam merebuntur, si tam præceps judicium non de usu,sed abusu artis Spagiricæ tulerint, qui tam prægrande indies capit incrementum, ut maximè verendum sit,ne olympicus iste thesaurus, in fraudem totius generis humani stygijs aliquando submergatur undis.

Operæ itaque precium me facturum confido, si de VERO USU & FERO ABUSU medicamentorum Spagiricorum pauca dixero.

Argumentum huj⁹ commentationis.

Puella quo formosior, eò plures habet, qui ipsam ambiunt, procos & amasios: ita Chymia castissima & elegantissima Medicinæ ministra plures habet procos, quàm ipsa domina.

Tritemi⁹.

Quis enim histrio, miles, circulator? quis tonsor, seplasiarius, balneator? quis monachus, mechanicus, mercator non Medicus videri prurit, Chymiæ procum se jactat, eique si potest stuprum inferre satagit? sunt ij nequā homines nō absimiles procis Penelopes, qui cū castissimâ dominâ potiri nequirent, ad impudicas di-

Pseudochymici quinam?

vertebantur famulas. Hinc tot flagitiosorum hominum καθάρματα, impostores & sanguinis humani hirudines tanquam ex equo quodam Trojano prodeunt.

Distributio ad dicendum propositorum.

Sed quò detestandum Spagiriæ abusum dilucidiùs explicem, primò omnium de ipsis impostoribus pseudochymistis scilicet, mox de perniciosâ ipsorum Medicinâ ejusdemque materiâ malignâ, postea de erroribus quos in exhibendi modo committunt, tandem verò de egregijs effectibus, laudibus & spolijs, quæ reportant, amplissimis, paucis dissèram.

Legimus quosdam potu fontis Caballini repentè factos Poëtas: multi consimiliter repentè fiunt Chymici, qui Chymiam ne à limite quidem salutarunt, & tamen noctuarum instar crumenis assident, quas emungunt, ut sibi habeant prius id, quod pari confidentiâ atque impudentiâ polliceri audent alijs.

Parac. de entis aperitionibus.

Nascuntur autem spontè ut mures Ægyptij & ranæ, vel oriuntur ut pulices ex lotio canino: hinc fit ut nulla in toto terrarũ orbe amplior reperiatur familia, quàm Hermetis & Æsculapij. Hinc nulla gens medicis contemtior existit: non quidem propter artem, sed personas ex omni genere nequitiarum ad medicinam, ut ad ἄσυλον ἱερόν quoddam confugientes. Unde non inconcinnè quidam dixerunt: Ars Medica hoc cum bonis regibus commune habet, ut benè faciat, & malè audiat.

Lemnius Pontan°.

Multi sanè rudes & bonarum literarum planè ignari, ut asini ad lyram ἀπαίδευτοι, cùm vix ignem fornaci rectè subijcere didicerint, & de sacro Medicinæ fonte vix tantum, quantum canis crocodilos expavescens sum-

summis labris ex Nilo, degustarint, lectis chartulis Paracelsicis tanquam Psittaci & picæ garrientes, quasi ex tripode de Hermete Trismegisto & Theophrasto Paracelso pronunciant, & perfricta fronte morbos etiam contumacissimos curare audent: copiosi circumvagantur, & instar vespertilionum apud principes & magnates, mendacio à Platone veritatis venatore Medicis permisso abutentes, mentiendo, mendicando & mulcendo sese quandoque insinuant, qui paulò pòst ipsorum inscitiam magno cum sanitatis & opum naufragio experiuntur. Hi magni & potentes videri volunt, & verba sesquipedalia funditant, quæ tamen nihil artis, multum ambitionis & jactantiæ resipiunt.

Falsarij Chymiæ.
Hipp. in lege φήμῃ μὲν πολλοὶ, ἰητροὶ ἔργῳ δὲ πάγχυ βαιοί.
Plato augeratur illas esse miseras civitates, quæ indigent multitudine medicorum.

Hi similes sunt psallentibus monialibus, quæ Psalterium decantant quidem, sed sensus ne gry quidem intelligunt.

Verissimum est, quod vir quidam eruditus de hujuscemodi ardelionibus atque spurijs Spagiris profert: Chymia hodiè cogitur esse aratrum multorum se sine honore sustentare conantium, & Paracelsus ait: Chymia est ager omnium eorum, qui inhonestè se alere cupiunt, & nulla est sus, quin in vineam Medicinæ rostro suo grassata fuerit. Et alibi vivis coloribus nebulones istos depingens, dicit: Hodiè in tribum Medicorum sese ingerunt etiàm pessimi quique & ignavissimi scurræ, venum sua pharmaca obtrudentes, utcunq; vel quadrent vel commodent. Sic enim nebulones isti secum cogitant: etsi quidem opus non succedat, tamen excusationem facilè invo-

Parac. in paragr. tr. 3. de Alch.
Crellius.
Parac. in in defens. 4.
Stratagemata circumforaneorum Chymicorum.

invenies,nequitiam tuam Deo affingendo, aut culpam in ægrum transferendo.

Interim quicquid fiat, tibi pecunia adnumeranda ab ægris erit. Medicina eſt ars ejuſmodi, addit Hohenheimius,quæ non niſi cum ſcientia certiſſima & experientia maximâ & pietate ſummâ exerceri à quoquam debet: Deum enim qui non metuit,is jugulando & furando aſſiduò pergit.
» » » »

Quoniam verò Diabolus perpetuò ſacellum ſuum prope templũ Domini collocare conſuevit,& omnibus mũdi ætatib⁹ pheudoprophetæ ac pheudapoſtoli veris admixti fuêre, quis tot innumeros medicaſtros & ſpinoſos carduos eradicare poterit, cum præſertim ſecundum Catonem ſtulti multum imprudentiâ ſuá eruditis & ſapientibus conferant: docti verò & animam ſale ſapientiæ conditam poſſidentes,nihil ſtolidis illis & ignavis proſint: ita in praxi medicâ ritè inſtituenda empirici & inſipientes Medici prudentibus non parum emolumenti præſtant: evitandorum enim quotidiana in ipſis elucent documenta. Ergò tot medicaſtros in noſtra quoque patria feramus,ut errores ipſorum cernentes & ſecundum methodum tanquam verum canonem & Lydium lapidem examinantes, methodicè & eleganter medicinam facere poſſimus: creſcant zizania ſimul cùm tritico. Beatus ille, qui in loco Sareptæ ſedet,& ex pravis bona novit ſeligore: Mehercle rectam ille incedit ſemitam.

Parac. de morbis tartareis.

Verùm videamus notas,quibus tales ſtelliones chymici & triobolares Medici dignoſci queant.

Characteres ſeu notæ pſeudochymicorũ.

Primò pſeudochymici plerique ſunt ſuæ profeſſionis

nis desertores; ut parochi πολυπράγμονες, Juris apostatæ, pharmacopœi elatæ mentis, opifices ignavi, fabri ærarij versipelles, aurifabri inepti, sartores ebriosi, fullones stupidi, Organistæ vulgares, patrimoniorum decoctores, dentifragi & tonsores garruli, atque alij ejus surfuris vani, rudes, & imperiti aselli, qui cum bona sua abligurivērunt, vbique ferè terrarum, tanquam muscæ circumvagantur, multa de benedicto illo lapide, cujus pater sit sol, mater luna, nutrix terra, decantantes, frustrà hianto semper ore, cum Tantalo poma illa fugacia captantes, montes aureos somniantes, atque Crœsi divitias spondentes, cum ipsi Iro & Codro pauperiores, vix panis crustam habeant, quâ esurientem impleant ventrem. Verè igitur illis contingit, quod Alphidius ipsis prædixerat, ut consumto per circulationem cerebro, pro tinctura colorem, pro lapide philosophico saxum, pro thesauro carbones & cineres reperirent: & quis non admiretur efficacem hanc impostorum vim transmutatoriam, quæ sapientes in moriones, sanos in ægros, divites in pauperes, pauperes denique in fugitivos, velut altera Circe, transfert mendicos. Et Langius ijsdem penè laudibus ipsos exornat, cum dicit: Ut plurimum sunt fugitivi, pro carbonibus cineres, pro metallis & auro cinerum favillas micantes in furno post se relinquentes.

Quoad personā. Protogenes ex unica linea novit Apellem.

Lib. 1. Epist. 53.

Hi nebulones in causa sunt, ut Chymia non solum malè audiat, sed etiam Chrysopopœia planè contemnatur, & pro ociosorum hominum speculatione aut inani insanæ mentis somnio ac deliro figmento habeatur: cum tamen ejusdem fallere nescia veritas, autoritate, exemplis & rationibus firmissimis satis superque probari possit.

Digressio εἰς χρυσοποιΐαν: ὅτι ἐστὶ τέχνη μιμεῖται τὴν φύσιν. Arist. 2 φυσ. ἀκροάσ. 2.

 Reli-

Reliqua verò Pseudochymicorũ turba, quibus Juppiter genus, Venus decorem, Pallas sapientiã, Mercurius eloquentiam, Apollo veram medicinam scil. concessit, animadvertẽs Chrysopoeos magno haberi odio, vulpinam induens pellem, & vitreas verborum bullas jactans, doctoratus etiam quandoq; præ se ferens insignia, in publicum prodit, quæ eadem professa, fraudibus tamen solis ac dolis, admisto interdum secreti cujusdam medicinalis salubri usu, se sustentat.

Insignia virtutis multi etiã sine virtute assecuti sunt. Cic. li. 3. epist. 41.

Et quo hujuscemodi impostores doctiores habeãtur, dicere non erubescunt, priscorũ Philosophorum more summæ Medicinæ cognitioni, studio & perquisitioni se consecrâsse, non eo fine, ut arte illâ spagiricâ imperfecta metalla in perfecta transmutarent, sicq; ditescerent, sed ut ægros homines sanarent, vitamq; illorũ maximè diuturnam in gloriam Dei vitæ datoris, & ad præfinitũ ab eodem terminum incolumem conservarent: optabilius enim & sanctius esse clamitant, hominẽ ægrum sanare, & in sanitate diutius conservare, quàm opibus ditescere, & illarum affluentiâ ac cupiditate inexplebili fortassè animæ salute tandem excidere.

Medici imperiti omnia sciunt & possunt apud indoctos. Flaccus.

Hisce & similibus verborum lenociniis demulcentes veriusque fascinantes, animos hominum ad se allicere, sicque favorem sibi conciliare norunt. Licet etiam ipsis aures sint asininæ, oculi serpentini, os putidum, pectus columbinum, lingua viperina, Thersitis caput, & animus furijs exagitatus, tamen suâ sibi opinione belli & eruditi, tanquam illi qui strychnũ comederunt, sine rivali invicem se redamant, atq; semetipsos contra Catonis admonitionem collaudant: reliquos verò Chymicos

Plaut° in Bacchid. Virtute ambire oportet nõ favitorib. sat habet fautorũ sẽper qui rectè facit.

micos & naturæ cõſultos medicos ſyçophãtæ iſti Theonino non ſolum dente arrodunt, ſed illos etiam, veluti Gallus Æſopicus alienas peñas, planè cõtemnunt, ipſosque eruditione & prudentiâ longè inferiores judicant; ſed lubenter dabimus illis audaciſſimis Theſſalis, quod in aucupandis pecunijs, vendendis venenis, excolendâ linguâ garrulâ, abſtergẽdâ vecundia, peritiſſimos quosque medicos multis paraſangis antecellant; ubi enim ipſis non ſuppetit ingenij acumen, nec Venus hominum conciliandi voluntatem adeſt, mox in auxilium accerſunt, garrulitatem, Thraſonicam jactantiam, ſycophantiam, glorioſam aſſentationem lenocinationem, & id genus alia, ut ſic tandem ſoli emunctæ naris Athenienſes audiri poſſint, aut verius velint.

Seneca. Contemnere omnia aliqs poteſt, omnia habere nemo poteſt.

Curios ſimulãt & Bacchanalia vivũt.

Ne verò turpiter ignorantiam ſuam prodant, ridicula ſua in Eleuſinijs ſuis ſacris inter ſe muſſitant, omnia, ut dictum eſt, veterum placita aſpernantur, communes præceptores Hippocratem & Galenum planè reijciunt, (quib. monſtroſæ adeò imperitiæ Mulomedici indigni ſunt, matulã ut porrigant) novã medendi methodũ ſuæ ſtultitiæ congruentẽ confingunt, aliaq; principia veris Chymiatris ignota vel quaſi, cominiſcuntur (cùm tamẽ ſecundum Socratẽ nullum ſit evidentius inſcitiæ argumentũ, quam à viris ſàpientib. diſſentire, καὶ τί μεῖζον ἀμαθίας τεκμήριον, ἢ ἐάν τις τοῖς καλοῖς ἀνδράσι διαφέρῃ);) ſicq; diſputationes & examina doctorũ virorũ callidè & aſtutè ſubterfugiunt. Deceptas etiã ſuas, Receptas inquã, nemini oſtendunt, prætendentes ὅτι οὐ δεῖ τοὺς μαργαρίτας ἔμπροσθεν τῶν χοίρων βάλλειν, tantaq; ſecreta nõ cuilibet eſſe revelãda, ideoq; arcana ſua intra ꝓprios lares cõficiunt; multi etiã

Curio in Hermotino.

Matth. 7. verſ. 6.

 propo-

propolarũ inſtar pharmaca in pharmacopolijs emunt, & alijs pompoſis inſignita nominibus, pro ſuis, precio ſatis magno, divendunt.

Si quis ſe ipſis opponat, tanquam mures in pice hærentes, ad aſylum ignorantiæ, propriam ſcil. experientiam, quæ tamen potius eſt audacia, teſte Hippocrate, ſemper artis ignorantiam arguens, & protervitas, quàm vera experientia (omnium quæ eſt artium mater legitima) & à Fortuna volubili ipſis per multorum mortes & acerbas cruces parta, confugiunt, & mendaciſſimis experimentis imperitiam ſuam obtegunt, immemores vulgaris verſiculi:

Non Medicos tantum facit Experientia doctos:
Qui facit artifices uſus, ab arte venit.

Et mihi ipſi evenit, quotieſcunque cum hujuſcemodi agyrtis & inſulſis medicaſtris contuli, illorumque medicamenta validiſſimis rationibus rejeci, miſeri Davi ad propriam experientiam & inertis vulgi applauſum Theriacopolarum more, confugère; acciditque illis quod Cumano Leoni, qui pelle ſuâ nudatus apparuit aſinus. Et quid mirum, cùm nec Grammaticam, nec Dialecticam, nec Phyſicen unquam didicerint, multò minus Hippocratis, Galeni, reliquorumque Medicinæ principum Græcorum & Arabum ſcripta perlegerint, Paracelſum verò vix per tranſennam inſpexerint, aut obiter tantùm legendo percurrerint: cum tamen ipſo Paracelſo dictatore, ſola Philoſophia boni & generoſi Medici genitrix ſit, & Medici Philoſophiæ & Aſtronomiæ ignari, non pro Medicis, ſed pro impoſtoribus habendi ſint, qui velut muſcus ex arborum ramis enaſcun-

n lege.
aracel. lato 6 de epub. Fie i nequit. it eadem it natura Philoſophica & nendax.
In præfat. de generat. hom. n tract. de Aſtronomia.

enafcuntur. Sicut enim Romam viæ multæ ducunt, quæ Romæ omnes conveniunt, ſic viæ etiam omnes h. e. artes in eleganti Medico junguntur. Medicus enim artium eſt centrum. Nunquid ergò malè facit Quercetanus Chymicus noſtro ævo celeberrimus, cum odio pluſquam Vatiniano oderit ejuſmodi hominum genus, quod ſine ullâ doctrinâ ex Hippocratis & Galeni fontibus hauſta medicinam exercendam temerario ſuſcipit auſu.

Parac. de caduco matricis. In diætetico cap. ult.

Ipſi verò Chymicaſtri plerunque cum Moriene & Diogene omnia ſua bona ſecum portant, paucis contenti medicamentis, quæ vel à ſcelerato Chriſtianorum ſicario Judæo precio redemerunt, vel avito patrimonio ſibi vendicarunt, aut à vero Chymiatro, cujus tamen præceptores, non diſcipulos ſe non raro graculi iſti profitentur, impetrarunt: ſicque ex unâ fideliâ, inſtar Æſchinis Socratici multas dealbant parietes, uno eodemque medicamento plures curant morbos, & ut Paracelſus ait, unâ dolabrâ omnia ligna lævigant, unum ephippium omnibus equis adaptant, & omnibus ægris unam eandemque cantilenam occantant, ἑνὶ καλόποδι πάντας ὑποδέουσι, cum Hippocrate Fortunam ab operibus ſuis nunquam excludentes, θέλουσι γὰρ τύχης στάλαγμον, ἢ φρενῶν πίθον.

πάντα μία κόνις
De morb. tartar.
ἡ φιλοχρημοσύνη πάντων μήτηρ κακοτήτων.
Brunner.
Gal. 9. met. c. 16.
De loc. in hom.
Ariſt. ubi plurimũ eſt fortunæ, ibi minimũ prudentiæ.

Taceo, quod nonnulli ἀνάλφαβητοι nec legere nec ſcribere poſſint, ut ſuperiori anno quendam vidi, qui ſe promotum Doctorem profiteri non erubebat, cum autem ab amico quodam intellexiſſem, ipſum planè ἀμούσου & τεχνογραφίας imperitum eſſe, illud percontandi causâ (vix enim crediderim, tàm audaces reperiri Thraſones,

ſones)ſtudioſum ad illum rogandum ablegabam, ut libro ſuo μισμαθολόγῳ nomen ſuum inſerere non dedignaretur, ipſe verò ſe honeſtè excuſavit dicendo, ſibi nihil magis eſſe adverſum, quàm atramento manus commaculare & ſcribere: Ut verò benevolentiam ſuam erga illum declararet, promiſit ſe curaturum, ut inſignia ſua in librum prædictum depingerentur.

Utinam tales Chymici ad haram magis quàm aram Hermeticam idonei, fideles præceptoris ſui Paraçelſi admonitiones conſiderarent: tunc enim omninò ſperarem futurum, ne ex immaturâ aliquâ operum Paracelſicorum, in ſui proximiq; perniciem lectione, tàm ſubitò, inſtar fungorum, Medici evaderent: Medicus enim, inquit Theophraſtus, naturæ æmulus & conſultus, quouſque mundus extenditur, pergere debet, non homini vel libro unico addictus. Et alibi dicit, ſe doctis & expertis ſolum Medicis, non rudibus, audacibus & ſpurijs medicaſtris qui vix legere didicerint, ſcripſiſſe. Et alibi: Licet univerſas totius mundi artes comprehendiſſem, & in librum deſcripſiſſem, tamen ne ſic quidem quenquam horum quicquam docuerim.

1 parag. tract. de alchym.

» De caducis.

Denique Pſeudochymiſtas erucis non abſimiles ex hoc etiam cognoſces, quod ſe omnia ſcire jactitant, immemores primā ſapientiæ humanæ laudem eſſe ſi ingenuè fatearis te multa neſcire. Non igitur immeritò pro temerarijs habendi ſunt illi, qui medicinam univerſam, pelagum ſcilicet ingentē, ſe tenere autumant. Imò novi quendā, qui ſe Θεοῦ ἕκτορ omniū ſcientiarū Monarchā, Medicumq; medicorum vocitare non erubuit: fortè ex imaginatione illâ, quâ Archaſius uniuſcujuſq; eruditi atq;

Parac. lib. de vita longa.

atq; prudentis hominis scientiã atq; prudentiam attraxisse dicitur. Profectò si DEUS ipsi vitam diuturniorem concesserit, vereor ne Menecratis Syracusani Medici monstrosè factuosi & fatui vestigia sequatur; quem legimus tantâ fuisse vanitate & superbiâ, ut se non tantũ Jovis nomine indigitare, sed etiam nunquã in publicũ, nisi suis, quos curaverat, habitu Deorum vestitis stipat⁹, ipse verò purpurâ vestitus, aureâ coronâ decoratus, sceptrum deniq; in manibus gestans prodire solitus fuerit. Sed egregiè superbia ipsius aliquando à Spartæ rege ludibrio fuit exposita, cum enim aliquando ad Agesilaum scripsisset: Menecrates Jupiter Agesilao salutẽ: rescripsit: Agesilaus Menecrati seu Jovi sanitatẽ. Hier. Cardan. millesimo quoq; añо unũ tantum excellentẽ & perfectum medicum fuisse, seq; è millenario sexto sextum esse statuere non erubuit: fortè hic septimus erit? Imperator Maximilianus Hohenheimium mendacissimum & impudentissimum impostorem, hostem & osorem omnium Doctorum nominâsse fertur: Si Imperator adhuc viveret, nullus dubitarem, quin hunc ipsiq; similes eodem titulo dignaretur. Sed videat, ne nimio sui amore ut Narcis & Eutelidas excœcatus pereat: φιλέειγὰς κόλακαμ ... τὰ ὑπάρχοντα πάντα, ut inquit Herodotus.

Chrysost. Nihil Deo tàm gratũ est, quam seipsum inter postremos numerare. Athænæ lib. 7. dipnosoph.

Plutarch. in apoph. & Suidas.

Tandem eò devenit horũ Thrasonũ dementia & insignis impudentia, quę teste Xenoph. ad omnẽ turpitudinẽ maximè dux est, ut nõ tantum impossibilia, sed etiã planè divina, temerario ausu, se præstare posse opera, jactitẽt. Nã leprosos, mutos, surdos & gibbosos paucis quibus dieb. medicamẽtis suis præclaris sanare, ipsis nõ adeò res est, si credere fas est, difficilis: quẽadmodũ olim opinos

Cicero. Deforme est de se ipso prædicare, præsertim falsa.

nor Moly ſuâ Ulyſſes, ac Gorgonis ſanguine à Pallade accepto Æſculapius feciſſe dicuntur. Si herbam Balim & Split haberent, fortè mortuos quoque reſuſcitarent. Sed iſti numarij medicaſtri lucro unicè inhiantes, tàm ampullosa & audacia verba perſonāt, nullâ aliâ de cauſa, quàm ut miſeris ægrotis loculos emungant, & arrhā pro felici curationis auſpicio accipiant, quâ ablatâ pro libitu deſiſtere, & more Gygis Lydorum paſtoris annulo inviſibilis facti, è conſpectu ægrorum ſeſe ſubducere norunt.

Mathiol. Medicus debet eſſe φιλόπονος non verò φιλοχρήματος. Plato de republ. Fidē oſtēdunt verbo multi, opere deſerunt. Symach.

Deſſennius, ut obiter hoc adnotem, meminit cujuſdam Paracelſici epileptici, qui interrogatus, cur non uteretur ſuis certiſſimis medicinis, reſpondit ille, non ut olim Mahomet, ſe non epilepticum ſed Enthuſiaſticum eſſe & rapi ad colloquia Deorum ad montem Veneris, ſed ſimpliciter, ſe nolle curari, ſed ſuo oblectari malo: Ita aliquot novi egregios Chymicaſtros, nephriticos, hypochondriacos & podagricos, qui alios hujuſmodi morbis oneratos, verbis gravidis feliciſſimè curare potuerunt, illi verò cruciatibus ſuis immanibus maluerunt delectari quam curari. Novi etiam medicaſtrum quendam, qui cum peſte graſſari incipiente ἀλεξικάκοις ſuis multum pecuniæ lucraretur, audacter pronunciavit ſibi ſuiſque peſtem nocere non poſſe, cùm verò eodem contagio ipſius liberi penè omnes non ſolum inficerentur, ſed etiam morerentur, ipſe negavit, liberos ſuos peſte extinctos eſſe, ſed faſcinatione aliquâ perijſſe; hem improbi hominis proterviam.

Medice cura teipſum.

Hiſtor. tidic.

Porrò quilibet vir bonus optimè novit, Medico mor-

Ariſt. Ut [r]hetor nō [ſ]emper perſuade.

mortali impossibile esse omnes sanare languores namque:

Non est in Medico semper relevetur ut æger:
Interdum doctâ plus valet arte malum.

Et Hipp. inquit 1. prognost. ὑγιέας μὲν ὧν ποιέειν ἅπαντας τοὺς ἀσθενέοντας ἀδύνατον. Quocirca desperatos morbos solo prognostico, & Medicorum Medico Deo ter maximo curandos relinquit, μὴ ἐγχειρέειν τοῖσι κεκρατημένοισιν ὑπὸ τῶν νοσημάτων. Hipp. περὶ τέχνης text. 4. Nonnunquam verò medicus ægros insanabiles invisit, ut ipsis & amicis solatio magis sit, quam restituat sanitatem.

Causæ verò quod æger quandoq; selectissimis etiam remedijs non sanari possit, sunt sequentes: aut enim terminus vitæ instat, aut tempus cum astrorum malâ inclinatione sanationi est contrarium, aut morbus ex fato prædestinationis terminum attigit, vel quia Medicus nimis serò vocatur, vel æger non obtemperat; fit etiam quandoque ex singulari Dei gratia & omnipotenti providentia; ne scil. peccata majora convalescens committat, & animæ suæ naufragium faciat. Non rarò in causa quoque est delicatuli & refractarij ægrotantis hæsitatio & diffidentia, potissimum verò imperitorum medicorum ignorantia & negligentia: non dicam de clandestina pharmacorum & Medicorum mutatione, ubi facilè accidere potest, ut alius astringat, alter relaxet, ille trahat, hic revellat, alius refrigeret, alius calefaciat, & sic quicquid unus extruit, alter sæpè destruit, magnâ ægri pernicie: prætereo morbi magnitudinem, incantationes, morbos hæreditarios & congenitos, exoleta & corrupta pharmacopœorum quorundam medicamen-

[Margin notes:] bit, sic medicus nõ semper curabit. Ovidius. Plato Medicus sanat ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ. Horat. Octaviã.

Croll. in præf. bas. Cõstituisti terminos ejus, qui præteriri non possunt. Hiob. 14. Sirac. c 17. Avicen. Confidẽtia ægri de Medico plùs valet, q̃ Medicus cũ omnibus suis instrumentis.

C

camenta,& alia errato coincidentia. In Medicina enim
Lib.7.c.12. vt inquit Celsus, etiamsi perpetuum est quod fieri debet: non tamen perpetuum est, quod sequi convenit.

Audivi non ita pridem quendam,qui non tantū leprosos, herniosos & podagricos (loquor de hernijs &
Fatui semper fatua gannıūt. podagra maximè inveteratis)perfectè sanare,sed & cum alio trans centena milliaria colloqui posse gloriabatur: profectò si Cato vel Crassus ille ἀγέλαστος (qui semel tantum in vita,dum spinosos duris labris asinum edentē carduos vidisset,risisse fertur)talia audiret, certò à risu sibi tēperare nō posset:de quo videbatur mihi sentiendū,quod olim Annibal de Phormione: Vidi deliros multos,sed qui deliraret magis quā iste Helluo, vidi adhuc neminē.Credo quod Her. Oporinus de ipso loquutus fuerit,cum infit: Nullā in eo pietatem,nullā eruditionem animadvertere potui, adeò erat totis diebus ac noctibus ebrietati & crapulæ deditus, ut vix unam aut alteram horam sobrium eum reperire licuerit.

Sanctorius lib.8. Utinam Albertus adhuc in vivis esset,ipsiq; lapidem Crisolatum(qui stultitiam pellere & sapientiam augere credebatur)communicaret. His & similibus pomposis mendacijs hujusmodi aliptæ & ambubaiæ obcœcant homines, & se medicos profitentur,cum tamen ne à limine quidem Medicinam salutarint,immemores illius
Lib. 29. c.1. Plinij: In nullo alio periculosius mendacium est, quàm in eo qui se falsò medicum profitetur: nulli magis quàm se Medicum profitenti statim creditur, cum tamen in nullo mendacio periculum majus sit: negotiantur enim animas nostras & experimenta per mortes agunt.
Matth.3. & 12. Sed hæc γελοῖα πονηρὰ καὶ μαχαλὶς καὶ γεννήματα ἐχιδνῶν, quibus

bus decipere volupe est, malũt esse famæ magnæ quàm bonæ, & plerunque quandò virtutibus nequeunt, sceleribus innotescere gestiunt, imitantes Erostratum, qui Dianæ templum succendit, ex ingenti patrato scelere famam & nominis celebritatem quæsiturus.

Hactenus personam pseudospagirorum vivis coloribus depinximus: nunc de ipsorum armis quibus quàm plurimos sanè homines crudeliter trucidant, noxijs scilicet eorum medicamentis, sermo nobis habendus. Pseudochymicorum remedia.

Uti gladius & ignis commodant & incommodant, prout tractantur: & optima novacula à fatuo cheirurgo adhibita, lethale vulnus infligit: consimiliter etiam suâ naturâ tutissima medicamenta Chymica, propter utentium imperitiam malè audiunt, καὶ τῶν τεχνιτῶν σφάλματα νομίζεται εἶναι τῆς τέχνης.

Prudenter Herophilus οἷον τὰς θεῶν χεῖρας εἶναι τὰ φάρμακα ait: sed si à Pseudochymicis & empiricis administrantur, profectò sæpè fiunt χεῖρες πολεμικαὶ & tela cacodæmonum. Huc respexit fortè Erastus, cum Paracelsica medicamenta vocat diabolica. Lib. 6. περὶ συνθέσεως φαρμάκων c. 3.

Peccant autem substantiâ potissimum, quantitate, & utraque qualitate, manifestâ scil. & occultâ, & nil nisi Mercurium, Antimonium, Vitriolum & sulphur redolent. Quoniam verò hæc mineralia, præcipuè verò ☿ & antimonium odio plusquam Vatiniano à civibus nostris hactenus impetita sunt: negant se illis uti, & innumera penè confingunt medicinarum nomina, quib᷒ miseros ægros decipiunt, qualia sunt; Liquor Melitenæ, adeps Margæ, liquor Phaëtontis, oleum Heraclinum, Melligo magnetis Archãgelica, Catharticũ minerale catholi-

tholicum, arcanum corallinum, extractum roſarum, aurum vitæ, aquila cœleſtis, aquila expanſa, ſanguis hydræ, leo viridis, crocus metallorum, magneſia Philoſophorum, balſamus pulmonis, antidotus Herculea, ζωόξυλος, διόπεμπτος, & id genus alia: & tamen omnia ex Mercurio, Antimonio, Vitriolo & Sulphure; vel lacte anatis, adipe culicum & ſanguine gammarorum, cum lacrymis Phaëtontis ſororum miſta, concinnata ſunt. De quibus C. Agrippa loquutus eſt, cum inquit: Tituli remedia habent, pixides venena.

Pſeudo-chym. olea.

Olea deſtillata cum oleo terebinthinæ vel amigdal. dulcium adulterant, ut quidam apud nos factitat, qui aromata omnia & ſemina in oleo amigdalarum macerat, coquit & digerit in calore lento per aliquot dies, poſtea exprimit & filtrat, ſicque olea ſua præparat, quæ quidem recentia nullâ reprehenſione digna, paululum verò inveterata, rancida, & omnia unius ejuſdemque ſaporis & odoris eſſe deprehenduntur.

Balſama.

Balſama ex oleis deſtillatis cerâ vel ſevo porcino conficiunt.

Magiſteria.

Magiſteria cum menſtruis acribus & corrodentibus præparant. Hinc non mirum, magiſterio perlarum multos interijſſe, inteſtinis acrimoniâ eroſis, atteſtante ſympatriota noſtro D. Libavio.

Tincturæ.

Tincturas cum aquis Chryſulcis & ſpiritibus fortibus eliciunt, & hominibus cum ſumma ſanitatis jacturâ porrigunt, ut quidam pharmacopola fecit, qui tincturam corallorum cum aqua quâdam Cæſareâ ipſum Martem diſſolvente extraxit, & cuidam podagrico ob aſſumtum arcanum corallinum graviter decumbenti

pro

pro viribus reficiendis aliquoties propinavit.

Alij oleum Vitrioli rubrum pro corallorum tinctura, tinct. auripigmenti pro antimonij tinctura exhibent, quas Paracelsus vocat tincturas coloris non virtutis: alij vini spiritum croco tinctum pro aqua aurea: alij succum pyrorum inspissatum cum diagridio mistum pro extracto laxativo vendunt.

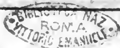
Adulterata Pseudospagirorũ pharmaca.

Alij vitrum Antimonij pro auro cathartico: ferruginem pro Martis croco: præcipitatum, qui ab effectu potius præcipitans quàm præcipitatus (loquor de spurio) dici meretur; pro sale Solis & Panacea exhibent.

Quidam gemmas & perlas in reverberio calcinant cum nitro, calcem in balneo vel cellâ vinariâ super tabulâ marmoreâ aut vitreâ solvunt, idque oleum perlarum esse perhibent: sed cave tibi: plerunque enim parum gemmeæ, multum verò nitrosæ accipies substantiæ.

Tonsor quidam Argentinensis portionem Mercurij cum arsenico sublimati in vitrum aquâ simplici plenum mittebat, croco tingebat, & pro vomitivo & purgativo sæpissimè propinabat. Quidam ex menstruo auri infusi v. g. ex spiritu tartarisato vel salis viridis, per se salem coagulatum extrahebat, persuadens rudioribus, salem auri esse.

Quidam Lunam in aqua forti solvebat, solutam in aquam inijciebat, & ☽ instar nivis fundum petebat: calcem illam cum duplo limaturæ plumbi in vas vitreum ndebat, illud super carbones accensos collocabat, donec simul fluerent, postquam refrixerant, sal album quoddã in superficie apparebat dulce, quod sal ☽ę falsò vocabat & caro vendebat. Turn-

Turnheuserus ex ligno tedæ & floribus chamæmelinis tincturam sapphiri parabat; adscendit enim colore cœruleo in destillatione. Idem quoque spiritum Vitrioli cum rosis rubris tinctum pro corallina tinctura exhibere non erubescebat. Ille idem tincturam solis ex camphora & croco, rubini ex serico rubeo & spiritu vini, amethisti ex serico cœruleo & violis parabat.

Ut refert Pindarus Od. 3. de Esculapio & Pausanias de sacerdotibus. De re rustica part. 60.

Nonnunquàm verò ut hoc obiter moneã isti medicastelli, neglectis medicamentis internis utuntur incantationibus & amuletis, quibusdã peregrinis characteribus insignitis, vel ridiculis etiã verbis & cantilenis, quib' morbos profligare conantur, æquè ineptientes ac Marcus Cato, qui pro curatione luxationum ac fracturarum has cantiones docuerat.

Motas danata daries dartaries estararies: It: Haut, haut, haut, ista, pista, sista, damiano damaustra. De quibus remedijs Paracelsus ait: Verba & characteres sunt medicinæ dæmonum, syrupi & apozemata hominum.

De caus. invisibilibus.

Sed quis omnia illorum ridicula, adulterata & venenata enumerare vellet remedia? quid pro quo cotidianum ipsorum est symbolum. Certum itaque est ac firmum Chymicastros omnes absq; vera & naturali ratione Vulcani violentiâ, sublimationibus varijs ac reverberationibus, ardentibus itidẽ ac erodentibus menstruis rerum naturas quodammodo immutare, destruere ac pervertere: non ergò veras, ut nugantur, ex illis extrahunt essentias: multò minus solare & salutare illud separant balsamum.

Pluri-

Plurima sanè venena majore dosi possent assumi, quam quædam essentiæ minerales pseudochymicorũ, præsertim verò catharticæ, propter exuperantiam caloris adventitij, & adjunctam cacoëthiam, ab inartificiosa præparatione profectam, quæ non rarò spirituum vitalium substantiam suâ metallicâ & abominabili qualitate evertit: in mole enim tàm exigua, vix potest purgandi vis inesse, quin sit violenta: hoc autem venenorum magis quam medicinarum proprium est, parvâ dosi multum posse. Libavius.

Non tamen semper & καθ' αὑτὸ parva dosis venenatum arguit; quoniam etiam preciosa quædam & bezoartica tantillâ dosi administrantur.

De istiusmodi essentijs egregium votum fert Riolanus: Utinam nascentes morerentur penderetq; earum finis ab origine: viverent hodiè centena hominum millia, quos è vivis sustulerunt. Non possum hic non facere, quin in medium quoque proferam illos, qui superiori tempore, ex serpentibus nostratibus torrefactis (qui viribus tantum distant à veterum mariscis & viperis Ungaricis ac Italicis, quantum halec ab aurata, & vinum Creticum à nostrate) pulverem quendam viperinum conficiebant, quem cari vendebant, atque plenis buccis tanquam insigne pestis ἀλεξίκακον decantabant, multisque magnâ sanitatis jactura exhibebant. Parcant mihi quæso illi, qui sine ullâ virium vel sanitatis naufragio illo ipso usi sunt: sat citò, modò sat bene damnum exinde percipient. Ignorant enim illi boni viri, venena quædã diu in corpore humano manere posse innoxia imò si Alpharabio credimus etiam ad quadra-

Riol. in com. Fernel. de abd. rer. causis.
Teophr.

quadraginta annos. Verum obijciet forsitan aliquis ex Nicolao Florentino; Venenum veneni est bezoar, tàm sui ipsius quàm alterius: vel ex Mesue & Galeno: Morbis quibusdam venena sunt salubria. Sit sane: nunquid verò proderit, quando nullum adest venenum, ut quando scilicet pulvis ille viperinus præservatoriè datus est, nulla adfuit venenata malignitas: nunquid tùm temporis profuit? minimè verò gentium: effectus testabitur aliquandò de sua causa. Visne, Insane, vesci glandibus, cum tibi suppetant fruges? Mulier illa Romana marito febri quartanâ laboranti buffonem exiccatum porrigebat, sperans se illum hoc medio necaturam, ipse verò medicamine hoc sumto convaluit: imitanda ne illa in cura hydropicorum? Sed revertamur unde digressi sumus.

De theriaca ad Pison.

Pseudochymici rudes sũt δόσεων. lib. 6. de grad. & compos.

De dosi pseudospagiri non multum sunt sollicitì ut neque ipse Theophrastus, qui de dosibus ad modum obscurè & frigidè scripsit; sed pro arbitrio sine omni discretione augent eandem vel minuunt. Novi, qui sesquidrachmam olei piperis, & drachmam unam cum dimidia spiritus vitrioli unâ vice ægris sumendam præscripsissent. Vocatus aliquando ad nobilem quendam præcipuum melancholiâ laborantem hypochondriacâ, inveni olei piperis, olei cumini a. unç. ß, ol. vitrioli unc. I. quæ olea à pseudochymico quodam non ignoto ipsi erant transmissa, ut ea pro calefaciendo ventriculo & discutiendis flatibus in jure caponis 8. dierum spacio exhauriret: quibus ad mediam usque partem absumtis siti inexhaustâ, quâ majori nec Tantalus apud inferos excruciatur, extinctus est.

In

In exhibendo Mercurio & Antimonio ita sunt providi, ut quandoque 30. vel 40. vomitus & dejectiones alvi utentibus concitent. Ignorant autem isti Ciniflones, veram purgandi rationem & facultatum potestatem non dejectionũ numero vel copiâ(μὴ τῷ πλήθει; 1. aphor. 23.) estimari, sed morborum radicum, impuritatumque ablationem, ex symptomatum remissione & virium restitutione animadverti. Illa enim purgatio optima, ἢ εἶχ δεῖ καθαίρεσθαι, ὡς ἢ μετ' εὐφορίας, mala verò & vitiosa, quæ aut inutilis, aut molesta, aut exuperans. Hæ enim omnes ægrum præter modum affligunt atque torquent.

Hip. aph. 51. sect. 2. πᾶν τὸ πολὺ τῇ φύσει πολέμιον. Gal. 4. meth. 3.

Gal. 1. aph. 23. 6. Epid. cõ. 4. t. 12. 4. aphor. 3.

Sed errores speciosè pingunt, ægris persuadentes, tantam adfuisse materiæ peccantis copiam, quæ nisi vi medicamenti esset evacuata, ægrum ingenti morbo discruciandum fuisse: rationem obtenti exoptatissimi finis addunt; appetentiam ciborum postero die intensiorem futuram. Tales Medici non inconcinnè ab Hier. Brisiano nautis æquiparantur, ità inquiente: In periculosis malis ut quisque sit suæ aut Minerva proditur: similes enim sunt Medici Naucleris, qui Oceano tranquillo navigantes, si quò impegerint non apparet tamen, exortâ verò tempestate, & puppi ad scopulos illisâ rectoris naviculæ imperitia detegitur, sic illi curantes homines in superficie laborantes licet errent, latet tamen alios peccatum, quandò verò periculosus incidit morbus, nec ars & ingenium conveniant, in apertum venit lapsus, vitæ discrimine subsequuto.

In exhibendi porrò modo turpissimè amethodi hallucinantur Chymicastri: repudiatâ enim methodo

Rudes τρόπου χήσεως.

& investigatione causarum Rhasis & Serapionis more (qui pro inveniendis remedijs ad tria confugiebant, a d αὐτοψίαν, historiam & analogismum, hocque utebantur in materijs auxiliorum, in affectibus & locis affectis) ex symptomatum syndrome remedium ab alijs inventum eligunt, atque sæpè cum ingenti ægrotantis pernicie usurpant. Medicamenta autem metallica sunt, sicut gladius acutissimus in manu stulti, vel sicut fax accensa in manu pueri: exhibent enim illa promiscuè sine omni methodo Hippocraticâ vel Galenicâ (quam quidem multi prædicant, pauci tamen observant, multitudine rerum victi quas scire tenentur, antequam curationem morborum aggrediantur) nullam habentes indicationum & aliarum circumstantiarum rationem; temporis, ætatis, sexus, complexionis, consuetudinis, partis malè affectæ, morbi, temporum morbi, virium ægri & similium, quæ tritis hisce versiculis comprehenduntur.

Gal. lib. de subfig. Empir. c. 1.

Rudes τῆς φυσιολογίας.

Temperies, ætas, cœli status, ars rata, morbus:
Usus, causa, locus, symptoma, innata facultas:
Consimiles morbi, mos, motus, pharmaca, gestus.

1. epidem. l. 2. t. 50.

Venerandus senex Hippocrates Medicum admonet, si non prosit, saltem ne noceat, ὠφελέειν ἢ μὴ βλάπτειν: Pseudospagiri vero parum prosunt, multum autem nocent, ut ex præcedentibus & consequentibus videre est.

Tempus in medicamentis dandis observandum. 1. meth. med. c. 10.

Calidissima æquè tempore æstivo ac hyberno exhibent, per quæ quandoque febres excitantur: immemores quod Fernelius ait: sine clavo & remis navigat, naufragium tandem facturus, qui nullâ temporum observatione medicinam facit.

Pueris

Pueris vehementioribus catharticis, & calidioribus nonnullis essentijs plurimum obsunt: colliquant enim tenellas ipsorum carnes, & quia non habent in quod agant, vim suam in naturam ipsam convertunt. Calidæ verò essentiæ viscera & calorem innatum, qui mediocritate gaudet, facilimè inflammant, & siccitate immodicâ humidum radicale seu primigenium absumũt. Turpiter igitur falluntur, qui puerulos & alios molles & delicatos homines scammoniatis & Mercurialibus evacuant, & qui infantulis torminibus ventris vexatis oleum cumini & zedoariæ ad multas etiam guttulas exhibent. *Ætas.*

In sexu quoque non rarò errant, cum scilicet gratiâ exempli flores sulphuris, qui menses valdè promovent, gravidis tussientibus & asthmaticis temerè offerunt, vel etiam viris oleum camphoræ, mulierculis verò spiritum Vitrioli in magna quantitate præscribunt, & sic utrosque steriles reddunt: si enim juxta Hippocratem acetum ὑςεραλγὲς, multò magis oleum & spiritus calcanthi utero erit infensus ac inimicus. Insuper: Sexus discrimen in pharmacis exhibendis respiciendum.

Camphora per nares castrat odore mares.

Sanguineos, phlegmaticos, cholericos & melancholicos non internoscunt, ideoque temperamenti obliviscuntur, & cholericis atque picrocholis æquè ac alijs oleum Vitrioli propinant, qui tamen propter incidentem ebullitionem ac effervescentiam mutuam ab ejusdem usu vel maximè abstinere debent. Temperamentum.

Consuetudinem τὴν συνήθειαν quæ tamen in naturam non rarò transit, negligenter rimantur, nec curant, quid quæque natura facilè quidque difficulter ferat. Consuetudo. Par. de tartaro. Hip. l. 2. aph. 50.

Rudes τῆς ἀνθρωπο-λογίας.

Partem affectam quidam non curant, mavolentes in ignoratione ejusdem, & causarum morbi, cum Platonicis ad dæmones confugere, alij verò lubenter noſſent, modò anatomes non eſſent imperiti: Verus autem Medicus, jubente Langio, non modò omnium rerum quæ ſubſtelligero macrocoſmi orbe continentur, naturas & hiſtoriam callere, ſed etiam cuncta interna & externa microcoſmi viſcera, ſuis unguibus notiora habere debet.

Lib. 2. epiſt. 27.

De Anatomia eſſata multum garriunt, & lotium ac ſtercus microcoſmicum artificiosè quidem diſſecare norunt, corpus verò humanum nequeunt; neſciunt igitur an per ſe, an per conſenſum pars laboret; neſciunt quo medicamentum pertingere poſſit; neſciunt ubi topica ſint applicanda: & hæc omnia ex mera anatomiæ imperitia. Qui enim artificiosè corpora humana diſſecare novit, eorum quoque particulas ſingulas inquirit, & in ijſdem ſubſtantiam, numerum, magnitudinem, ſitum, conformationem, & cum alijs communionem ſtudiosè obſervat, atque ex his latentium morborum ſedes & cauſas intelligit, nec non accommodata remedia præſcribit; ſecus anatomiæ ignaris accidit. Illoſce non ineptè Sanctorius cæco & inſano comparat, qui cum nunquam vidiſſet, quomodo internæ horologij partes ſint compoſitæ, attamen vellet, ſi motus ceſſaret, conſilium dare, quid eſſet in ipſo agendum.

Antonomiæ utilitas.

Quæ in anatomia obſervāda.

Lib. 1. ca. 17. meth. vitand. error.

Hinc infiniti committuntur errores, ut ſi in capitis dolore, provenientе ex vaporibus calidis & acribus è meſaraica vel epigaſtrica regione adſcendentibus & pericra-

Rudes τῆς παθο-λογίας.

ricranium vel meninges cerebri petentibus, capiti remedia applicent, dolorem magis exasperent, quam mitigent; & contrà si per ἰδιοπάθειαν cephalalgia exurgat, fit ut isti arbitrentur à crapula vel vaporibus è ventriculo exhalantibus malum istud esse ortum, utanturque oleis & essentijs calidis & carminativis, plus noxæ quàm emolumenti ægro afferant. Sic quidam, referente Beninenio, in dolore stomachi mordaci applicuit emplastrum frigidum opiatum, superveniente inspirandi difficultate & singultu paucis interceptis diebus mors subsecuta est. Non didicerat enim iste bonus socius ex Galeno, nullũ princeps aut principi subserviens membrum solis frigidis esse curandum. (In meth. med.)

Memini me Lutetiæ novisse virginem nobilem insigniter formosam, quæ per aliquot dies post prandium convulsione tàm rigidâ corripiebatur, ut tali ipsius ad occiput pertingerent: quid fit; vocatur pseudo quidam Chymicus, qui pro modulo experientiæ suæ, ipsi olea nonnulla calidissima & fragrantissima exhibuerat, illa verò semper rigidior facta est, donec Chymiater quidã accersitus ipsi hysterica quędam medicamenta præscripserat, quibus sumtis brevi temporis spacio pristinæ sanitati fuit restituta, & sic ex juvantibus apparuit convulsionem istam ex vaporibus ab utero prodeuntibus fuisse progenitam. In Calvariæ concussione nesciunt an in anteriore vel posteriore parte medicamentum sit applicandum. Inflammationem jecoris sæpè credunt esse pleuritidem. Abscessum mesenterij putant esse ulcus intestinorum. Carum, cataphoram, catochen & catalepsin discernere nequeunt, ut neque nephriticum dolo- (Certiss. signum nephritidis est, si uri-)

dolorem à colico, ideoque nephriticos sæpissimè calidis & adurentibus suis spiritibus in extrema vitæ pericula præcipitant, nec rarò colicam passionem adaugent, ac emollientium usu nimio, vt tumores duri mammillarum, & aliarum partium flaccidarum & mollium in gangrænas & cancrum degenerent, efficiunt. Febrim tertianam duplicem cum cotidiana confundunt: hecticam cum putrida conjunctam discriminare vix possunt. Uteri dislocationem à nephritide & splenis inflatione, illiusque præfocationem à lipothymia & epilepsia, ut & furorem vterinum à phrenitide vel mania distinguere nesciunt.

na tenuis mingatur, si verò mediocriter crassa, colici doloris. Minado°.

In morbo ejusdemque temporibus, ut taceam causas & symptomata, creberrimè labuntur: sæpè corpore non evacuato usurpant diu retica, quæ sanguinem calefaciunt & liquant, cruditates secum ferunt ad intra venas, unde obstructiones & putredines fiunt. Laudana quin etiam & alia opiata porrigunt, quæ caput valdè replent, nervos resolvunt, sensum & motum adimunt, & sæpè χάλκεον τὸν ὕπνον inducunt. Non rarò in dysenteria quoque hujusmodi laudanis & alijs opiatis utuntur, sed malè faciunt: Minadous enim Doctor Patavinus observavit omnes illos dysentericos, qui de consilio medicorum opiatis usi fuère, mortuos esse, ratio est, quod ulcera intestinorum ab opio putridiora & sordidiora reddantur. Similiter peccant quoque illi, qui in hoc malo astringentia & quidem vehementia, ut crocū Martis, extractum restæ bovis, ante abstergentia usurpant, ita quippe ulcus non minus putridum & erodens reddunt. Insuper corpore non purgato olea destillata & es-

Gal. 4. de tuenda sanit.

Hipp. 4. de rat. vict. 44.

& eſſentias calidas ac penetrantes dare non dubitant: talis caſus meminit Brunoſeidelius, qui novit fœminam pleuritide correptam, cui exhibitum fuit diaphoreticum calidiſſimum, quæ tandem omnibus in deterius converſis, peripneumoniâ extincta eſt. Quin etiam apophlegmatiſmos & errhina tunc temporis admittunt.

Gal. lib. de ſubfigur. empir. c. 1.

Sanguinis fluxus unde.

Gal. 6. de morb. vulg. c. 2. t. 7.

Prima primi. Hipp.

Cauſas morborum non quærunt, ſequentes Acrum empiricorum principem, qui illas incognoſcibiles eſſe putabat. Neſciunt g. e. num ſputum ſanguineum ob fracturâ, vel διάβρωσιν, vel ob διαπήδησιν vel ἀναστόμωσιν proveniat: num urina à calculo, vel veſicæ inflammatione vel ejuſdem diſtenſione ſupprimatur. Accidentia verò non rarò pro ipſo morbo curant. Multoties empeiricorum more per membra principalia ſeu loca affecta διὰ κεκακωμένων μορίων evacuant, contra Avicennæ præceptum, qui dicit: Cum evacuas, cave ne materia tranſeat per membra principalia: ſed quo natura vergit ducito, vijs ac locis utiliter eò ferentibus: non rarò etiam validiſſima diuretica in calculoſis uſurpant: ſæpè materias frigidas incraſſant, aut calidarum ebullitionem triſtiſſimam relinquunt, materiam quieſcentem irritant, & ad motum laceſſunt, ſumtibus & periculis injuſtis ægros onerant.

Interdum in principio, vel etiam in ſtatu morbi, vel ipſo quoq; die critico exhibent catharticum ſcammoniatum, mercuriale vel antimoniale; perturbant humores, & ægrotum in immenſa pericula præcipitant, ſubverſiones ventriculi, vertigines, anguſtias, cordis compunctiones, animi deliquia, profluvia alvi, tormina ventris, dolores nephriticos & colicos

cos., per intempestivè data cathartica & vomitoria promovent. Omnem ventriculi imbecillitatem à frigida intemperie ortam esse judicant, ideoque calefacientia & adstringentia semper exhibent, quibus ægrum in manifestam perniciem ducunt. Ventriculus enim læditur aliquando vitio aliorum viscerum, epatis scil. & lienis, à quibus sæpè ichores biliosi & melancholici in illum confluunt, unde multi flatus & rugitus oriuntur, ventriculo etiam calido existente, & tunc ventriculus levatur frigidis, læditur verò calidis & astringentibus. In omni alvi fluxu, etiam hepatico, promiscuè utuntur adstringentibus, quum tamen in hoc casu potius emollientibus & aperientibus utendum. Non dicam de erroribus quos in ophtalmiæ curatione committunt: multum enim spectat ad curam rectè instituendam, inquit Galenus, si Medicus judicet, num ophtalmia à causa interna vel externa oriatur; si enim ab externâ, calida & humida prosunt, si ab interna maximè nocent. In phthisi quoq; calida & acria præscribunt medicamenta, in tussi & colica etiam calidissima; cum tamen illa interdum etiam à calida proficiscantur causa, hæc verò interdum etiam à fellei meatus occlusione oriatur, & hâc ratione maximè exasperantur. Non absurdum itaque videatur alicui, colicam passionem quandoque caprillo fuisse lacte curatam.

Gal. 6. de tuenda valet. c. 9.

Gal. 5. de loc. aff. & in meth. med.

Avic. fen. 1. doct. 4. c. 1. Saxonia, Osodæ°.

In declinatione morbi admodum sunt felices: si enim feliciter illis cura succedit, fortunæ, non arti; sin minus; magnitudini morbi, me herclè, tribuendum est.

De viribus ægri quandoque valdè sunt anxij, quandoque non; plerunque verò tàm egregiam viribus prostratis

ſtratis præſtant operam, ut mortem maturius accelerent; aut enim ægro cum morbo acriter confligenti valido medicamento ſuccurrere, & materiam morbificam uno impetu expellere (contrà Hippoc. Platonis & Paracel. edictum *, qui corpus non inconſultè movendum, & naturæ tendenti ad victoriam medicinis importunis non temerè eſſe ſuccurrendum, præcipiunt) aut vires labefactatas magiſterijs & tincturis ſophiſticis ſuprà commemoratis reficere cupiunt, & ſi neutrum horum præſtare poſſunt, alieniſſimas cauſas prætexunt, & ſymptomata inopinata acceſſiſſe mentiuntur, ac tandem aufugientes extremum & ferè catholicum hoc pharmacum ipſis præſcribunt: ℞. Tabellionem unum, teſtes no: vii, adde ſacerdotem cum aqua & oleo benedictis q. ſ. & diſpone domui tuæ, quia morieris. Atque ſic errores & nævi ejuſmodi chymicaſtrorum terrá teguntur, ut dicit Socrates de temerarijs medicis cum corio humano ſeu verius Dei imagine impunè ludentibus, & cum animæ ſuæ detrimento novum extruentibus cœmeterium. Unde Philemon Poëta Comicus Syracuſanus cecinit:

Μόνῳ δ' ἰατρῷ τοῦτο καὶ συνηγόρῳ
ἔξεστιν ἀποκτείνειν μὲν, ἀποθνήσκειν δὲ μή.

Et Nicocles Arſenius epiſcopus inquit, felices eſſe medicos, ὅτι τὰς μὲν ἐπιτυχίας αὐτῶν ὁ ἥλιος ὁρᾷ, τὰς δὲ ἀποτυχίας ἡ γῆ καλύπτει.

Hactenus de erroribus, quos in medendo pſeudochymici committere ſolent, egimus: nunc de effectu, virtute & efficaciâ ipſorum adulteratorum & noxiorum medicamentorum pauca recenſebimus.

Vera popularis noſter Libavius dicit, cum inquit:

E erant

Hipp. lib. de artic. Bonũ aliquando medicamentum eſt, etiam nullũ adhibere medicamentum.

*Lib. 1. aph. 20. Par in cõ. ſ. aphor. Hipp. 20. lib. 1.

Gal. in fine prog. Nunquã errare ſupra hominem eſt, rariſſimè autem ſolius artificis.

In apoph.

Medicamenta pſeudochymicorũ ſumè noxia.

In Antigraman. omne novum gratum est, & facit ipsa aviditas interdum auspicia, quâ exolescente, medicina illa nova nullius
,, est momenti, adeò ut fortunâ potiùs & ægrorum fiduciâ abeat, aut abscondatur morbus, quàm tollatur scientiâ & actione Medici felici. Hoc profectò optimè quadrat in illos ardeliones, qui hinc indè circumvagantur, & aureos montes de medicamentis suis policentur, & audaciâ ac gloriabundis suis verbis, nec non minimâ & palato gratissimâ dosi, unius scilicet pilulæ, (quâ tamen multi pereunt, & ut Sophocles & Anacreon uvæ acino, itâ illi unâ pilulâ suffocantur) homines credulos ad se alliciunt, ipsisque pharmaca sua exhibent: nonnunquam verò audaces fortuna juvat, fiducia præoccupata adjûvat (confidentia enim in medicum plus valet quam Medicus cum omnibus suis medicamentis) ut laudabilis appareat effectus: nonnunquam etiam illorum medicamenta naturam conturbant, atq; ideò vel vomitu vel dejectione cõtingit, ut excretá materiâ morbificâ ęger meliùs habeat. Sed quam inconstãs & momentanea hæc melioratio & valetudinis accretio? remanet enim prava διάθεσις in corpore, quæ pedetentim graviores morbos & symptomata, non raró febres malignas, dolores colicos ac nephriticos, hypochondriacam & epilepsiam, quandoque mortem ipsam solet producere. Medicamenta enim à pseudochymicis concinnata sunt instar Ichneumonis, qui in Crocodili dormientis ventrem placidè irrepit, mòx acutissimis suis denticulis eundem perforando enecat: ita quoq; illorum medicinæ palato quidem jucundæ, paulò verò pôst vim suam magnâ vehementiâ exerere solent.

Avicen. Fortunam quum benigna semel arriserit, audentes secũdo passu, subsequitur. Paul. Jovius lib. 2. hist.

Autor

Autor est Erastus, innumeros unius anni spacio interijsse, qui Paracelsitarum, puta spuriorum, essentijs & magisterijs usi fuerant. Crato observavit plurimos lue Venereâ laborantes ab usu turpethi mineralis non Hermeticè præparati, melius habuisse, sed paulò post extinctos esse. Bayerus eum, qui primus usus est pilulis de barbarossâ, repentè mortuum super pontem Avenionis cecidisse refert. Cardanus narrat, argentum vivum in calvaria mulieris cujusdam, pondere unciarum duarum post mortem inventum fuisse, & Alex. Trajan. refert quendam, qui ter duntaxat secundum brachia unctus fuerat, cum aliquandò insideret, argenti vivi pateram evomuisse.

Lib. 18. c. 7.

Lib. 5. de subtil.

Lib. 5. ca. 1. de mor. bo gall.

Hercules Saxonia vidit nobilem, qui hydrargyrum per urinam reddidit. Woyselius & Seilerus narrant Episcopum Uratislaviensem magisterium perlarũ à Montano Strigoniense porrectum sępè bibisse, atq; demortuo, tunicas vẽtriculi nigras & corruptas apparuisse. Libavius aliquot exemplis demonstrat, magisterij margaritarum & corallorum, quæ tamen humidum nativum instaurare creduntur, usu, multos in tabem incidisse, plurimos vitâ privatos esse tunicis ventriculi & intestinis acrimoniâ planè erosis: quod etiam Marchionis Joannis conjugi evenisse scribitur.

Dixit pro lectione.

Woysel.

Quot quæso Mercurius præcipitatus, qui Alchymistas perditos exhilarat, ut Paracelsus ait, præcipitat? hinc Antarvetus opinatur se Crœso ditiorem fore, si tot haberet nummos, quot Mercurius præcipitatus sustulisset. Quidam Medicaster cuidam exhibuit duas pilulas ex Mercurio confectas, primâ sumtâ incidit in

De morte rerum.

apoplexiam,alterâ in paralysin. Libavius novit hominem, qui Colicæ unam dedit ☿alem pilulam,stante alvo etiam secundam & tertiam adjecit: paulopòst anima cum excrementis egesta fuit. Oberndorferus novit quendam Alyptam, qui spacio biennij, sexaginta tres homines hydrargyri (intellige non philosophicè præparati) usu & fumo è medio sustulit. Taceo multos Mercurio illitos illo ipso spectante in epilepsiam, apoplexiam & paralysin incidisse. Porrò Coriario cuidam ob assumtum hydrargyrum non solum sinciput & cerebri utramque meningem computruisse, sed & subjectam cerebelli substantiam in abscessum conversam esse testatur Fernelius. Aurifabro cuidam Ambergensi ex usu ☿ij struma ferè 60. librarum circa genu concreverat, ut refert Langius.

In apolo.

Lib. de luc Vener. c. 7.

Lib. 1. epist. 43.

Bullatus quidam Doctor hic non ignotus, cuidam civi Lipsensi exhibuerat Mercurium vitæ, qui duodecies per vomitum, quadragies circiter per secessum operatus fuit: quo viribus ità exhaustus est æger, ut coram sacerdote confitendo vix tria verba facere potuerit.

Libav. in declar. ol. & aq.

☿ vitæ Paracelsi negligenter paratus, Brunnæ Moravorum hydropico cuidam ☿ mortis brevissimo temporis spacio evasit.

Philerastus apud Musetum vidit aliquos solâ mercuriali inunctione incautè usurpatâ in paralysin, surditatem, strumas, colicos dolores, dysenterias, convulsiones, lipothymias, tremores incidisse. Hic etiam à sumto Mercurio dentes expuit: ille ungues, capillos, maxillam, columellam, artus perdidit. Alij periostei disten-

distentionibus, contractionibus, morbisque lue ipsâ peioribus usque ad extremum vitæ halitum discruciati sunt.

Tonsor quidam in exulceratione penis cujusdam viri præcipui usus est oleo Mercurij & chalcanthi, quæ olea facta sunt κερκοφάγα, & post ingentes eiugelatus ac mugitus præ nimio dolore editos, æger non aliter ac si in æneo illo Perilli Tauro igni subjecto exureretur, tandem penè obtruncato diu decumbere, & vitam cum morte commutare coactus fuit. Libavius vidit pastorem spasmo correptum ab usu quatuor gran. antimenij.

Erastus inquit se vidisse nobilem fœminam, cui anima citiùs ac antimonium vitrificatum operari incepit, è corpore exierit: similiter quoque pharmacopœi famulum, qui quinque grana ejusdem antim. sumserat, paulò pôst ex ore & naribus sanguine erumpente, sensu & mente amissis, tertio die animam efflaverat. Et Marchionis Badensis Philiberti Medicus aliquot cognovit, quibus ex ejusdem usu venæ in pectore ruptæ sint, quique phthisi perierint.

Oberndorferus novit matronam quandam, quæ intra 24. horarum spacium circiter ducenties, & ad deliquia à pharmaco stibiato evacuata fuit: & Dessennius vidit multos, qui usu antimonij non ritè præparati in morbos longos inciderunt, à quibus nunquam extricari potuerunt; novit insuper, qui ex ejusmodi Centaurica medicatione (liceat mihi ipsius uti verbis) in colicos dolores, diarrhæas, convulsiones, cardiacas, syncopas & præmaturas mortes inducti fuêre. Hisce consimilia

In defens. vet. Med. c.40.

 obser-

Obern-dorf. observarunt quoque de Stibio sacræ Cæsareæ Majestatis Medici cubicularij.

De morb. incurab. Sic Bruno Seidelius meminit tonsoris cujusdam, qui in dolore humeri ex fluxione orto, Stibium rubificatum exhibuerat, à quo ob intestina corrosa dolor exortus, quem ipse colicum putaverat, vinum ergo potentissimum exhibuit, ventrem oleo laurino inunxit, & hominem penè vitâ privavit. Sic nobilis quidam Thuringus ex præpostero usu Stibij fiebat hæmoptyicus, paulò verò pôst Empyicus.

Brunerus. Nobilis matrona ex crebro usu spiritus Vitrioli incidit in dislocationem uteri, mòx in epilepsiam, quâ tandem etiam extincta fuit.

Amatus Lusitanus meminit cujusdam Monachi, qui eâ ipsâ die quâ sumserat Vitriolum præparatum, cum horrendis cruciatibus interijt.

D. Casparus Hofmanus Archiater Electoralis Brandeburgicus multos vidit, qui ab usu spiritus Vitrioli pulmonum frustula excreverunt. De hujusmodi spiritu fortè loquitur Manardus cum dicit: Vidi his oculis guttam cujusdam liquoris fortuitò cadentem, lectisternia omnia, quæ multiplicia erant, momento penetrâsse, & lecti fundum, quod ex asseribus, inussisse. Arthriticus quidam assumto Phaëtontis liquore correptus est sphacelo & mortuus.

In censu. à cōpos. Mesuei.

Bodensteinij.

Balneator quidam butyro arsenici, quod à pseudochymico quodam dono acceperat, inunxit ulcus cacoëthes in cruce uxoris latitans, gangrænâ superveniente, factus est viduus.

Era-

Eraſtus vidit duos ex croci Martis uſu miſerè periiſſe.

Nobilis quidam ab uſu extracti Hellebori nigri (quod medicamentum aliàs ad infinitos profligandos affectus aptiſſimum, ideoque à veteribus quoad vires, auro potabili recentiorum comparatum) incidit in epilepſiam: quocirca cautè proſpiciendum, ut Helleborus verus eligatur, vel Styriacus vel aliùs in montibus & locis aſperis creſcens, quem meliorem, licèt non mitiorem, exiſtimo illo, qui in hortis tranſplantatus reperitur: contrarium ſentit Quercetanus. Joſ. Stubendorſ.

Laudanum à laude nomen habens, intempeſtivè exhibitum, multos morti dedit.

Novi quendam qui ex uſu duarum pilularum ex opio confectarum, & falsò pro Laudano Theophraſti exhibitarum, incidit in ſomnum adeò profundum, ut etiamnum dormiat, quaſi ab aſpide morſus fuiſſet.

Cuidam puellæ Aurelienſi diarrhæâ laboranti exhibitum eſt extractum reſtæ bovis cum oleo ferri miſtum tàm largâ manu, ut ob ſuppreſſionem alvi, paulò pòſt hujus lucis uſuram amiſerit.

Quidam Chymicaſter Pariſienſis principiſſæ cuidam meo tempore volens aperire hæmorrhoidas, exhibebat aliquoties extractum euphorbij, quo totam maſſam ſanguineam adeò inflammabat, ut eriſipelate faciem occupante ferè de vita periclitaretur.

Sed quis poſſet omnia horum agyrtarum & ſpuriorum chymicorum facinora, & deteſtandos ipſorum maledictorum pharmacorum enumerare effectus? Reticebo in præſentiâ reliquos, qui ſe falsò Chry-

Chrysopœos profiteri audent, de quorum κακοτεχνία verè dici potest, quod ignorantiâ nascatur, audaciâ & fallaciâ perficiatur, & tàm proprio quàm aliorum incredibili damno finiatur.

14. meth. c.13. Eccl.38. v.3. Virg. 6. Æneid. lib.9. de legib.

Siccine Chymicastri isti ἡδέως, ταχέως, ἀσφαλῶς cum Asclepiade & Galeno, ut gloriantur, curant? siccine ἐπιστήμη ἰατροῦ ἀνυψώσει κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἔναντι μεγιστάνων θαυμασθήσεται; O fumi vendulos! ô misosophos! ô maleferiatos Chymicos! Meherclè, si Poëtis credere fas est, vultures apud inferos Tityi amatoris jecur non ità divellunt, ut isti ægros lancinant & dilaniant. Utinam ô utinam Plato Medicos, qui non spontè occidunt, criminis haud expertes esse statuisset, multi à medicatione abstinerent: certè non improbè ageretur, si in illorum caput solum faba cuderetur, ut malum consilium foret consultori pessimum.

Res mira quod in ædificio quocunque extruendo nullus adhibetur architectus, nisi artis suæ peritissimus; in structurâ verò microcosmica, quod ædificium est omnium nobilissimum à summo architecto fabrefactũ, sartâ tectâ conservandâ, nulla apud plebem sit circumspectio. Olim Medici Parabolani habebantur, quorum semper sexcenti & quidem benè exercitati ægrorum sanitati ab Alexandriæ Archiepiscopo, imperatorum Honorij & Theodosij pientissimâ constitutione, præfecti sunt; an tale quid hodiè etiam fieret.

In Epi-torpide.

Rectius saperent isti minorum gentium Dij si Scaligero patulas præberent aures, cum dicit: Quæras optimum artificem morbo obsitus, aut litibus, aut si ædificabis.

Nemo

Nemo pomum vel pyrum comedit cariosum: Et tamen medicaméta pseudochymicorum multi deglutiunt, quæ pomo carioso longè magis sunt noxia, licet specie externâ cum malo pulcerrimo quandóque comparari possint. Magno, inquit vir quidam prudens, reipublicæ commodo animadvertitur in eos seriò, qui improbas exponunt merces; puniuntur, qui vitiosos pisces & carnes venditant. Qui Antimoniū, Mercurium, aquam fortem & hujusmodi venena vendunt & exhibent, de his altum silentium, licet innumeros tot annis hisce è medio tollant.

Res inquam mira, quod hujusmodi fex & amurca mundi, & veræ medicinæ fera carcinomata non solum in civitatibus tanquam viri boni ferantur, sed & in magno quandóque honore habeantur, (fortè quod humanæ vitæ necisque imperatores audiri velint) cum tamen pestes sint reipublicæ & communis ærarij fures: quorum intolerabili inscitiâ multa hominum millia perire quotannis necessum est. Quid enim aliud hoc est, quàm rapaces inter oves alere lupos, qui non tondent, sed connivente pastore pecus deglubunt? Græciæ olim Sapientes apertum hostem minus ficto amico formidandum esse docuerunt, ita quoque horum medicastrorum pharmaca longè sunt deterrima, magisque metuenda: cum saltem titulo tenus sint medicamenta opinione ipsorum singularia, revera autem mortis jacula & pocula, unde ipsâ viperâ vel aspide magis exhorrescenda.

Apud Ægyptios crepitu ventris tiam habitus est inter numina. Lang. epist. 1.

Verum in Germaniâ (non dicam in mea patriâ) medici cum vestibus non ineptè comparari possunt: quicquid

quid enim novi & stolidi in utriusque sexus vestitu cernitur, id Gallicum existimatur; ita qui se Medicum profitetur, licet in transcursu vix Lympham gustaverit Pæoniam, pro Chymiatro habetur, & applausores reperit. Utque Naaman Syrus simplici aquæ Jordanis lotione non erat contentus, sed majora quærebat, itâ hodie, quæ ad admirationem & apparatum finguntur, quæque ampullis verborum inanissimis extollunrur, gratiora multis sunt, quàm alia simplicia & salutaria. De quo *Langius doctissimus dudum conquestus est, cum inquit: Pudet fateri solos in toto terrarum orbe Germanos cuilibet apostatæ, agyrtæ, carnifici, perfidóque Judeo se medicum profitenti, corpus & vitam concredere. ¶ Profecto hi non absimiles sunt Ixioni, qui pro Junone nebulam amplexus est. Imò tàm impudentes & temerarij reperiuntur aselli, qui de Galenicis & Paracelsicis, de Galeno & Paracelso immatura & frigida sua judicia exponere audent, cum tamen nec Galeni nec Theophrasti scripta unquam viderint, nedum legerint; quórum †stultitiam cum video, an δημοκριτίζειν, an potiùs ἡρακλειτίζειν debeam, ambigo. Sed hi temeritatis ac impudentiæ suæ pœnas aliquandò luent, & contemtis doctis Medicis à Chymicastris insulsis ita curabuntur, ut tandem aliquandò nolentes volentes animam excacare illos oporteat: illi verò inuncti & è lotio canino prognati Medici cum ignominia & dedecore, ut nostrâ etiam memoria sæpè factum, ex urbe aufugient, & mendicando stipem colligent, ut mendacissimum & impudentissimum ventrem replere possint; atque tandem aliquan-

Homines natura sumus φιλήκοοι καὶ ἀφιλόσοφοι novarũ rerũ admiratores, atque consuetarũ, etsi utiliũ cõtemtores, magis vanitati quàm veritati credentes.

* Lib. 1. epist. 71.

¶ Unusquisq; cæcutit erga eam rem quã amat. Plato.

† Pythag. φαῦλος κριτὴς παντὸς καλοῦ πράγματος ὄχλος.

quandò veri Chymici & Medici, qui ſunt viri boni, elegantes ac prudentes, naturæ & operum ejus periti, votivas tabulas in Apollinis ſacrario alacriter ſuſpendere non nequeant.

> Palingē. Egregius Medicus mendic⁹ non erit unquam.

Sed cum ferreo hoc ſeculo tot ſuperſtitiones & falſa remedia in ſacram irrepſerint medicinam, ut faciliùs quis velut alter Hercules, Augiæ ſtabulum expurgaret, quàm pravas & impias vulgi opiniones, ex medicorum imperitiâ conceptas, extirparet; cùmque tantâ inſuper ſit rerum omnium confuſio, ut etiam lippi & tonſores de utrâq; Medicinâ, Hippocraticâ ſcil. & Hermeticâ temerè pronunciare auſint, non immeritò divi Pauli νουθεσίᾳ ſequamur, dicentis: πάντα δοκιμάζετε, καὶ τὸ καλὸν κατέχετε, atque quæſtionem inſtituamus: Utra medicamenta, Galenica vel Paracelſica ſint præferenda?

Diverſi à diverſis dantur calculi. Qui ab Hermeticorum ſtant latere, pharmacopoleia omnia licet benè inſtructa, tanquam Socratis ſcholam contemnunt ac planè reijciunt, dicentes: in pixidibus pharmacopoliorum Galenicorum plerunque tantum eſſe cadavera verorum medicamentorum; craſſas & feculentas potiones œconomiam humani corporis ſæpè graviſſimè conturbantes, confertos calices, ipſi Medico præſcribenti formidabiles, pharmacopæo verò miſcenti abominabiles; interdum ventriculum lædentes, & in ſingultus graviſſimasque ſyncopas præcipitantes.

> Muſetus Graman. ſenior.

Chymica λεπτομερῆ καὶ ταχύπορα, adeóque præſtantiora eſſe, odore, ſapore, viribusque, comprobant. Ademta eſt enim ipſis per ἐγχείρησιν χυμικὴν cruda craſſàque

F 2 corpo-

corporalis materia, quæ operationes spirituales plerunque impedit, ut sic vires subtiles facilius penetrare possint; Vicinissima quippe illa sunt actui, & leviter mora halitus potentes expirant, atque in ore, naribus, suturis & arterijs actuari possunt: cum contra Galenica medicamenta, quorum essentia crassâ quâdam substantiâ, nonnunquam etiam deleteriæ, tanquam vestimento quodam induta, atque in durâ hâc materiâ, tanquam in carcere detenta, ad perfectam operationem pervenire nequeat, donec in corpore humano à calore purificetur, comminuatur, & ad actum deducatur, quod rarò citra læsionem ipsius naturæ fit.

Mineralia vegetabilibus præstare probant, quia fieri non possit, ut vegetabilia corruptioni obnoxia corpus humanum à corruptione vindicent, sicuti mineralium quidem, maximè verò perfectorum metallorum spiritus faciunt, nullis corruptionib. obnoxij: accedit, quod plantę vires suas sæpissimè à spiritibus mineralibus nanciscantur, ideoque pro diversitate soli ac cœli easdem mutent: præterea omnes illi qui medicamentis vulgaribus curari nequeunt, mittuntur ad thermas & aquas medicatas: hæ autem abundant cum salibus nitrosis, aluminosis, gemmeis, vitriolatis, cùm spiritibus ac diversis substantijs metallicis, sulphureis, bituminosis, antimonialibus, mercurialibus, plumbeis, ferreis, cupreis & reliquis id genus, à quibus vires suas mutuantur, quas natura liberali manu in hominum salutem varijs in locis abundè suppeditat. Insuper præstantiora mineralia, quia longiùs ab alimentis recedunt (venena excluduntur) & quia in terræ sinu abscondita, (quò preciosius

enim

enim aliquid & carius, eò majore curâ munitur & custoditur) ne cuivis statim pateant: ita aurum Arabicum & Ungaricum, quod in terræ visceribus reperitur, & magno sudore eruitur, melius auro Rhenano, quod in arenâ colligitur.

Qui ab alterâ stant parte, Paracelsicas pharmacothecas reijciunt; existimantes medicamenta, purgantia scilicet, quæ alimentis & venenis sunt interjecta, & alterantia, esse præstantiora & tutiora, quæ naturæ nostræ sint familiariora, & ad alimenti naturam propius accedant, qualia quidem sunt vegetabilia & animalia, ideóq; satius esse uti vegetabilibus & animalibus, benignis & amicis naturæ remedijs, quàm metallicis adeo noxijs & naturæ nostræ adversis.

A majoribus nostris judicatum est infelix Hippocratis seculum, quod caruerit benignis illis remedijs, quæ felix Arabia nobis impertivit. Quis ergò furor, aiunt, inventis frugibus vesci glande? Mineralia enim, dicunt habere substantiam à nostrâ tam longè distantem, ut non modò ὁρμὴν τὸ ἔμφυτον non possit illam assimilare naturæ, sed ne vim quidem eorum medicatam in actum proferre: Cui sententiæ adstipulatur Erastus, cum dicit: pharmaca ista magnâ violentiâ cogunt naturam vitiosos humores exturbare, sed ita interim vires debilitant ac prosternunt, tamque maligna post se venenatæ qualitatis vestigia relinquunt, ut nec illa sese colligere, nec impressas veneni reliquias abstergere possit. Hier. etiam Rubeus, ab aquis acutis, & ignis vi inimicam visceribus qualitatem, & admodum perniciosam communicari ait. Adijciunt insuper, Chymica esse corro-

Felix qui cautè mineralibus utitur æger Heur.

De distill

corrosiva & violenta, inflammationes, subitas impressiones & alterationes causare, & calorem naturalem opprimere atque consumere; præterea dicunt illa nimium esse cara, minimamque eorundem dosin evidenter veneni suspicionem, præparandi verò modum igneam qualitatem arguere, sæpissiméque morbos magnos sopitos fuisse à Galenicis, clysteribus & alijs medicamentis, qui Chymicis curari non potuerint. Producunt ipsi, & quidem speciosè Heurnium Medicum eximium, qui scribit, se coli cruciatus multoties placavisse anisi decocto, quos ejus oleo demulcere non potuerit. Sic vir quidam magni nominis sæpissimè nephriticos dolores solo radicis altheæ pulvisculo sedavit, quos alij Chymicis suis mysterijs & astralibus pharmacis sedare non potuerunt.

praxi
ed.

Similiter rusticus quidam apud Libavium, filiam suam epilepticam curavit lotio vaccino: an propterea lotium hoc alijs antepilepticis præstentius? (Sed autoritates hæ parum probant: singulare enim exemplum non detrahit regulæ catholicæ, & ex accidente eventus non tollit naturam rei & substantiam. Fortassis Heurnius de colicâ locutus est, quæ detersione & anodyno simul indiguerit. Præterea contrarium statuunt alij quoque ἀναπόδεικτοι Doctores non minus celebres: Hieronymus Mercurialis dicit: Aquæ rectè destillatæ meliores decoctis: licet enim in his habeamus facultates, adest tamen & alienum corpus, scilicet aqua. Cujus sententiæ subscribit quoque Dornkreilius. Manardus, Capivaccius & Saxonia dicunt olea esse fortiora extractis & decoctis: oleo enim cumini colicos, & oleo

: destil.
& aq.

præf.
pens.

guaia-

guajaci multos curarunt gallicos, quos decocto curare non potuerunt.)

Clysteres verò, quos Deus sapientissimus hominibus primum monstravit per Ibin avem Ægyptiam (sicut venæ sectionem per Hippopotamum, & vomitionē per canes) aquam marinam rostro collóque oblongiore ipsam sibi retorsione facta immittentem, & sic intestina recrementis plena eluentem, sæpè id efficiunt, quod Chymicis quibusdam remedijs denegatur: id quod nec Ægyptios, nec Græcos, nec Arabes latuit, quorum unicum non rarò clyster erat morborum remedium, ad quod tanquam ad sacram anchoram confugerent. Multiplicem enim præstant clysteres in Medicina usum, siquidem lenissimè inferiora expurgant, superiora consequutione exonerant, viscera pressaque præcordia liberant, meliusque spirantia faciunt: vbi obstructiones expediendæ sunt in inferioribus intestinis, & σκύβαλα protrudenda, tutissimè adhibētur; non rarò etiam Ischiaticos, nephriticos, colicosque dolores sedant, præsertim à phlegmate vitreo manantes: non rarò æstus leniunt, dysenterica tormina & excretiones sistunt, diarrhœam & lienteriam astringendo amoliuntur. Taceò quod nutriendi etiam vi clysteres polleant, ut Langius & alij satis superque comprobant. Nunquid autem hoc videbitur absurdum? cum quidam solo panis odore ad tempus refecti sint, ut de Demetrio & Democrito Laërtius & Arsenius referunt.

Verum est, eosdem à Paracelso & nonnullis pseudochymicis reijci, fortè nullâ aliâ de causâ quàm quod illi

Gal. de venæ sect. ad Erasist. Plin. l. 8. c. 26. Æliā. c. 29

Herod. in Euterp.

Clysterū laus & usus.

Gal. lib. 2 de loc. aff. Praxagoras.

Lib. 2. de tartaro.

illi nil nisi essentias, tincturas & magisteria usurpant, quæ in anum infundere illis turpe & naturæ injuriosum foret. At verò multi nunc temporis prudentiores facti, ab aniculis etiam nostris non sine magno dedecore enematum vulgarium & domesticorum, ut vocantur, (quorum varias. Galenus ponit differentias) conficiendi modum expetunt.

In com. aph. 36. f. 2. l. 6.

Casus ἀξιόλογος καὶ ἀξιομνημόνευτος.

Circa usum clysterum casus cujusdam, quantum ego quidem scio, inauditi, quem meris clysteribus, divinâ coadjuvante gratiâ curavi, non pigebit mentionē facere, quippe paradoxum quiddam in se continebit, & plurimis lectu erit gratissimus. Est autem talis: Matrona quædam valdè obæsa quatuor pepererat filiolas, quæ omnes primo ætatis anno elapso mediante Epilepsiâ, vitam cum morte commutârant. Nec Medici nec mœsta mater caduci hujus morbi & interitus causam noverant.

Cùm verò quintam enixa esset filiam, hæcque primum ætatis annum ferè complevisset, eorundem motuum convulsivorum sese præbuerant indicia; mater itaque priorum damno sapientior facta, admodum fuit solicita, meque in consilium vocavit, cumque de singulis, etiam de minimis, communi præceptore jubente, accuratè percontarer, mater se nihil observâsse aiebat, quàm grana quædam butyracea, instar pisorum & cerasorum copiosè cum excrementis permista, aliquoties fuisse excreta, qualia quinta quoque filia tunc temporis excerneret: ego itaque statim pingues hasce excretiones epilepsiæ causam fuisse suspicabar, rationemque tàm granorum butyraceorum, quàm ipsius quoque subse-

subsecutæ epilepsiæ hanc excogitabam, ad quam eruendam mihi vetula quædam premendis caseis præfecta ansam dabat; quod scilicet magna sit differentia lactis ab hâc vel illâ vaccâ emulcti: quodque lac aliud alio magis butyraceum. Similiter rem cum mulierculis se habere existimabam, lacque lacte pinguius. Hoc itaque posito, infantes dum adhuc tenelli, solo plerunque lacte materno & mollibus quibusdam pultibus pascuntur, ubi pinguedo ista lactis in alimentũ infantis nõ cedit, sed in intestinis, tanquam partibus membranosis adeoque frigidioribus condensatur, atque in coli cellulis admodum profundis accumulatur, ibique latitans sulphureos & arsenicales halitus de se mittens, epilepticorum paroxismorum autor existit. Quod verò primo semestri pinguedo ista granulatim cum excrementis non excernitur, in causa est fecum liquiditas & mollities: quamprimum verò infans juscula, carnes & alia solidiora comedere incipit, alvi feces duriores & compactiores factę, cum materiâ istâ butyraceâ in coli intestini cellulis contentâ fortiter aduniuntur, majorique nisu excernuntur. Hanc novam de novâ elepsiæ causâ opinionem, præter doctissimorum quorundam virorum judicia, effectus ipse satis superque probavit; quintam enim filiolam talia quoque butyracea excernentem granula, & quosdam etiam leves perpessam paroxysmos epilepticos, solis clysteribus abstergentibus & singulari quodam liquore hordeaceo auxiliante DEO, exoptatæ sanitati restitui, quâ etiamnum, gratiâ ejusdẽ, fruitur. Nemo autem mirabitur super hâc re, qui novit non esse ullam in humano corpore particulam, in

Epilepſ causa nova & an hac incognita.

quâ non possit generari aliqua qualitas maligna, quæ cerebrum petat, & epilepticos motus excitet, unde observata est à medicis probè expertis epilepsia proveniens à vitio digiti vel manus vel pedis.

Minado° Saxonia.

Ut verò de paulò antè commemoratâ controversiâ nostram quoq; interponamus sententiam, affirmare non dubitamus, neminem jure elegantis Medici nostro ævo possidere titulum, qui non Hippocratis simul ac Hermetis legitimus hæres ac discipulus fuerit, qui non Paracelsica simul ac Aristotelica intelligat principia, Sal, sulphur, Mercurium, & materiam, formam ac privationem, qui non æquè intemperiem, vitiatam compositionem & unitatis solutionẽ, ac morbos mercuriales, sulphureos & salinos cognoscat: neminem insuper verum legitimumque sanandi modum assecuturum esse, nisi veterem illam cum novâ medicinâ conjunxerit. *Nostra namque tempora non sinunt nos esse medicos bonos & absolutos sine Alchimia. Nec enim satis est urinam adspicere, ut quidam Medici mirâ artis ostentatione elati, ex solius fœtidi lotij inspectione (quæ tamen fallacissima & nobilissimæ nostræ arti sola contemtum parit maximum) velut vatidicæ anus ex crystallo, de substantia & interna morbi causâ temerè pronunciare audent, ac de ęgrotantis salute vel pernicie tanquam ex delphicâ Apollinis tripode vaticinātur, ne dicam perfrictâ fronte nugantur.

Conjungenda medicina Hippocratica cũ Hermeticâ dictâ.

Morbi ex Tartaro vel resoluto vel coagulato à priscis nõ cogniti, multò minus curati sunt.

* Andernac°, Machiolus & Benivenius.

*Libavi° in Alch. triumph.

Scripta itaque Teophrasti non solum ad Hippocratis, Galeni & Avicennæ scripta rectius intimiusque intelligenda magnum nobis præstant beneficiũ, sed adhoc etiam conducunt, vt impostorũ & pseudochymicorum

rum errores internoſcere, eorundéq; abſurdiſſimas opiniones, & ridiculas aſſertiones reijcere poſſimus: ſicut enim verus Theologus omniũ hæreticorũ libros indeſeſſo ſtudio evolvit, ut blaſphemas & impias eorũ ſententias refutare poſſit, ita verus quoq; Medicus utriuſq; medicinæ autores perlegere, & bona appræhendere, mala verò reijcere debet; ſic enim ægrotantium ſaluti, ſuæq; conſulet famæ: nec ipſi à Chymicaſtris obijcietur, quod quibuſdam obijci ſolet: ille noſtra non intelligit principia, ergò cum illo diſputare nequimus: contra negantem autem, ut ipſe ait Ariſt. principia, non eſt diſputandum. Fideliter ergò Hornius omnes commonefacit φιλιάτρους his verſibus:

Pſeudo Galeniſtas fuge, perverſosq; ſophiſtas:
Audax nec placeat pſeudochymiſta tibi. Horat.
Dedita ſed Chymicis operis, ſtudijsq; Galeni,
Agmina ſectetur: ſic benè tutus ages.
Non tamen ullius jurandum in verba magiſtri:
Judicio gaudent liberiore Sophi.

Medicus itaque auxilia medica eorumq; genuinum præparandi modum à Galeno & Paracelſo, curãdi verò methodum (ſine quâ curatio inepta planè & empirica) indicationum inventionumq; momento conſtantem à Galeno ſolo repetat, vel ſi prudens ſit Teophraſtum quoq; conſulat, cujus methodus rectè intellecta, rationi & experientiæ etiam conſentanea, & in morbis levioribus utatur Galenicis, in gravioribus ſpagiricis, vel promiſcuè his & illis. Cum enim contra mures aut formicas bellandum eſt, ſuffecerint pygmæi vires: illi verò qui cum leone certaverit aut

Meſues in Canô. Prudenti medico ſemper in animo ſit, iſtum eſſe ſapiẽtiæ gradũ ne ad medicinas fortes deveniat, niſi ubi debiles non contulerint.

Museum. Hippoc.

apro Ætolico, huic Hectoreâ manu aut gigantum robore opus est. Extremi quippe morbi, extrema poscunt remedia: & malo nodo malus applicandus est cuneus: ideò Paracelsus ad morbum ferreum jubet adhibere medicamentum chalybeum. Contra si quis fecerit, instar boni illius Lucrionis erit, qui Herculi parvum, pumilioni magnum induebat calceum.

Ratum igitur esto; quod Medicus remedijs Chymicâ industria præparatis, juxta Hippocratis præcepta usurpatis, citiùs, tutiùs & jucundiùs graviores morbos percurare valeat, quàm alius Ludimagister Galenicus. Hinc Paulus Renealmus inquit: morbi citò, tutò & jucundè debellari possunt, si præcipuè Galenicis præceptis chymica remedia veniant subsidio: & Mathiolus audet dicere, neminem medicum absolutum esse posse, imò nec mediocrem quidem, qui in Spagirica arte non sit exercitatus. Et paulò post addit: Qui morbos chronicos sine metallicis medicamentis aggrediuntur, ij plerunque re infectâ, cum magno & suo & artis Medicæ dedecore desistunt.

In obser. at. med.

Lib. 4. E. pistol.

Et quis amabo ignorat, quod præstantissimi quique nostri temporis Medici non solis chymicis, ut Pseudospagyri factitant, usi fuerint medicamentis; sed quandoque his, quandoque vulgaribus vulgò dictis Galenicis, prout ipsis ægro ex arte consuluisse visum fuit. Imò Monarcha Spagyrorum Theophrastus æque his & illis curationes suas perfecit, ut ex ius. experimentis & curationibus ejusdem videre est: Rulandus etiam senior duo millia hominum lethaliter decumbentium utriusque medicinæ remedijs restituit, ut centuriarum medicinali-

Ruland. Junior in Progym.

cithalium millenarius ejusdem geminus contestatur. Non dicam quot hydropicos, podagricos, epilepticos, quartanarios & Gallicos medicamentis ex utroq; fonte, Hermetico scilicet & Hippocratico haustis, Balthasar Brunnerus vitricus ac socer meus p.m. curarit, quorum non pauci etiamnum sunt superstites, & exoptatâ valetudine fruuntur.

Tutius verò est ijs uti medicamentis, quæ minus lædentia naturam, contra morbum pugnant, maximeq; juvant, sive sint mineralia sive vegetabilia, & quæ sunt in usu frequentiori, ut Trincavellius suadet, & sæpius fuerint experta, atque probatissimorum Medicorum modernorum & antiquorum experientiam sequi, neque ex usu novorum medicamentorum sub quodam secretorum prætextu favorem & auram popularem adfectare. Novisse enim debet quilibet Medicus, quod omnes antiqui in hoc consentiant, medicamentum id, quod plures experti sunt, & naturę est familiarius, illi esse longo intervallo præferendum, quod non est experientiâ comprobatum. Prudenter Heurnius: Prudentia remedia, id est senescentia, sive sint Galenica sive Paracelsica, quæ ætatis temporisque ignem ac injuriam sustinere potuêre, imò quæ inde, unde alia cecidêre, gloriam retulere, amplectamur.

Lib. 1 de compos. med. c. 1

Galen. 4 meth. med.

Damasc.

Ubi enim de salute humanâ agitur, non standum uniuscujusque judicio, sed eorum qui autoritatem longo tempore sibi compararunt, ut Jurisconsulti faciunt, qui in judicijs non nisi communem probatissimorum virorum sententiam sequuntur.

Cęsalpi in pract. med.

Tutissimum verò est uti ijs quibus delinqui non po-

Hipp. 2. aph. 51. τὸ κατ᾽ ὀλίγον ἀσφαλές. Gal. 10. simplic.

rest, ut Diocles Carysthius Medicus eximius ad regem scripsit Antigonum, qualia sunt illa quæ lentè paulatimque affectum depellunt, nullo aut certè quam minimo corporis & virium dispendio, nec ullâ qualitate noxiâ in corpus inductâ: nunquam enim medicus pharmacis uti debet, jubente Galeno, quæ mortalibus noxam inferre possint.

Quantum verò ad medicamenta chatartica, non cõsentio cum nostris Chymicastris, qui in quâcunque alvi constrictione & levi evacuatione, gulæ potius & palato litare studentes, quàm Divæ Hygieæ, statim ad mineralia confugiunt, Mercurium scilicet & Antimonium, maluntque uti muscerdâ Paracelsi, quàm Cassiâ Galeni.

Quorsum discrimen inter mitia & vehementia Medicamenta.

Quanquam autem non nego, ♄ & ☿ ab artificibus rectè tractata, benigniorem energian nancisci posse ipsis dacrydiatis, & colocinthiden, Turbetum, Elleborum, Elaterium pro basi constituentibus medicamentis, sed æquè benignam ac tutam, atque Manna, Cassia, & Sena, nemo mihi persuadebit. Illorum enim unius grani pondere homini plus nocere, quam horum semunciâ, possum. Mercurius insuper & Antimonium, quocunque etiam modò præparata, inter mochlica & vehementia referenda sunt Cathartica, quod ex solâ etiam dosi, & vi vomitoriâ, à spiritibus Mercurialibus & arsenicalibus promanante, quâ raro aut nunquam carent, omissis alijs rationibus compluribus, conijciendum. Hæc enim palato semper grata, saluti raro: sæpè enim adeò naturam conturbant, & tantopere exagitãt, ut omni, quâ potest, vi, susque deq; se exonerare cogatur. Quoniam verò illa ad altiora à Deó destinata sunt, vehe-

vehementer erramus, si tam generosis medicamentis abuti, & fœtidas alvi feces iisdē unò momentò quasi educere velimus, cum alia longè benigniora, ipsò Quercetanô attestante, huic fini destinata, nobis suppetant remedia, ut Manna, Senna, Rhabarbarū, quod hepatis animam vocat Mesues.

Nō unô, at crebris deciditur ictibus arbos.

Malimus ergò clementiorib⁹ quandoque uti remedijs, modò tollendo malô idoneis: Violentis enim Medicamentis non temerè utendum esse, præcipit Plato in Timæo, & longè ante eum Hippocrates (in Epistolâ ad Cratevam) qui Democritum suum Achaten Elleborô curare noluit, affirmans, nullum esse medicamentum solutivum, quod non deprædetur aliquam partem de viribus corporis nostri.

Mitiora purgantia è primâ corporis regione: Mediocria è vasis majoribus; Valētiora è corporis habitu, è singulisq; partibus evocant.

Et Avicennas Arabum princeps dicere solitus est: Medicinæ purgativæ licet non sint venenosæ, eas tamen bibere, naturæ valdè laboriosum est. Plutarchus verò inquit: αἱ δὲ περὶ τὴν κατακοιλίαν ἐκταράξεις διὰ φαρμακείας φθείρουσαι, καὶ τήκουσαι τὰ ὑποκείμενα, πλείονα ποιοῦσι περιττώματα ἢ ἐξάγουσιν.

Idquoque Prisci non solùm diligentissimè tradiderunt, & posteriores religiosè observarunt, sed & experiētia quotidiana, optima scilicet Magistra, debitè confirmavit, ut à purgantibus violenter, & enormiter trahentibus, sedulò caveamus: siquidem nihil viribus demoliendis virulentius, nihil morte propinquius his esse possit, quæ cordis robur confringant, spiritus consumant, mentem stupefaciant, humores conturbent, sitim, nauseam, & tormina pariant, calorem vegetum mutent, viscera omnia pessundent,

Hipp. 2. aph. 36.

dent,& sæpe gravissimis morbis,imò letho ipsi,occasionem præbeant. Sic ergó in Catharticis vehementioribus & parvâ dosi,cautio requiritur magna,industria singularis, præmeditatio acris,exercitatio longa, judicium limatum , & examen perfectum , si modó medicus piè & rectè mederi velit.

Gal.lib.2. c.12.de vict.ratione. Actuar. lib.3.c.7.

Concludamus igitur, nunquam,nisi summâ postulante necessitate,& quando nimis altè fixas morbi radices habent,Antimonialibus & Mercurialibus purgationibus utendum esse.

Mitia grata magis, mitia tuta magis.

Et hæc de abominabili medicamentorũ Chymicorum usu dicta sunto.

Aristot. 1. Reht.c.1. πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς. πλὼ ἀρετῆς, ἄι τις βλάψειε τὰ μέγιστα, χρώμενος ἀδίκως.

Quoniam verò res pretiosa propter abusum non damnanda,multò minus tollenda : & nulla est scientia adeò honesta, adeò casta,adeò sancta, quin nævis quibusdam interdum deformetur. Si enim ex abusu quæque æstimanda & ponderanda veniant,facile Juris prudentiam, Medicinam, & ipsam Theologiam damnaveris. Vidimus enim nostrô ævô sartores,sutores,fullones, Naccas,aliosque ejus farinæ homines, publicum suggestum ascendere, & quæ non didicerunt,profiteri: imò, quod ma us est, regnum cœlorum, ad quod ipsi accessum non habebant,alijs polliceri.

Mitto Jurisprudentiæ ulcera,quæ nonnullis non nisi licitum putatur latrocinium : Prætereo Medicinæ Carcinomata, quibus hoc tempore nihil contaminatius, nihil putidius: dum passim, quod medicorum est, garrula anus,olidus Balneator,audaculus tonsor, perfidus Judæus,verbosus sophista, & temerarius Paracelsista,sibi vendicant.

Sedu-

Seductorem Theologum nisi post plurimorum perniciem; Imperitum Advocatum, nisi post causas clientū inscitiâ suâ sæpius perditas: indoctum Medicum, nisi post multorum neces quilibet non facilè dignoscet. Quis tamen veram Theologiam, Jurisprudentiam, rectum & legitimum Medicinæ usum, vel aliam quamcunque scientiam abominetur & damnet? Spero itaque me Æthiopem non lavaturum, si de verô medicamentorum Spagyricorum usu pauca dixero. Hic autem consistit in rectâ præparatione, & legitimô utendi modô. Quamvis enim Medicina artificiosè satis sit præparata, peccetur verò vel in exhibendi modô, vel in regimine utentis, irrita erit omnis medicamenti actio. Non enim satis est, Chymiatrum suum fecisse officium, nisi suum quoque ægrotus, suum astantes, faciant, sintq; externa ritè comparata, ut præsupponit Hippocrates in principio suorum aphorismorum, qui secundum Suidam ἀνθρωπίνην ὑπερβάλλοντι σύνεσιν.

Rectus usus Medicamentorum Chymicorum consistit ἐν τῇ σκευασίᾳ, καὶ τρόπῳ χρήσεως. Hipp. 1. lib. aph. 1.

Ad veram autem præparationem pertinet efficiens, Materia, ejusdemque electio, correctio, (in quâ majores nostri plurimùm sudârunt, citra hanc enim panis etiam & vinum, præcipua alimenti fercula, nobis noxia & perniciosa forent) nec non artificiosa præparatio. Hæc si omnia concurrant, legitimè disponantur, perficiantur ac administrentur, exoptatus sequitur effectus, morbus enim abigitur, sanitas verò recuperatur.

ἡ σκευασία in quibus consistat.

Verùm hîc quæstio obiter incidit, utrum Doctori, salvo suo honore & existimatione, licitum sit præparare medicamenta.

Liceatnē medico Doctori αὐτοχειρίως medicamenta p̄parare.

Aristomacho Solensi parum præsidij ab eruditio-

ne solidâ partum erat, dum in muscarum naturâ investigandâ, pulicumq; saltibus metiendis sexaginta annos insumsit: non absimiles isti delicati, & solis cogitationibus incumbentes Medici, qui ignominiæ esse ducunt, proprijs manibus forcipes ac carbones tangere, fornaces struere, atque medicamenta præparare, cum tamen Anatomica tractent cum magnâ voluptate, quæ videntur longè abjectiora, si mea me non fallit opinio. Quid sordidius, quàm cõtemplari elephãtica cadavera, ulcera Gallica, & carcinomata purulenta? quid turpius & fœtidius urinis, stercorib. sputis? & tamen illis upupis plausibiliora hæc sunt, quàm limus & fumus.

Multi Reges & Principes varias præparationes & compositiones medicamentorum suis manibus elaborarunt, illasq; suis nominibus, tanquam à se profectas, insigniri voluerunt. Qualia sunt Mithridatium, quod Rex Ponti Mithridates: Philoniũ, quod Philo: Electuarium Justinum, quod Justinianus, & id genus infinita alij excogitarunt, elaborarunt, proprijs suis nominibus notarunt, proprijs manibus confecerunt, quibus indies ipsi utimur. Augustissimum nostrum Cæsarem Rudolphum licebit adducere, quem publicâ famâ passim constat, artem Chymicam impensè amare & excolere. Si talium Magnatum vestigia sequerentur delicatuli isti Medicelli, & secreta sapientissimæ Naturæ indagarent, forte fumo os opplerent, lutô annulos aureos polluerent, carbonibus tenellas manus læderent & obfuscarent. Ut taceam ingentem animi voluptatem, & summam utilitatem, quæ ex hujuscemodi laboribus & arcanorum perscrutatione oriuntur.

Dicite

Dicite quæſo mihi, quis Hippocrati, Galeno, Avicennæ, & reliquis Medicinæ principib⁹ fuit Pharmacopæ⁹? Quis ergò non mavelit cum Galeno, Theophraſto, Matthiolo, Severino, Quercetano, Turqueto, Platero, Brunnero, alijsq; Hermetis nepotibus, principibus etiam & Magnatibus fumum, quàm cum illis Uroſcopis & κοπρoφόροις ſeu σκατοφάγοις (ut jocoſis lepidiſſimi Ariſtophanis utar verbis) ſtercus & lotium olfacere, & in laboratoriô, quod vocant, deſudare, cum ipſemet etiam Galenus hoc ſuadeat in librô de Antidotis, qui etiam Theriacum, Imperatoribus Antonino & Severo ſic jubentibus, ſuis diſpoſuit & perfecit manibus. In Pluto

Si verò Practici Chymiatri propter varias occupationes ſępè laboratoriũ frequentare, laboribusq; Chymicis ſedulo præeſſe nequeant, candidis potius & ſolertibus Pharmacopæis, quàm circumforaneis iſtis ardelionibus ac Pſeudochymiſtis, arcana cōmittãt, illorũq; opera medicinas ſuas cōficiant, niſi oleũ & operã perdere velint.

Efficiens itaq; ſit Chymiater, à naturæ lumine genit⁹, vir bonus, nõ avarus, caſtus, congruus, fidelis, veritatis amans, in arte peritus & exquiſitè doctus, ut omnes ſuas actiones, imò omnia quæ profert, dicta, firmis & plauſibilibus rationibus ſtabilire poſſit. Ut enim non auditur Jurisconſultus, qui loquitur ſine lege, ſic non audiendus Chymicus, qui ſine ratione aliquid affirmat: quin imò oportet ipſum eſſe providum, prudentem, ac diligentem, niſi ſpe ſuâ, quod opinione ipsâ celerius fieri poteſt, fruſtrari velit.

Efficiens rectæ præparationis.

Parac. de Podagrâ Has proprietates reqrit in Chymiatrô Paracel. in paragr. 1. tr 4. de proprietat. medici.

[Hip. in lege ſuâ, in medicô reqrit naturã, doctrinã, locũ ſtudijs aptũ, inſtitutionẽ à puerô, induſtriã, tempus. Gal. permulta recẽſet in lib. de cōſt. artis medicę, q̃ requirãtur ad medicũ præſtãtẽ. 1. ἀξιὰ φύσις

 2. ἔργα-

2. ἄσκησις. 3. εἶναι φιλοπονώτατον. 4. Probitas. 5. Cognitio methodi. 6. Exercitium methodi.]

Heroph.

Talis Trismegisti meretur nomen filij, & in oratoriô & laboratoriô cum fructu χεῖρας τῶν θεῶν, i.e. Chymica & salutaria remedia præparare potest, præsertim si electio & correctio materialis subjecti accedat.

Materia præparãda.

Materia verò Chymica sit selecta ac benigna: Maligna ac venenata, quam ex signaturâ & anatomiâ internâ Paracelsus: ex effectis verò Mesueus dignoscere docet, quantum fieri potest, vitetur: licet enim nihil in totâ rerum universitate tàm malignum sit, quin in se aliquid commodi occultatum contineat: ut ex viperis, bubonibus, ac scorpionibus apparet: Venena insuper arte & Vulcanô facilè corrigi possint, remanet tamen plerumque aliquid, quod ortus sui testimonia ferat: arbor enim putrida non fructus salubres, nec spina uvas producere potest.

Mat.c.7.

Fontes Materiæ medicæ. Gal.6. simpl.1.

Illam igitur materiam tàm simplicium, quàm compositorum medicamentorum ex vegetabilium, animalium & mineralium familiâ depromi, nemo non novit.

Materiæ medicæ minerales, eæque insigniores.

Par. in tr. de philosophiâ, I. 16, de arsenicô.

De Vegetabilibus & animalibus nulla est controversia: Mineralia verò à plurimis planè reijciuntur, & naturæ humanæ infensissimi hostes proclamantur, præsertim verò Mercurius, Antimonium, Vitriolum, & Arsenicum. Ultimum hoc propter corrodendi & putrefaciendi facultatem deleterium esse, nullus ibit inficias, quippe cum drachma una ejusdem, equum quemlibet interimat, & hac de causâ intrinsecus usurpari, nullô modô debeat. Mercurius verò crudus nequaquam est virulentus, cum plurium testimoniô, à multis innoxiè

xiè potatus & ab Arabibus & Græcis ita crudus in medicamentorum compositione usurpatus sit, atque in Carinthiâ & Carniâ vicinisque locis puerperis ad facilitandum partum, nec non in Iliacâ & tineis alvi propinetur, & exteriùs quoque applicatus, pesti, alijsque pluribus affectibus non parum conducat. Si hydrargyrum esset venenum, ut multi opinantur, Illustrissimus heros Georgius Marchio Brandeburgicus, qui Onoldini noctu valdè sitibundus integram lagenam argentô vivô repletam, epotavit, repentinâ morte perijsset, ut & omnes illi Gallici, quos Botallus pilulis ex solô hydrargyro crudô confectis curavit. Mercurius, modò extinctus sit, interius haustus, nocivus non est, ut sentiunt Gilbertus Anglicus, Avicenna, Fallopius, Rondeletius. Massà, Cardanus, Agricola, Palmarius, Ardoynus, & Monavius. Matthiolus, Brassavola & Augenius dicunt, Mercurium vivum esse venenum valdè medicamentosum, eoque nos posse uti sine omni periculô, in lumbricis, & partu difficili, imò, adhibitâ cautione & diligenti circumstantiarum consideratione, etiam in colicâ, Apoplexiâ & Epilepsiâ, præsertim, quando alia medicamenta parum aut nihil prodesse videbuntur. Si itaque crudô licet uti, quidni utemur præparato, qui dubio procul artificiosâ illâ correctione vires longè præstantiores acquirit.

Theoph. in defens. 3. Vigont. Erastus Rudeus. Jordãus de pestis phęnom.

Mercurij vulgaris spirit' frigidi etiã hominẽ longè remotũ paralysi: spiritus verò ejus calidi inter destillandũ, vicinum insigni capitis ardore afficiunt. Mufetus.

Stibium Parisienses Medici appellant inventum Cacodæmonis, existimantes, ori ventriculi esse inimicissimum, & in venas raptum singulas corporis partes vellicare ac lacessere. Matthiolus verò & alij multi vocant manum Dei, præsertim in deploratis pituitosis,

ac melancholicis affectibus, & chronicis, ubi tota massa sanguinea in universo venarũ ambitu corrupta, & multorum morborum seminarijs referta est. Illi procul dubiô venenum, hi verò antidotum esse arbitrantur, quorum opinioni adstipulantur Myrepsus & Arnoldus, qui Antimonium cum Castoreô mistum, contra vertiginẽ, apoplexiam & paralysin antidoti locô præscribunt. Similiter quoq; Antonius Fumanellus & autor Rosæ Anglicæ stibium in Epilepsiâ commendant.

Antimonium vitrificatũ, quoniam mera est Saturni marchasita, in se ☿ arsenicalem & sulphur auripigmentale habens, omnis venenatæ qualitatis nequaquam est expers: per philosophicã verò elaborationẽ plurima selectissima eaq; utilissima ex ipsô eliciuntur remedia, propter sulphur videlicet Balsamicũ, quod habet incõbustibile, sulphuri solis nõ absimile, ut infra dicemꝰ. Damnũ itaq;, quod sæpè ex usu præposterô stibij & aliorũ metallorum ac mineraliũ emergit, κατὰ συμβεβηκὸς fit, nec Antimonio, sed imperito adscribendum Medico.

Vitriolum ejusque spiritum multi reijciunt, clamitantes non esse medicamentum esurinum, sed calidissimum, summoperè desiccans, materias excrementitias in ventriculô congelans, crustas inducens, hominẽ exurens, stomachum penetrans & erodens, atque foramine factô, ut in pannô solet, morti occasionem præbens: Hi verò nesciunt, multa extrinsecus adhibita, cutem exulcerare, ut allium, sinapi, cantharides, atque erodere, ut acetum, succus citri & limonum, spiritus mellis & quæ æquè ac spiritus vitrioli, metalla exedunt, & tamen stomachus sine noxâ recipit, & ope innati, adjuvante epa-

tis

tis & cordis calore, domat. Sic humores excrementitij, bilis flava, atra, æruginosa, & pituita acida in terram effusa, eam fermentant, & in bullas attollunt, obviaque quæque arrodunt, & tamen corporis partibus internis nihil nocent.

Si Hippocrates ex Cantharidibus potionē hydropicis propinat, & Dioscorides crudū vitriolum, quod ipsi tamē & Galeno erodentis ac septicę proprietatis est particeps, vermibus enecandis exhibet, quis non tutiùs vitriolo philosophicè præparatô uti mallet. Lib. de victus rat. Lib. 5. c. 74. Lib. 9. de simp. fac.

Arsenici verò virulenta qualitas per fixationē, mortificationem & reverberationem ita mulceri potest, ut ex ipso etiam salutaria admodum medicamenta confici possint, præsertim ad usus externos, ulcera phagædenica, Chironia, gangrænas, &c. & ad amuleta in peste, quæ multi cum Peripateticis respuunt, nos verò cum Platonicis approbamus, ut alibi demonstravimus: Quin etiam correctum & Hermeticè præparatum, experientiâ ipsâ teste, intrinsecus quandoque, & quidem tutò sumi potest, præsertim cum non solum Mesues, Trallianus, Ægineta & Aetius ipsius externum & internum usum approbent, verùm etiam Myrepsus eô utatur crudô in Antidotô Persicâ, & in antidotô Musæ Apollonio adscriptâ. Avicenna etiam illud intrinsecus propinat, nec non Galenus cum Galbanô illud suffitu attractum tussientibus præscribit. Parac. de Arsen. Amuleta Arsenicalia maximè efficacia reperisse dicitur Pontifex Adrianus. 9. Med. loc. c. 5.

Quanta autem sit materiæ Chymicæ, id est, mineralium, vegetabilium, & animalium differentia, pharmacopæi & Chymici solertes norunt, vel saltem nosse debent: quantùm enim, gratiâ exempli, differt Antimonium Materiæ præparādæ electio.

um ab Antimoniô, ſulphur à ſulphure, Mercurius à Mercuriô? quoties enim hic plumbo adulteratus eſt? optimus quidem ex Hiſpaniâ tranſportatur & Germaniâ, quem cochleari argenteô excipito, & ſupra candelam vel prunas exhalari permittito: mox enim in fumum eſt abiturus: qui ſi argentum aureô colore tinxerit, purus: ſi nigrô vel fuſcô, impurus & malignâ qualitate præditus habetor.

Sic Camphoram probabis, ſi ſuper panem ſimilaceum calidum poſueris, & illa fluxerit, bona: ſin minus, nullius erit momenti. Spiritum verò vitrioli, cum aliquot ejuſdem guttulas in cyathum vinô plenum ſtillaveris, & ſpiritus ebulliendo ſurſum ſe allevet.

Paracelſ. in aurorâ. Antimonium, verum auri balneum, optimum eſt, quod intus acutum, longum atque rutilans.

Sulphur optimum, flaviſſimum: Rubri enim coloris; multum habet arſenici & Realgaris.

Tartarum optimum, quod frangendo niteſcit.

Meſue. Turpetum optimum, albiſſimum & gummoſum.

Galen. Opium optimum, Thebaicum, & quod ex Cairô advehitur, albicans.

Coralli rutilantes optimi, caliginoſi peſſimi.

Quantum differt Helleborus niger à Conſiligine, quæ tamen vulgo pro verô uſurpatur helleborô: videat etiam, ne cadat judiciô, qui extractô conſiliginis, locô Hellebori utitur: æger enim magnâ ſui pernicie diſcrimen eſt obſervaturus.

Quanta quæſo eſt diverſitas menſtruorum, quibus ad pleraque myſteria Chymica neceſſariò indigemus: quot aquæ fortes, quot Cæſareæ & regiæ, quot denique corro-

corrodentes spiritus & acerrimi liquores usurpantur pro menstruis, quibus Pseudochymici suas extractiones, tincturas, & magisteria conficiunt.

Rationem itaque Chymicus consulat, & experientiam, duo scilicet electionis Medicinæ instrumenta, & eligat mitiora, ut serum caprinum, spiritum vini simplicem & tartarisatum, quo nullum reperitur menstruum ac dissolvens generale præstantius, præsertim in extrahendis essentijs catharticis: aquas destillatas, quas succô limonum vel citriorum, spiritu vitrioli, vel acetô montanô acidulas & efficaciores, ac spiritu tartari correctiores reddere potest. His addamus spiritum mellis & Terebinthinæ, succum citri, vel etiam acetum destillatum: quæ licet acredinis ac corrosionis etiam non sint expertia, tamen artificiosâ lotione aquarum simplicium & compositarum ita possunt corrigi, ut tutissime sumi possint. Ad hoc institutum inserviunt quoq; spiritus Juniperi, Guaiaci, phlegma vitrioli, hydromel vinosum, vinum Canariæ, succus pomorum porsdorffianorum, & menstruum cœleste, quod secundū Quercetanum est ros Mensis Martij, cum suô sale, Mannâ.

[Margin: ὁ λόγος ἥτε πεῖρα, δύο κριτήρια καὶ δύο σκέλη τῆς ἰατρικῆς. 9. meth. c. 6. & 13. method. c. 11.]

Materiæ Chymicæ corrector optimus omnium consensu est Vulcanus, qui illam verè purificat, (purificatio autem remediorum, genuina est correctio) & pleraque ea, quæ Pharmacopæus suis corrigentibus, ipse igneô suô sputô præstat. Non pauca sanè ignis commerciô evadunt mitiora ac meliora, quod tamen multi inficiantur, ut Chalcitis, lapis phrygius, Vipera, & id genus alia, & multa medicamenta, quamdiu veterem suam obtinent naturam, acerrima & corporibus nostris inimi-

[Margin: Correctio materiæ medicamentorū chymicorū. Galen. ad Pison.]

inimica sunt: domita verò ignis violentiâ, curationi fiunt congrua. Medicamenta igitur acria ustione semper frigidiora fiũt, quæ verò mitiora sunt, ustione acriora evadunt, ut rectè sentit Valesius, Sic Mercurius, Antimonium, Arsenicum, & alia quævis erodentia, maximéque venenata metallica & mineralia, Vulcani benevolentiâ salutarem vim nanciscuntur. Hæc ita intelligens Musetus, audacter pronunciat: Nullum ex Universô naturæ penu venenum eligi posse, quod post factam in igne fixationem bibere recusaret. Non rarò tamen alia quoque corrigentia sunt necessaria, non tantùm ut venenositatem exuant, sed ut partes, ad quas appellunt, aut inoffensè permeent, aut vis purgandi languida excitetur, aut effrænis refrænetur: ut si esulam velimus extrahere, ipsam serô caprinô, si Elaterium & Colocynthiden, succô Cytoniorum, oleô amygdalarum vel butyri, & vinô generoso, Si helleborum nigrum, vinô Canariæ corrigamus oportet. Sic Scammonij lenta ac viscosa malignitas, quæ alioquin adhæsione suâ in ventriculi tunicis tormina & cruciatus excitare consuevit, imbibitione succi rosarum pallidarum, & cydoniorũ, aliquoties reiteratâ, vel etiam oleô vitrioli dissipatur ac corrigitur. Sic vitium florum Antimonij vomitorium, à suô sale prosiliens, sale marinô, in mortariô ligneô corrigitur. Sic Opij malignitas, quàm à propriô habet sulphure, demtô sulphure acetô vini, quod verum ipsius correctorium, compescitur. Sic sulphur per ceram optimè purgatur, ejusque fætor prohibetur, si lentô igne dissolvatur, & in spiritum vini infundatur, atq; iterum pulverisetur. Sic Mercurius sublimatus cum sale fusô

Lib. 9. cõtrovers.

Zvvingerus.

Quercetanus in Sclopetariô.

fusô ita corrigi ac mulceri poteſt, ut drachma una ejuſdem innoxiè dari poſſit.

Quo etiam vis & efficacia in quibuſdam admodum obtuſa & languida ſolicitetur, quandoque acria quædam, ut aromata vel ſalia addere cogimur, ut plerunque cum extractis fieri aſſolet. Sic Rhabarbaro canellam, Cnico cardamomum, aloe nucem moſchatam, & maſtichen, agarico turpetho & ſennæ Zingiber admiſcemus, non ſolum ut malignitas ipſorum retundatur, ſed etiam ut facultas attenuandi & incidendi adaugeatur, & vis purgatrix tardior, celeretur. Præcedente hoc modo materiæ electione & correctione, feliciter ſequitur præparatio, præſertim ſi artifex omnium inſtrumentorum deſtillatoriorum exactã & exquiſitam habeat cognitionem: Opificem enim artis ſuæ inſtrumenta ignorare turpe foret. Parac. de tartaro.

Beneficio namque inſtrumenti cujuſdam venerei liquores balſamici ex omnibus rebus etiam aridiſſimis eliciuntur, Beneficio inſtrumenti Martij oleum & ſpiritus vitrioli fit dulciſſimus. Beneficio inſtrumenti figlini ex antimonio extrahitur liquor acidiſſimus: Beneficio inſtrumenti vitrei flores ſtibij omnium colorum producuntur; Beneficio inſtrumenti, ex ſaccharo colocynthis & ex colocynthite ſaccharum conficitur: Beneficio inſtrumenti ex ſale oleum dulce, & ex corallis aqua ardens elicitur: Beneficio inſtrumenti ſal fixum fit volatile & è contrà; beneficio inſtrumenti aër, ventus & radij ſolares capi & couniri poſſunt, pro menſtruo quôdam omnia diſſolvente metalla in vola manus. Et ſic innumera alia Chymiæ myſteria unius inſtrumenti ope indagari poſſunt.

Pyro-

Spagirorũ πυροτεχνία quot constet gradibus.

Pyronomia quoque maximè est necessaria. Sciat itaque Chymicus ignem scitè regere, ejusdemque gradus quatuor, quorum primus lenissimus, & sensum tactus delectat, adeoque digestioni, circulationi & putrefactioni, secundus fortis, sine manifesta tamen sensus læsione, destillationi, sublimationi, coagulationi & stratificationi, tertius fortior qui sensum subitò lædit & cementationi, exaltationi & colliquationi, quartus deniq; fortissimus, qui sensum destruit adeoque reverberationi, calcinationi, fusioni & liquationi accommodatur, cautè ac solerter observet.

Magnum enim habent operæ precium, Fornacum structuræ, digestionum leges, ignium administrationes, & vasorum idoneorũ ad aptationes, ut Paracelsus ait.

πυροτεχνίας χυμικῆς instrumenta.

Fornacum multæ sunt species, quæ pro varia forma & usu sua sortita sunt nomina, variæque ab industrijs artificibus cotidiè excogitantur, inter quas tamen notiores & commodiores, fornacula, balneum, fornax vesicaria, cacabaria, descensoria, anemia, furnus Acediæ, reverberij, Athanor: quæ ab alijs etiam Neptunus, Mare, Zôna temperata, venter equi, & struthiocameli, nidus Gallinæ indigitantur.

Varia itidem conceptacula & vasa destillatoria, ut cucurbita recta & retorta, bacia, matracium, pelicanus, phiala, ampulla recipiens seu receptaculum, ovum philosophicum, aludel, campana, alembicus co
stratus, olla, ahenum, catillus, vesica, ca
affinia vasa, ut conchæ, cochlearia,
tabula, & id genus alia.

In hiſce fornacibus & inſtrumentis deſtillatorijs omnes Chymicorum operationes commodiſſimè perfici poſſunt, quorum cognitio & uſus, αὐτοψίᾳ, uſu, & exercitatione potiùs, quàm deſcriptione addiſcitur, quemadmodum etiam variæ deſtillationis formæ & Pyronomiæ leges, quæ vix præceptis comprehendi poſſunt.

Artificioſa præparatio materiæ chymicæ.

In præparatione itaque (quæ Gebro in inveſtigatione perfectionis, eſt ſuperfluorum demtio, abſentium ſuppletio, & perfectionis immiſſio) medicamentorum tàm ſimplicium quàm compoſitorum, ipsô jubente Hippocrate, corpora heterogenea vi ignis ſolvantur, homogenea coagulentur, pura ab impuris ſeçernantur, utilia ab inutilibus ſeparentur, & utilia quandoq; conjungantur, miſceantur, atque ſalutifera ac efficacia, quantum fieri poteſt, pura & emundata dentur. Si enim venena etiam in rebus optimis: [in Viperæ enim capite, gratiâ exempli, eſt venenum, in corpore medicina: econtra in bufonis corpore virus eſt, in lapide capitis antidotus: Aranea itidem ſummum eſt venenum, & tamen ſummum arcanum in febribus & quartanâ] & in torô bove vix octo libræ liquoris eſſentialis: in 120. granis Rhabarbari, 80. ocioſa non purgantia: in croci integri librâ unâ, decem veneni unciæ deprehendantur: [Crocus facit maniacos. Paracelſ. de Lunaticis. Crocus extra modum ſumtus, lethalem infert vim. Fernel. lib. 5. Method.] atque auri unciæ quinque vix auri drachmam una[illegible] & corallorum libræ decem, vix libram unam c[illegible] Quid in opiô, (quô Licinius Cæcin-[illegible]a[illegible] borô, colocynthide, Mercu-[illegible] & ſimilibus reperiemus, in [illegible] ut in Ægyptiæ pharmacô, [illegible]. Non immeritò

Galen. ad Piſonem.

Paracelſ. in cheir. min. li. 2. Par. in paragr. tr. 3. de Alch.

Plin. lib. 20. nat. hiſt. c. 18. Homer. Odyſſ. δ.

…agiro- πυρονο- μία quot …nſtet …adibus.

Pyronomia quoque maximè eſt neceſſaria. Sciat itaque Chymicus ignem ſcitè regere, ejuſdemque gradus quatuor, quorum primus leniſſimus, & ſenſum tactus delectat, adeoque digeſtioni, circulationi & putrefactioni, ſecundus fortis, ſine manifeſta tamen ſenſus læſione, deſtillationi, ſublimationi, coagulationi & ſtratificationi, tertius fortior qui ſenſum ſubitò lædit & cementationi, exaltationi & colliquationi, quartus deniq; fortiſſimus, qui ſenſum deſtruit adeoque reverberationi, calcinationi, fuſioni & liquationi accommodatur, cautè ac ſolerter obſervet.

Magnum enim habent operæ precium, Fornacum ſtructuræ, digeſtionum leges, ignium adminiſtrationes, & vaſorum idoneorũ ad aptationes, ut Paracelſus ait.

…υροτεχνί- …ς χυμι- …ις inſtru- …ienta.

Fornacum multæ ſunt ſpecies, quæ pro varia forma & uſu ſua ſortita ſunt nomina, variæque ab induſtrijs artificibus cotidiè excogitantur, inter quas tamen notiores & commodiores, fornacula, balneum, fornax veſicaria, cacabaria, deſcenſoria, anemia, furnus Acediæ, reverberij, Athanor: quæ ab alijs etiam Neptunus, Mare, Zôna temperata, venter equi, & ſtruthiocameli, nidus Gallinæ indigitantur.

Varia itidem conceptacula & vaſa deſtillatoria, ut cucurbita recta & retorta, bacia, matracium, pelicanus, phiala, ampulla recipiens ſeu receptaculum, ovum philoſophicum, aludel, campana, alembicus cæcus & roſtratus, olla, ahenum, catillus, veſica, catinus, & catino affinia vaſa, ut conchæ, cochlearia, galeæ, lebetes, acetabula, & id genus alia.

In

In hisce fornacibus & instrumentis destillatorijs omnes Chymicorum operationes commodissimè perfici possunt, quorum cognitio & usus, αὐτοψίᾳ, usu, & exercitatione potiùs, quàm descriptione addiscitur, quemadmodum etiam variæ destillationis formæ & Pyronomiæ leges, quæ vix præceptis comprehendi possunt.

In præparatione itaque (quæ Gebro in investigatione perfectionis, est superfluorum demtio, absentium suppletio, & perfectionis immissio) medicamentorum tàm simplicium quàm compositorum, ipsô jubente Hippocrate, corpora heterogenea vi ignis solvantur, homogenea coagulentur, pura ab impuris secernantur, utilia ab inutilibus separentur, & utilia quandoq; conjungantur, misceantur, atque salutifera ac efficacia, quantum fieri potest, pura & emundata dentur. Si enim venena etiam in rebus optimis: [in Viperæ enim capite, gratiâ exempli, est venenum, in corpore medicina: econtra in bufonis corpore virus est, in lapide capitis antidotus: Aranea itidem summum est venenum, & tamen summum arcanum in febribus & quartanâ] & in totô bove vix octo libræ liquoris essentialis: in 120. granis Rhabarbari, 80. ociosa non purgantia: in croci integri librâ unâ, decem veneni unciæ deprehendantur: [Crocus facit maniacos. Paracelsf. de Lunaticis. Crocus extra modum sumtus, lethalem infert vim. Fernel. lib. 5. Method.] atque auri unciæ quinque vix auri drachmam unam, & corallorum libræ decem, vix libram unam contineant: Quid in opiô, (quô Licinius Cæcinnæ pater se interfecit) helleborô, colocynthide, Mercuriô, Antimoniô, Arsenicô, & similibus reperiemus, in quibus non quidem πολλὰ, ut in Ægyptiæ pharmacô, sed φάρμακα μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά. Non immeritò

Artificiosa præparatio materiæ chymicæ.

Galen. ad Pisonem.

Paracelsf. in cheir. min. li. 2. Par. in paragr. tr. 3. de Alch.

Plin. lib. 20. nat. hist. c. 18. Homer. Odyss. δ.

Spagirorũ πυρονομία quot constet gradibus.

Pyronomia quoque maximè est necessaria. Sciat itaque Chymicus ignem scitè regere, ejusdemque gradus quatuor, quorum primus lenissimus, & sensum tactus delectat, adeoque digestioni, circulationi & putrefactioni, secundus fortis, sine manifesta tamen sensus læsione, destillationi, sublimationi, coagulationi & stratificationi, tertius fortior qui sensum subitò lædit & cementationi, exaltationi & colliquationi, quartus deniq; fortissimus, qui sensum destruit adeoque reverberationi, calcinationi, fusioni & liquationi accommodatur, cautè ac solerter observet.

Magnum enim habent operæ precium, Fornacum structuræ, digestionum leges, ignium administrationes, & vasorum idoneorũ ad aptationes, ut Paracelsus ait.

πυροτεχνίας χυμικῆς instrumenta.

Fornacum multæ sunt species, quæ pro varia forma & usu sua sortita sunt nomina, variæque ab industrijs artificibus cotidiè excogitantur, inter quas tamen notiores & commodiores, fornacula, balneum, fornax vesicaria, cacabaria, descensoria, anemia, furnus Acediæ, reverberij, Athanor: quæ ab alijs etiam Neptunus, Mare, Zôna temperata, venter equi, & struthiocameli, nidus Gallinæ indigitantur.

Varia itidem conceptacula & vasa destillatoria, ut cucurbita recta & retorta, bacia, matracium, pelicanus, phiala, ampulla recipiens seu receptaculum, ovum philosophicum, aludel, campana, alembicus cæcus & rostratus, olla, ahenum, catillus, vesica, catinus, & catino affinia vasa, ut conchæ, cochlearia, galeæ, lebetes, acetabula, & id genus alia.

In

In hisce fornacibus & instrumentis destillatorijs omnes Chymicorum operationes commodissimè perfici possunt, quorum cognitio & usus, αὐτοψίᾳ, usu, & exercitatione potiùs, quàm descriptione addiscitur, quemadmodum etiam variæ destillationis formæ & Pyronomiæ leges, quæ vix præceptis comprehendi possunt.

Artificiosa præparatio materiæ chymicæ.

In præparatione itaque (quæ Gebro in investigatione perfectionis, est superfluorum demtio, absentium suppletio, & perfectionis immissio) medicamentorum tàm simplicium quàm compositorum, ipsô jubente Hippocrate, corpora heterogenea vi ignis solvantur, homogenea coagulentur, pura ab impuris secernantur, utilia ab inutilibus separentur, & utilia quandoq; conjungantur, misceantur, atque salutifera ac efficacia, quantum fieri potest, pura & emundata dentur. Si enim venena etiam in rebus optimis: [in Viperæ enim capite, gratiâ exempli, est venenum, in corpore medicina: econtra in bufonis corpore virus est, in lapide capitis antidotus: Aranea itidem summum est venenum, & tamen summum arcanum in febribus & quartanâ] & in torô bove vix octo libræ liquoris essentialis: in 120. granis Rhabarbari, 80. ociosa non purgantia: in croci integri librâ unâ, decem veneni unciæ deprehendantur: [Crocus facit maniacos. Paracels. de Lunaticis. Crocus extra modum sumtus, lethalem infert vim. Fernel. lib. 5. Method.] atque auri unciæ quinque vix auri drachmam unam, & corallorum libræ decem, vix libram unam contineant: Quid in opiô, (quô Licinius Cæcinnæ pater se interfecit) helleborô, colocynthide, Mercuriô, Antimoniô, Arsenicô, & similibus reperiemus, in quibus non quidem πολλὰ, ut in Ægyptiæ pharmacô, sed πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά. Non immerito

Galen. ad Pisonem.

Paracels. in cheir. min. li. 2. Par. in paragr. tr. 3. de Alch.

Plin. lib. 20. nat. hist. c. 18. Homer. Odyss. δ.

Spagirorũ πυροτεχνία quot conſtet gradibus.

Pyronomia quoque maximè eſt neceſſaria. Sciat itaque Chymicus ignem ſcitè regere, ejuſdemque gradus quatuor, quorum primus leniſſimus, & ſenſum tactus delectat, adeoque digeſtioni, circulationi & putrefactioni, ſecundus fortis, ſine manifeſta tamen ſenſus læſione, deſtillationi, ſublimationi, coagulationi & ſtratificationi, tertius fortior qui ſenſum ſubitò lædit & cementationi, exaltationi & colliquationi, quartus deniq; fortiſſimus, qui ſenſum deſtruit adeoque reverberationi, calcinationi, fuſioni & liquationi accommodatur, cautè ac ſolerter obſervet.

Magnum enim habent operæ precium, Fornacum ſtructuræ, digeſtionum leges, ignium adminiſtrationes, & vaſorum idoneorũ ad aptationes, ut Paracelſus ait.

πυροτεχνίας χυμικῆς inſtrumenta.

Fornacum multæ ſunt ſpecies, quæ pro varia forma & uſu ſua ſortita ſunt nomina, variæque ab induſtrijs artificibus cotidiè excogitantur, inter quas tamen notiores & commodiores, fornacula, balneum, fornax veſicaria, cacabaria, deſcenſoria, anemia, furnus Acediæ, reverberij, Athanor: quæ ab alijs etiam Neptunus, Mare, Zôna temperata, venter equi, & ſtruthiocameli, nidus Gallinæ indigitantur.

Varia itidem conceptacula & vaſa deſtillatoria, ut cucurbita recta & retorta, bacia, matracium, pelicanus, phiala, ampulla recipiens ſeu receptaculum, ovum philoſophicum, aludel, campana, alembicus cæcus & roſtratus, olla, ahenum, catillus, veſica, catinus, & catino affinia vaſa, ut conchæ, cochlearia, galeæ, lebetes, acetabula, & id genus alia.

In

In hisce fornacibus & instrumentis destillatorijs omnes Chymicorum operationes commodissimè perfici possunt, quorum cognitio & usus, αὐτοψίᾳ, usu, & exercitatione potiùs, quàm descriptione addiscitur, quemadmodum etiam variæ destillationis formæ & Pyronomiæ leges, quæ vix præceptis comprehendi possunt.

In præparatione itaque (quæ Gebro in investigatione perfectionis, est superfluorum demtio, absentium suppletio, & perfectionis immissio) medicamentorum tàm simplicium quàm compositorum, ipsô jubente Hippocrate, corpora heterogenea vi ignis solvantur, homogenea coagulentur, pura ab impuris secernantur, utilia ab inutilibus separentur, & utilia quandoq; conjungantur, misceantur, atque salutifera ac efficacia, quantum fieri potest, pura & emundata dentur. Si enim venena etiam in rebus optimis: [in Viperæ enim capite, gratiâ exempli, est venenum, in corpore medicina: econtra in bufonis corpore virus est, in lapide capitis antidotus: Aranea itidem summum est venenum, & tamen summum arcanum in febribus & quartanâ] & in torô bove vix octo libræ liquoris essentialis: in 120. granis Rhabarbari, 80. ociosa non purgantia: in croci integri librâ unâ, decem veneni unciæ deprehendantur: [Crocus facit maniacos. Paracels. de Lunaticis. Crocus extra modum sumtus, lethalem infert vim. Fernel. lib. 5. Method.] atque auri unciæ quinque vix auri drachmam unam, & corallorum libræ decem, vix libram unam contineant: Quid in opiô, (quô Licinius Cæcinæ pater se interfecit) helleborô, colocynthide, Mercuriô, Antimoniô, Arsenicô, & similibus reperiemus, in quibus non quidem πολλὰ, ut in Ægyptiæ pharmacô, sed φάρμακα μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά. Non immeritò

Artificiosa præparatio materiæ chymicæ.

Galen. ad Pisonem.

Paracels. in cheir. min. li. 2. Par. in paragr. tr. 3. de Alch.

Plin. lib. 20. nat. hist. c. 18. Homer. Odyss. δ.

Spagirorũ πυροτεχνία quot constet gradibus.

Pyronomia quoque maximè est necessaria. Sciat itaque Chymicus ignem scitè regere, ejusdemque gradus quatuor, quorum primus lenissimus, & sensum tactus delectat, adeoque digestioni, circulationi & putrefactioni, secundus fortis, sine manifesta tamen sensus læsione, destillationi, sublimationi, coagulationi & stratificationi, tertius fortior qui sensum subitò lædit & cementationi, exaltationi & colliquationi, quartus deniq; fortissimus, qui sensum destruit adeoque reverberationi, calcinationi, fusioni & liquationi accommodatur, cautè ac solerter observet.

Magnum enim habent operæ precium, Fornacum structuræ, digestionum leges, ignium administrationes, & vasorum idoneorũ ad aptationes, ut Paracelsus ait.

πυροτεχνίας χυμικῆς instrumenta,

Fornacum multæ sunt species, quæ pro varia forma & usu sua sortita sunt nomina, variæque ab industrijs artificibus cotidiè excogitantur, inter quas tamen notiores & commodiores, fornacula, balneum, fornax vesicaria, cacabaria, descensoria, anemia, furnus Acediæ, reverberij, Athanor: quæ ab alijs etiam Neptunus, Mare, Zôna temperata, venter equi, & struthiocameli, nidus Gallinæ indigitantur.

Varia itidem conceptacula & vasa destillatoria, ut cucurbita recta & retorta, bacia, matracium, pelicanus, phiala, ampulla recipiens seu receptaculum, ovum philosophicum, aludel, campana, alembicus cœcus & rostratus, olla, ahenum, catillus, vesica, catinus, & catino affinia vasa, ut conchæ, cochlearia, galeæ, lebetes, acetabula, & id genus alia.

In

In hisce fornacibus & instrumentis destillatorijs omnes Chymicorum operationes commodissimè perfici possunt, quorum cognitio & usus, αὐτοψίᾳ, usu, & exercitatione potiùs, quàm descriptione addiscitur, quemadmodum etiam variæ destillationis formæ & Pyronomiæ leges, quæ vix præceptis comprehendi possunt.

Artificiosa præparatio materiæ chymicæ.

In præparatione itaque (quæ Gebro in investigatione perfectionis, est superfluorum demtio, absentium suppletio, & perfectionis immissio) medicamentorum tàm simplicium quàm compositorum, ipsô jubente Hippocrate, corpora heterogenea vi ignis solvantur, homogenea coagulentur, pura ab impuris secernantur, utilia ab inutilibus separentur, & utilia quandoq; conjungantur, misceantur, atque salutifera ac efficacia, quantum fieri potest, pura & emundata dentur. Si enim venena etiam in rebus optimis: [in Viperæ enim capite, gratiâ exempli, est venenum, in corpore medicina: econtra in bufonis corpore virus est, in lapide capitis antidotus: Aranea itidem summum est venenum, & tamen summum arcanum in febribus & quartanâ] & in torô bove vix octo libræ liquoris essentialis: in 120. granis Rhabarbari, 80. ociosa non purgantia: in croci integri librâ unâ, decem veneni unciæ deprehendantur: [Crocus facit maniacos. Paracels. de Lunaticis. Crocus extra modum sumtus, lethalem infert vim. Fernel. lib. 5. Method.] atque auri unciæ quinque vix auri drachmam unam, & corallorum libræ decem, vix libram unam contineant: Quid in opiô, (quô Licinius Cæcinnæ pater se interfecit) helleborô, colocynthide, Mercuriô, Antimoniô, Arsenicô, & similibus reperiemus, in quibus non quidem πολλὰ, ut in Ægyptiæ pharmacô, sed πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά. Non immeritò

Galen. ad Pisonem.

Paracelf. in cheir. min. li. 2. Par. in paragr. tr. 3. de Alch.

Plin. lib. 20. nat. hist. c. 18. Homer. Odyss. δ.

ritò igitur homogenea ab heterogeneis ſeparabuntur.

Communes atque vulgares modi præparandorũ pharmacorũ.

Ad hæc autem omnia ritè præſtanda, variæ pharmacopæis inſerviunt operationes, videlicet maceratio, decoctio, infuſio, expreſſio, pulveriſatio, trituratio, mixtio & conſervatio, & hæ omnes à vulgaris pharmacopæi induſtriâ dependent. Nonnullæ verò aliæ operationes ad præparationes medicamentorum perutiles ac elegantes ab arte chymica, mutuãdæ veniunt, quales ſunt, fermentatio, deſtillatio, circulatio, digeſtio, calcinatio, ſublimatio & fixatio. Hiſce ſeptem operibus tanquam organis neceſſarijs Ars ſpagyrica tranſmutationes inſtituit, eſſentias ex clauſtris naturæ extrahit, ac magiſteria ſua perficit.

Præparatiões Chymicorum propriæ quæ ſint.

Ἐπεξήγησις commemoratarũ operationũ.

Deſtillationis differentiæ potiſſimum quinq; ſunt: ſumuntur enim vel à rebus deſtillandis, vel à differentia liquoris ſtillaticij, vel à materia & forma vaſorum, vel à vaſorum ſitu, vel etiam à gradibus ignis. Complectitur autem ſub ſe tanquam ſuccenturiatas, exaltationem, exhalationem, rectificationẽ, cohobationem: & utitur alijs quibuſdam operibus veluti ancillis, fermentatione, concoctione & maceratione. Sed de harum operationum omnium eſſentijs, differentijs ac utilitatibus hìc multum diſſerere ſupervacaneum foret, cum eæ in Paracelſo, Quercetano, Libaviô & alijs compluribus exactiſſimè aperiantur ac manifeſtentur.

Mixtio ſimplicium & compoſitio eorundem ad præparationem quoque requiritur, quæ potiſſimum propter affectuum varietatem & ad ſimplicium malignitatis correctionem, & pigritiei eorundem impulſionem,

nem, atque ad causæ morbificæ impugnationem ab antiquis instituta est, nimirum ut influentem materiam repellere, nascentem prohibere, crudam maturare, crassam attenuare, infarctam liberare, sicque morborum curationem citius, tutius ac jucundius perficere possimus. Sed qui ad amussim hæc omnia scire cupit, Mesuen & Galenum consulat. Frustrà autem & dolosè quærit composita, qui potest mederi simplicibus.

Gal. lib. 1. c. 5. de cōpos. med.

Mesue in pr. Theor. 2.

Arnol. de villa nova.

Species verò Chymicæ seu formulæ medicinarum, quæ per operationes supra commemoratas ex diversis rebus ab artificibus perficiuntur, à diversis diversimodè appellantur & distribuuntur.

Multi enim stultorum Paracelsitarum magicâ quâdam superstitione varia nominum portenta sine sensu fundunt ac effingunt, quibus adulteratis suis mysterijs favorem conciliare conantur.

Prudentiores verò sequentes potissimum agnoscunt, ut extracta, essentias, tincturas, magisteria, arcana, liquores Mercuriales, sulphureos, sive spiritus & olea, atque sales; hasque omnes simplices & compositas.

Quidam omnes species Chymicas in magisteria saltem, extracta & elixiria; alij in magisterium vel essentiam puram dividunt, alij innumeras penè magisteriorum differentias constituunt, alij itidem complures extractorum, & specificorum distinctiones comminiscuntur: nobis cum alijs viris præcellentibus perinde sit, sive pulvisculum aliquem Spagyrica arte præparatum magisterium, mysterium vel arcanum, & liquorem, essentiam, elixir, vel mixturam indigitare velis, modò effectus pomposo nomini respondeat, & mdtm̄ ad salutem

In Archidoxis. In Alchymia.

lutem proximi & gloriam cedat Altissimi. Qui verò exactas harum specierū differentias scire desiderat, Theophrastum Paracelsum & Andream Libavium consulat.

De morbis contractis. In Alchymia l. 2. tract. 2.

Arcanum à Chymicorum Monarchâ propriè id vocatur remedium, quod alijs multis præcellat. Arcani itaque nomen quælibet Medicina magnetica & virtuosa cujuscunque etiam speciei meretur. Tinctura quæ Libavio est arcanum specificum, cum essentia qualitatibusque formalibus etiam colorem rei habens, ut in sui similem naturam tingere possit, in Medicina plurimum ad valetudinis restaurationem & sanitatem firmandam adhibetur, ita ut ob validam virtutem etiam renovandi potestatem habere dicatur, cum omnia membra, spiritus, sanguinem & calorem usu sui reddat vegetum & valentem. Imò si Paracelso credimus, vera Tinctura balsamum humanū ità mundificat, ut etiam proles hæreditaria in decimâ progenie sentiat sanitatis effectum.

In Archidox.

Omnis autem Tinctura, cujus tamen multæ sunt differentiæ, cœlo sereno & quidem sic est paranda, ne crasis substantialis cum colore vivo pereat: in hoc enim totum consistit artificium.

Tales verò non nisi apud veros reperiuntur Chymiatros. Et quamvis hinc inde variæ ab impostoribus perlarum & corallorum tincturæ circumferantur, tamen potius sunt solutiones corallorum cum santalo tinctæ, & quæ aquâ mellis extrahi creduntur, potiùs tincturæ mellis quàm corallorum appellitandæ: menstrua enim non pauca in digestione per se sponte rubescere observavit Crollius. Qui-

In Basil. chymica.

Quidam tincturas omnium florum, ut rosarum, garophyllorum, violarum purpurearum & lutearum ac similium, easdemque gratissimi saporis aceto montano eliciunt, & in medicum usum cõferunt. Alij oleo vini tincturas omnium rerum concinnant.

Quidam aurum foliatum oleo salis, ex sale communi ejusdemque colchotare confecto, dissolvunt, sicque oleum abstrahendo, & relictam materiam abluendo aurum quoddam potabile præparant. Alij tincturas auri, hyacynthi atque Smaragdi ita conficiunt: aurum mercurio, gemmas verò sulphuris floribus calcinant, & sulphur sub craticula à materia separant, denique cum spiritu salis tincturam eliciunt, quæ à menstruo suo nunquam separatur, hancque in aqua florum calendulæ vel alia convenienti exhibere solent. Sulphuris tincturam, quidam cum oleo Thereniabin, quidam spiritu vini, sale ammoniacô exasperatô, quidam cum urinâ, quidam sale vel liquore tartari ut appropriatô, rubicundissimam extrahunt.

Essentiæ & Magisteria ex pluribus rebus maximè verò metallicis, mineralibus & vegetabilibus, nonnunquam etiam ex animalibus, ab artis magistris conficiuntur, quorum innumeræ penè differentiæ & præparationes ab Andrea Libavio & alijs accuratè describuntur.

Cum verò pleraque menstruis acerrimis solvantur, exceptis aromatibus, quorum essentia solo vini spiritu elicitur, & à Vulcanô vexata, artificiosis lotionibus refrigerentur ac perficiantur, ego unius saltem universalis menstrui ad omnis generis metalla & mineralia

ſolvenda aptiſſimi, uniusque balnei ſacharini, quô omnia magiſteria lavari & à corroſivis ſuis ſalibus purgari atque perfectè tandem edulcorari poſſunt, in roſario meo minerali mentionem faciam: interim tamen modum ex gemmis producendi eſſentiam obiter hìc delineabo.

Si itaq; eſſentias vel magiſteria margaritarum, corallorum vel lapidum precioſorum & duriorum rerum conficere cupis, primò omniū has contundito, poſtea calcinato; (nō tamē ſemper, quoniā etiā ſine calcinatione vinci poſſunt) corallia quidem & margaritas igniendo, & poſtmodum aliquoties in ſpiritu vini extinguendo: gemmas verò cum floribus Kibric calcinabis, poſtea in ſucco citri vel berberorum illas, has verò in acetô alkaliſato aut mellitô diſſolvito, per cartam emporeticam omnem materiam traijcito, & aliquot guttulas olei vel ſalis tartari ſuperijcito, & perlæ vel gemmæ hujus operâ in ictu oculi inſtar nivis fundum petent, à quibus denique menſtrua per inclinationē ſeparato, reſiduam eſſentiam, pluries aquis cordialibus, borraginis & cardui benedicti, vel etiam ſpiritu vini lavato & filtrato, & ita repetitâ ablutione perfectè edulcorata habebis magiſteria. Hic modus per hæc mēſtrua præ omnibus alijs mihi arridet: quamvis alij à Cleopatrâ Ægypti reginâ edocti, acetum ſimplex & therebinthinatum proferant, præſertim in ſolvendis perlis, ego verò ſuccum citri, qui per ſe etiam eximiùm cordis confortativum, & magnum alexipharmacum, unde tempore Theophraſti & Plinij citria poma non edebant, ſed veluti theſaurum in ſcrinijs cum veſtimentis reponebant.

Athenæ' lib. 3. dipnoſoph.

Athenæ' ibidem.

nebant. Licet itaque omnis acrimonia succi citri per ablutiones non sit ablata, tamen citra noxam ægris commodè exhibetur.

Ex hujuscemodi preciosorum lapidum essentijs seu potius salibus, in cellarijs supra porphyrium vel patinam vitream resolutis liquor colligitur, non minus atque ipsa essentia efficax, idq; potissimũ mensibus Junio, Julio & Augusto fieri consuevit, tùnc enim cellæ propter antiperistasin frigidiores habentur. Ex animalibus essentiæ sine putredine & fœtore elici possent, si carnes primo in aceto destillato macerarentur, acetum abstraheretur, & acor aquâ pluviali tolleretur, atque sic tandem essentia cum spiritu vini extraheretur.

Extracta, quæ veteres quoq; ante Paracelsum in usu habuerunt, præparandi varij passim reperiuntur modi, præ cæteris tamen perplacet mihi ille, quem Quercetanus in Pharmacopæa sua depinxit, quo lectorẽ remitto. Andernacus in tractatu de vet. & nova Med.

Notandũ tamẽ nõ omnia extracta cũ vini spiritu simplici vel tartarisatô (quô apti⁹ quidẽ & meli⁹ non datur mẽstruũ) sed sæpè etiã spiritu Juniperi, hydromelite vinoso, succo pomorum, serô caprino, & aquis destillatis, quandoq; spiritu vitrioli, aceto montano, succo citri, & id genus alijs acidulis & acrioribus redditis esse elicienda, ut supra quoq; monui: pro varia enim ægri & morbi naturâ dissolveas variãdum. Notandum insuper herbas & radices, quas pro extractionib. usurpare volumus, nõ in sole vel furno, sed in ũbra exiccandas, & in mediocrẽ non tenuissimum pollinem redigendas: alias vires illarum â radijs solaribus ex parte consumuntur, neque viridum herbæ colorem extracta repræsentare possunt.

Quoniam etiam ſpuma in quibuſdam, ut in helleboro nigro venenata eſt, quandoque diligenter removenda erit.

Sal ex fecibus cum liquore conveniente coctus, extractis duabus de cauſis permiſcetur: primò ne extractũ digitis hæreat. Etenim medicina omnis hærens digitis corpori noxia cenſetur; Sal autem cohærentiam impedit. Secundò quod citius in ſtomacho diſſolvatur, & penetrando obſtructiones aperiat. Quo perfectius extractum fuerit inſpiſſatum, eò aptius diuturnæ conſervationi futurum: cum etiam in catharticis ſæpè vis purgatrix debilitetur, nõ rarò purgantia quædam in ſubſtantia in praxi addere ſolemus.

Eſt & alia ratio conficiendi extracta liquida, & extracta ex radicibus nimium ſucculentis à Quercetano fecularũ nomine inſignita; quorum inſignes vires, præſertim feculæ radicum Aronis & bryoniæ ipſemet non rarò expertus ſum. Prætereа alium quoque extrahendi modum induſtriæ mulierculæ nonnullæ norunt, quę ex carnibus & volatilibus gelatinas & colaturas ægrotantibus ſuis parare ſolent.

Circa extractorum compoſitionem, aliquam extracti margaritarum deſcriptionem addam, quæ talis eſt: ℞. libram unam margaritarum orientalium, has in minutiſſimas partes contunde, & in vitreum anguſti colli inditis, ſpiritum roſarum fragrantiſſimũ & aquam vitæ precioſiſſimam ad tres digitos ſuper funde. Stent in loco calido per octiduum. Poſt digeſtionem materiam hanc in veſicam bubulam optimè clauſam mittito & per annum lunarem in Sole collocato, uſque dum in

lac

lac candidissimum evadat. Huic lacti plus spiritus vini & rosarum addito, postea destillato, & habebis extractum perlarum preciosissimum.

Aquas & olea vulgares destillandi modi adeò noti sunt, ut nulla ferè sit materfamilias quæ eosdem non calleat, aut potius callere gestiat, quocirca de his multa dicere supersedeo. Unius tamen modi non immeritò recordor, quoniam meliorem spiritus, aquas & olea, atque omnis generis liquores balsamicos conficiendi nemo unquam vidit. Fit autem per λουτρὸν quoddam λιγνῶδες singulari industriâ fabrefactum, & à paucis huc usque visum, quo ex omnibus vegetabilibus etiam aridissimis quibusque herbis, floribus, corticibus, lignis, & id genus alijs liquor extrahitur verè balsamicus, essentiæ planè cœlestis & virtutis divinæ, non solum odoratu & gustu gratissimus, sed ad infinitas ægritudines extirpandas efficacissimus. Qui itaque hunc callet, nullum fœtorem metuit, & reliquis innumeris ferè destillandi modis, passim ab autoribus descriptis, facile carere potest.

Libavio Rubær. Quercetano.

Obiter hîc nota: Salia propria cuilibet aquæ addenda: aromata destillanda non esse in alcool tenuissimum redigenda, oleaque omnia à fœtore alieno per abstractionem à suo sale proprio, & lotiones reiteratas levi opera liberari atque corrigi posse. Ad omne quoque oleum extrahendum uncia una salis communis inijciatur: prohibet enim crassam evaporationem, & præparat, ut partes aëreæ à terrenis melius separari queant. Cum lacrymis, resinis liquidis & similibus destillandis permiscenda pura probeque lota & resiccata arena, vel silicum

cum etiam frustula, & quidẽ non citra rationem, siquidem hæc frustula ignis etiam & caloris efficaciã experta, unà quoq; cum retorta vel ipsius parietibus, æquali ferè ratione & caloris mensura in permistas partes lacrymarum agunt: Ut sic magis strenuè oleosa substantia elevetur, nec propter inæqualẽ ustionẽ vel propter lõgiorẽ moram empyreuma vel alium ingratum odorẽ acquirant: denique sabuli vel silicum permistio hoc quoque commodi adfert, quod inflationem & ebullitionẽ quorundam prohibeat, sicut in destillatione therebinthinæ & mellis videre licet. Ultimò notandum, quod libræ uni specierum, sex libræ aquæ affundi soleant: & quod multæ etiam destillationes sine Vulcani ope perficiantur: sic etiam spiritus vini absque omni igne, peculiari instrumento tripliciter præparari potest, maximè verò tempore hybernô.

Sales pleriq; omnes per calcinationes fiunt: (Quercetanus tamen quosdã etiam simplici aquæ calidę infusione repetitã elici posse existimat) & quando varijs dissolutionibus, filtrationibus & coagulationibus ad puritatem sunt adducti, ultimò in crusibulum injecti ad rubedinem calcinãtur vel etiam sublimantur, addito tartaro vel simili, quod crassiores impuritates retineat, & sic perfectè dealbantur. Postrema verò hæc calcinatio non in omnibus, sed in illis potissimum, qui majorẽ diureticam & diaphoreticam, atq; detersoriam vim præ cæteris obtinere cupiunt, instituenda est.

Oribas. l. 2. Aëtius tetr. 1. sermon. 2.

Crystalli verò ex ijsdem fiunt, si in crucibulo denuò candefacti aliquoties aquâ propriâ solvantur filtrentur & coagulentur, deniq; Theti genuinâ noviter affusâ, digeran-

gerantur, & in locô frigidô collocentur, usq; dum splendidissimos Æolus crystallos parturiat.

Sales insuper fixi & volatiles unô eôdemque artificiô, per solam proprij liquoris mercurialis additionem procreari possunt; si in ovo figulari igne coelesti calefiant usque dum sudor erumpat: tunc enim sal fixus crystalloides pedem sistit: volatilis verò Dianæ similis aufugit.

Hujusmodi essentiæ licet summis & elegantissimis virtutibus præditæ sint, non tamen carent suis incommodis, ut quidam præstantissimi viri observarunt. Spiritus enim caput petunt: olea ventriculum conviscant & adhærent: salia arrodunt & extimulant. Unde nonnulli commoti sunt, illas philosophicè conjungere, & ex combinatione horum trium primorum corporum Lapillum quendam philosophicum, seu clyssum, ut alij vocant, conficere, qui spiritus, olei & salis viribus impraegnatus, sine omni noxâ usurpari possit. Quercet. in phar. dogmat. Stegius in praxi medica. Fioravanta. Porta. Libavius.

Artificium etiam olea in balsamicas reducendi essentias adeò increbuit, ut nullus ferè pharmacopæus existat, qui mediante sevô porcinô vel cerâ albâ balsamos præparare non audeat. Posteriorem modum priori multis de causis præferrem, nisi elegantiorem, quem Quercetanus etiam adumbravit, didicerim, qui beneficio Lorchæ omnis alienæ qualitatis expertis, & tincturæ vitalis perficitur. In Pharmacopæa dogmat.

Hoc enim mediô concinnati balsami nativum colorem, odorem & saporem retinent, effectus exoptatissimos proferunt, & facili negotio, quod singulare habēt, in tenuissimum pollinem redigi atq; ad multos annos con-

conservari possimus. Verum quum meus non fuerit animus de præparationibus medicamentorum Spagyricis exactè hoc locô agere, sed de quibusdam saltem Philochymicos admonere, cesso, & ad verum Spagyr. essent. utendi modum me accingo, nonulla tamen infrà sparsurus, cum de utilitate illarum verba fecero: varias autem easque selectissimas remediorum quorundam chymicorum mineralium descriptiones, in rosario nostro minerali spagyrico, producemus.

Artificiosè itaq; ac fideliter sic præparatis medicamentis, ritè functus est munere suo Chymicus: extra cancellos verò artis egrediens, & Medici personam agere volens, non statim ad ægros tanquam asinus ad pabulum accurrat, sed primò adhortatus sit illud, quod Prometheus, cum cœlo ignem detulisset, eumque Satyrus exosculari vellet, admonuit: ut ne mentum illi, ac potius mens, ex malo in imperitià successu, dolore afficiatur, caveat, atque illud præ cæteris animadvertat, ne suis remedijs naturam rectè operantem stimulet aut impediat. Nam aut veluti equum currentem præcipitabit, aut importunè sine utilitate ægrotum amplius affliget, & in periculum ducet.

Crato ad Epist. in Scalig.

Nihil temerè nihil negligenter. Hipp. Cæsalp. in praxi.

Medicinæ verò scopus sanitas est. Hanc violatam restituit sanatio, quàm modò natura omnium penè morborum præstantissima Medicatrix sola & per se, nullò artis subsidio perficit, modò tamen arte indiget. Et hæc quæ arte fit sanatio dicitur curatio, quæ est recta & conveniens remediorum usurpatio, pseudochymicis vel maximè abscondita, atq; idoneâ quantitate & congruâ utendi ratione completur.

Talis

Talis autem curatio verâ procedit methodo, sine qua omnis medicatio stolida & empirica: quemadmodum enim, inquit Galenus, artifices mechanici utplurimum errant absque perpendiculo & normâ: itâ medicus sine methodo si sanat aliquandò, non arte, sed casu & fortunâ id factitat. Illam itaque methodum Medicus ex Galeno communi nostro præceptore petat, necessum est; aliâs Hippocentauros proferet, ac inaniter ut implumes ciconeæ subsaltantes, alas vibrabit.

Quanquam verò Methodus (quæ breviter dicendo in cognitione & curatione morbi consistit) & indicationum pluralitas ex sententia Paracelsitarum locum non habere videtur, propterea, quod morbus duntaxat ex triplici causâ fit triplex, qui unâ medicinâ generali, ex tribus compositâ, curari queat: insuper non sentiatur morbus, quamdiu humidum radicale & calor nativus in suo esse & quantitate maneat, & unus sic vitæ spiritus, à quo omnes actiones prodeunt, quæ duo universali quâdam medicinâ optimè conservari possint, quæque medicina secundum Lullium etiam sine ullâ infirmitatis cognitione corpori cum fructu administrari queat, propter eà, quod non tantum sapientissima natura ei per suum instinctum, vim omnes naturales curandi infirmitates dederit, sed etiam cum sit incorruptibilis & omnibus morbis contraria. Veruntamen cum pauci adeò sint felices, ut tam divina & omnipotens ipsis contingat Medicina, imò nemo modernorum gloriari possit, quod illam viderit; falsumque sic veram dari Panacæam, propter innumeram & inexplicabilem morborum varietatem, reticendo luxationes

Medicamenta ex pscripto methodi Galenicæ administranda.

Non est tibi possibile curare ullum morbû, nisi cognoveris eum Avicen. l. 4. f. 1. tr. 2. c. 7.

& alios morbos Cheirurgia egentes, ut firmissimis rationibus demonstrat Rulandus; particulari, illâque rectâ ingrediamur semitâ oportet.

In pro-gymnas q.51.

Quicunque ergò piè & doctè morbos sanare cupit, primò omnium in externis mundi majoris rebus exercitia sua ope Alchymiæ instituat, uniusque rei principia, qui sal sit in ipsis, quo sulphure, quo Mercurio prædita singula (si Paracelsicè) vel uniuscujusque rei temperiem & virtutem (si Galenicè loqui velimus) perscrutetur, postea morborum genera, ortus, causas ac symptomata investiget (arsenicumne, an antimonium microcosmicum causa sit) priusquam idonea, immania illa monstra enecandi, arma excogitet. Ubi jam per signa morbos & symptomata inde prodeuntia, & utrorumq; causas investigavit, tùm non protinus ad medicamenta festinare debet, sed prius deliberationem cum sex illis indicationum capitibus instituat oportet.

Parac. in præf. de gradib.

Capita in quib. methodus medendi occupatur, & uberior singulorũ explicatio, rectũ usum methodi aperiens.

Primò, an scilicet curatio tentanda sit: vel an prognostico relinquendus sit æger. Quandoque enim satius est morbum planè non attingere, quàm tangere: exemplo sit cancer exulceratus: unde Celsus ait: Esse prudentis hominis, eum qui servari non potest attingere. [Hipp. Cels. lib. 5.]

Secundò, quid agendum: idq; apparet ex considerata naturâ morbi & symptomatum: an scil. vaçuandum, an refrigerandum, an calefaciendum) itidemq; quo auxilij genere & qua qualitate.

Tertiò, quantum: idq; ex virtute potissimum conijcitur; & morbi magnitudine.

Quarto, quando: id tempus, motus & circumstantia morbi indicant.

Quinto

Quintò, ubi: positus membri ostendit.

Sextò, quomodo agendum: de eo monent loci affecti natura, & coindicantes circa ægrum circumstantiæ: ut sunt, ætas, sexus, temperatura, consuetudo, regio, tempus anni & morbi. Atque dum demum tempus est, ut de idoneis instrumentis cogitet, nempe de medicamẽtis, victu & manuali operatione, si ea videatur necessaria. Hipp. lib. 1. aph. 2. Gal. 2. ad Glauc. c. 2.

Nos posterioribus omissis, de primò saltem & principali instrumento, videlicet medicamentis verba faciamus.

Apprehendamus itaque specifica & appropriata, quæ secundum Paracelsum, morbum tollunt, sicut aqua ignem, ut ad luem veneream extirpandam mercurium, ad lepram antimonium, ad epilepsiam vitriolum vel cinabarim, ad suffocationem uteri Jovem, ad febrim ungaricam nitrum; vel alia idonea remedia. Par. de natural lib. aquis.

Utamur autem his methodicè & κατὰ λόγον, (ordinis siquidem inversio plerunque morbum conduplicare solet) memores indicationum, capitum nuper memoratorum, & trito hoc versiculo comprehensorum: Hipp. & Gal. 2. in 6. de morbis vulg.

An, quid, ubi, quibus auxilijs, cur quomodo, quando.

Plerunque autem evacuationem universalem præmittamus, priusquam ad usum chymicarum essentiarum accedamus: Commoda quippe corporis evacuatio basis & fundamentum omnium medicarum curationum existimari debet. Si enim ventriculo & intestinis viscidis & lentis humoribus refertis, olea & spiritus calidos, subtiles & quandoque adurentes usurpa-

re velles, ingentium mox subsecutuarum obstructionum, & nephriticorum ac colicorum dolorum autor dici merereris.

Recorderis quin etiam convenientis vehiculi, quo essentias tuas exhibeas: solæ enim exhibitæ, nonnunquam circa orificium ventriculi decumbunt, illud lancinant,ac subversiones leipothymiasque causant.

Si aliquot guttulas oleorum destillatorum per se dare cupis,misce illas cum pauxillo sachari vel alterius pulvisculi,& demum in cyathum vini vel juris plenum conijce,& oleum,quod aliàs fieri consuèvit,non supernatebit. Spiritum vitrioli & cæteros,in jusculo Galli vel carnis bubuli,vel in conservâ aliqua exhibe.Extracta in formâ pillularum canellâ adspersarum porrige, vel in aqua vitæ aut alio liquore dissolve. Mercurium quocunque etiam modo præparatum nunquam nudum dato,œsophagi enim adversarius est maximus: sed vel in ficu, vel pruno,vel conservâ,vel ovo sorbili,vel pilula,Oblatâ vel mastice molli undiquaq; circumvoluta exhibeto.

Notandum hîc quoq;,medicamentis illis,queîs crebrò quis utatur, præsertim chronicis in morbis, naturam tandem assuefieri, & ventriculum longô usû pro cibo suscipere: propterea varietas pharmacorum adhibenda, vel saltem dosis adaugenda, ni spe decidere velis.

His igitur sic prælibatis,accedamus ad alia; contraria contrarijs, vel similia similibus curari perinde est, modò dextrè intelligatur: per contraria enim curatio fit ratione morbi,ejusdemque causæ: per similia verò

rò ratione naturæ. Atque sic lis inter Paracelsi & Galeni asseclas facilè dirimi potest, cum utriq;, ad morbos radicitus evellendos, similibus & contrarijs utantur remedijs.

Morbus sui curationem: causa sui ablationem: symptoma correctionem postulat. Gal. ad Glauc. & 4. meth. med.

Causa morbum fovet, ergò primò removenda. Morbus actionem lædit, quare illi post causæ ablationem incumbendum. Symptomata morbos sequuntur, ideò post morborum extirpationem quoque corrigenda; nisi sæviora sint, & vires quarum conservandarum gratiâ, omnis curatio instituitur, nimiopere prosternant. Fern. lib. 1. meth. Urgente quovis symptomate, quã diu viriũ robori fidim⁹, methodus tenẽda, nec uni vacãdum symptomati.

In affectuum complicatione, in eum primum Medentis consilium dirigi debet, à quo maximè ægro periculum impendet: hic enim urget, & quidem trifariam: aut propriæ essentiæ, magnitudine, aut lætæ functionis præstantiâ, aut facultatis offensæ dignitate, quæ corpus universum gubernat.

Nihil sanè in Medicina difficilius, quàm morbi cognitio. Qui autem partem novit affectam, novit etiam morbum, qui morbum novit, facilè etiam curat. Cita namque (ut Heliodorus scribit) morbi cognitio, expeditam illius, & facilem curam præstat. Et Hipp. inquit: qui potest dignoscere morbum, potest rectè & dextrè mederi. Econtrà verò, qui situs, actiones & usus omnium partium corporis non callet, nunquam, ut Galenus, & quidem rectè, putat, internas ægritudines cognoscere & curare potest. Quantum enim partis affectæ cognitio ad curationem, quam pro locorum na- Nõ intellecti nulla est curatio morbi. In histor. Æthiop. Lib. de arte. 1. de loc. affect.

 turâ

turâ & conditione variari contingit, emolumenti præstet, ex hoc liquet, quod Galenus sex libros de locis affectis accuratè conscripserit, & in methodo dixerit: Si quis adimeret indicationem sumtam à parte, is totam medicinam non modò sex mensibus, sed etiam sex diebus addisceret. Profectò Andabatarum more, clausis cum hoste, scil. morbo, oculis pugnat, qui partem affectam ignorat.

Lib. 13. meth. c. 20.

Partis verò affectæ cognitio, quinq; potissimum notis elucescet: nimirum actione læsâ, excretis, situ, doloris proprietate, & proprijs accidentibus, ex anatomiâ, artificiosâ scilicet humani corporis dissectione vel maximè mutuanda. In hâc enim exercitati, scimus cui cutis regioni pars quæque interior subjecta, quæ κατὰ πρωτοπάθειαν vel συμπάθειαν affecta sit, quæ acria, quæ mitia, ob sentiendi præstantiam ferat medicamenta: oculus enim & os ventriculi vehementia nō sustinent: quomodo dosis varianda (quoties enim pars afflicta longissimè distat à ventriculo, vel in alto corpore demersa latet, dosis Galeno jubente est adaugenda, & potius liquidiore medicamenti formà, ut quæ altius ac promtius penetret, quam solidâ atque densâ utendum) cui parti remedia sint aptanda: siquidem medicina affectæ parti, quam proximè licet, adhibenda, & non nisi ei, quæ proprio & primario affectu laborat, applicanda est: Si enim in deliquio animi ab utero prodeunte, aquâ canellæ vel Namphæ, & in verò cordis deliquio, castoreo, vel perdicum plumis uti velimus, utiq; ægram interficeremus: si in perinæi vel penis exulceratione, partibus scilicet nervosis & exquisitissimi sensus, oleo Mercu-

Hipp. ξύῤῥοια μία, ξύμπνοια μία, καὶ ξυμπάθεα πάντα.

Mercurij vel calcanthi, vel etiam Mercurio sublimato, ut tonsor quidam fecit, uteremur, quales dolores ac immanes cruciatus ægro promoveremus.

Porrò Galenus noster præcipuum in medendo scopum illum esse affirmat, qui à virtute sumitur: Virium igitur ægri maxima quoq; habenda est ratio: hæ enim Medicum sæpè in medio curationis cursu stare jubent. Valentes & imbecillæ ex operibus primum internoscẽdæ sunt, & languidæ seu correptæ ab oppressis accuratè distinguendæ: haut enim rarò à plethora, Cacochymia, matrice premuntur. Consulantur itaque vires animales, naturales & vitales, quarum ultimæ maximè urgent, utrum remedia quæ indicantur cum suis conditionibus sufferre possint, inspiciendo ætatem, anni tempus, locum, constitutionem, consuetudinem & naturam. Cum enim secundum Medicinæ Monarchas φύσιες ἰητῆρες τῶν νόσων, natura vera & genuina morborum Medicatrix, illius verò coadiutores sint vires, de harum restauratione & conservatione multum simus solliciti; his quippe prostratis, natura succumbit, & morbifer hostis triumphat: si verò vires morbum superaverint, æger jam ferè Scyllam & Charybdin eluctatus, in portu salvus navigat. Benè igitur monet Paracelsus, cum inquit: Conserva membra principalia, & non facilè mors eveniet.

1. de rat. vict. in morb. acut cõ. 45.

Gal. ad Glaucon.

Hipp. 6. epid. c. 5. Gal. 13. meth. Paracelſ. passim.

Quid temperamentum & consuetudo indicet, ex novem Galeni libris de methodo medendi concinnatis, quilibet facillimè addiscere poterit. Temperatura enim calida & humida evacuationem facilius fert, quã reliquâ temperamenta composita.

Consue-

Conſuetudo verò, quæ naturam non parum immutat, indicat à quibus magis vel minus lædi conſueverit: nam conſueta naturæ ſunt acceptiora, ideoque Galenus eandem in ſenibus & debilibus conſervari præcipit, quamvis deterrimam, & Valleſius inquit: Indicatio à conſuetudine inviolata ſervanda eſt per morbos, etiamſi conſuetudo inutilis ſit, quæque per valetudinem mutanda foret, ſervatur verò in morbis gratiâ ſervandæ facultatis: nam quæ moleſta ſunt naturæ, devitanda in morbis ſunt, offerendaque ei potius grata, talia ſunt primò occurſu conſueta omnia. Unde fit, ut Tartari aſſueti à primis annis, incoctæ carni equinæ, eâ oblectentur, nobis verò maximè eſt inviſa. Itali teſtudinibus veſcuntur, felibus & ranis, nos Germani cum Græcis talia edulia reſpuimus. Indi ferculis ſuis aſſam fœtidam, ut ſuavius oleant, immiſcent: nos autem præ fœtore illius ferè morimur.

Hic quoque notandum venit, interdum ἰδιοσυγκρασίας quaſdam concurrere, quas ſi Medicus non obſervat, ægro plus nocet quam prodeſt.

Novi mulieres, quæ ex unâ guttulâ olei cinamomi & aniſi, potionibus ſuavioris odoris & ſaporis causâ admixtis, in uteri ſuffocationem & animi deliquium inciderint: Novi quibus duo, aut ad ſummum tria ☿ præcipitati grana, 30. dejectiones moverunt: imò vidi aliquẽ, cujus animus ita abhorruit ab antimonio, ut audito ſolum nomine antimonij delinquere voluit: hoc ideò accidiſſe puto, quod empiricus quidã ipſi dederat flores ſtibij, à quibus 25. vomuerat, & rurſus dejecerat. Novi qui nihil vitale comedere, novi qui farcimina conciſa & linguas

guas

ıracelſ. :Tarta- ·. ıb8.. cō overſ.

verroes ım.ſ.1. ıvſ. Aſ- cti ve- :no ve- :num o cibo bere ıſſunt. onard.

plã an- &ſym ıt. veget.

guas bubulas fumo induratas non intueri potuerunt. Sic alij sunt abstemij, alij caseum non olfacere, alij cepas non gustare, alij, similiter ac leones, cantum galli non audire, alij ranas, bufones, feles & glires non adspicere possunt: tanta est ἀντιπάθεια & ἰδιοσυγκρασία mortalium: & quod vel maximam pariet demirationem, etiamnum vivit pharmacopæus, qui omnibus diebus vitæ suæ nihil comedere potuit, quod animâ sentiente fuit præditum.

Braſ. vit.
Quer. ol.
Hæd. arb.
Ex anim.
Leo gall.
Sim. test.
Ger. croc.
Ex mine.
☉, ☿.
Ant. sach.
☿, ♄.

Huc etiam pertinere videtur, quod quidam orificium stomachi habeant tàm exquisiti sensus, ut nulla acria vel acida, sive medicamenta, sive alimenta sumere queant; ideò neque vino, neque aceto, neque ullo aromate, multò minus oleo quodam destillato, vel spiritu aut extracto uti valent.

Quinimò nec sexus spernendus: si enim ægrotantem mulierem spiritibus fragrantissimis & oleis jucundissimis refocillare vellemus, fortè interitus ejusdem causa foremus.

Ætas verò, quæ morbos, curationem quoque variat: pueris enim & senibus vehementiores non sunt porrigendæ essentiæ, ne propter caloris inopiam vires horum ab ijsdem consumantur, illorum verò colliquentur, & sic mors, citius ac medicamentum, operari incipiat.

Fernel. l. 3 method. Puero & seni benigna, non ut mediæ ætati vehementia sunt decernenda medicā.

Hic ergò dosis consideranda venit, quæ in chymicis medicamentis magnam requirit prudentiā, uno enim interdum granulo ægris plus nocere, quàm tribus alijs prodesse possumus. Si enim seni & puero tot grana Mercurij & Antimonij exhiberem, quot robusto juve-

ni,

ni, hunc servarem, illos præcipitarem.

In aphor. It. de aëre, aq. & ter. Gal. 3. de dieb. dec. Hip. l. de hom. nat. Valeſ. 7. controv.

Practicus quoque, Hippocrate volente, anni temporum non obliviſcatur: etenim, si eidem homini, ut ille ipſe obſervavit, idem medicamentum quater in anno exhiberes, hyeme pituitoſiſſima, vere liquidiſſima, æſtate bilioſiſſima, & autumno nigerrima evomeret.

Cum igitur hæc coadjuvante aſtrorum malâ inclinatione ſæpè ſanationi ſint adverſa; (quod accuratè obſervarunt celeberrimi iſti empirici è Nuciâ oriundi, qui menſe Martio & Octobri, ut & quandò Sol eſt in Scorpione, nullam operationem Cheirurgicam aggrediuntur, infeliciter enim omnia hiſce temporibus ſuccedere, aſſeverant) comprimis Medicus illa diſtinguat, aſtrorum ortus & occaſus conſideret, præſertim Lyræ, Canis, Arcturi, Hyadum & Pleiadum: morbi enim in his diebus maximè judicantur, ſolſtitia, æquinoctia, Planetarum coitus, motus Lunæ, eclipſes, & malos Planetarum aſpectus, niſi neceſſitas legem fregerit, ſtudioſè obſervet. Non tamen ità ſuperſtitioſè ut Hermes, qui pharmaca purgatoria, Lunâ ſigna Zodiaci ruminantia ſubeunte dare vetuit. Vel ut Aſtronomus ille, qui tres in anno dies ſibi imaginabatur admodum infauſtos, in quibus ſi ſanguis mitteretur, homo cui vena eſſet ſciſſa, illo ipſo anno Fato Stoico mori cogeretur: ſunt autem, dies Annunciationis Mariæ, Simonis Judæ & Andreæ. Experientia verò mihi monſtravit falſitatem. Sic nonnulli quandoque nimis immaturè obſervant dies Ægyptiacos, opinantes, quod qui in his ægrotare incipiat,

Hippoc. Periculoſũ eſt medicari ſub æquinoctijs. Aëtius. Prop. 74.

piat, nunquam evadant, quod tamen vanissimum esse, aliquoties deprehendi, sunt autem sequentes.

1.& 7. Januarij. 3.& 4. Februarij:
1.& 4. Martij: 1. & 8. Aprilis:
3.& 7.Maij: 10.& 15. Junij:
10.& 13.Julij: 1.& 2.Augusti:
3.& 10.Septembris: 3.& 10.Octobris:
3.& 5. Novembris: 7.& 10.Decembris.

Æstate porrò calidissimi spiritus, essentiæ & olea non nisi summâ prudentiâ ægris sunt propinanda, & quanquam Ventres, teste Hippocrate, æstate frigidissimi, & hâc de causâ calidissima videntur convenire vel maximè, tamen quum hæc non diu commorentur in ventriculo, sed statim ab hepate attrahantur, illudque vehementer inflamment, majus evitandi periculum gratiâ, potius ab ijs abstinendum, & talibus medicamentis pro calefactione ventriculi utendum, quæ ad tempus in eodem commorari, nec per venas mesaraicas ad epar (quod secundum communem Medicorum sententiam, plerunque calidius, si ventriculus frigidior) deduci possunt, qualia sunt grana piperis in duas partes divisa, & alia aromata grosso modo incisa. Similiter quoque frigidissima, ut aqua fontana cum spiritu vitrioli mista, quam quidam Chymici siti extinguendæ præscribunt, fugienda, ne calor ventriculi innatus à frigore extremo suffocetur & extinguatur. Aphor.

Cum insuper nihil magis periculosum, quam immatura

tura medicina, ut inquit Seneca; Tempora quoq; morborum (quæ nihil aliud sunt, quàm ipsius morbi mutationes) principium, status & declinatio providè distinguēda, & in his materiæ motus & quies: sine clavo enim & remis navigat, naufragium tandem facturus, qui nullâ temporum observatione medicinam facit, ut doctissimus censet Fernelius, oportunè autem gerit omnia, qui morborum temporibus, omnique mutationi remedia accommodat: Naturam quippe adminiculantem habet, qui progressum ejus imitatur. Felix autem medicatio cui adjutrix natura succurrit: irrita verò quæ citra naturæ opem tentatur. Fluxionis initio astringentia, quæ hanc repellant, sola ex usu sunt: in statu, cum fluxio planè consistit, digerentia: in incremento verò utraque permista. Aut si fortè congesta materia digeri minimè posse videatur, ejus dein suppuratio procuranda. Πέπονα φαρμακεύειν καὶ κινέειν, μὴ ὠμά, dicit Hippocrates, quæcumque ullo modo concocta, seu alteratione, attenuatione vel inspissatione præparata sunt, movēda, nō absolutè cruda; (Fernelius apertius loquitur: Obscurè cocta parcè, manifestè, moderatiùs, perfectè verò cocta validius sunt movenda) præsertim in impuritatibus febriculosis & inflammatorijs, quæ ut Paracelsistæ ajunt, tincturas habent difficiliores, & vaporum coagulationes admittunt fixas, difficulter resolubiles: nisi, addit summus dictator, materia turgeat vel urgeat; semper autem ad id quod magis urget, respiciendum: gratiâ exempli: In febribus malignis non purgantia sed diaphoretica in principio propinanda, considerando malignitatem, tanquam magis urgens.

Vales. l. 10. contr. Principiū idē Hip. & Gal. est totū cruditatis tēpus.

Lib. 1. meth. med. c. 10.

Paracel.

Lib. 1. aphor 22.

Li. 3 met. med. c. 11.

Hip. Gal. & Avic.

Non

Non raro tamen, præsertim in purgatione irregulari purgantia in principio felicissimè porriguntur, præsertim in morbis acutis, & ijs qui constant ex impuritatibus mobilibus superficiarijs, qui non egerunt fixas radices, neque ad difficiles coagulationes destinati. Atq; hoc est quod Hippocrates dicit: Ineuntibus morbis corpus purgandum. Et ego ipse commoditatem purgantium in principio multoties feliciter expertus sum, præsertim in tenuioris fortunæ hominibus, qui sæpè propter pravam victus rationem febricitantes, concoctionem expectare non potuerunt, & ratione muneris sui ac paupertatis non diu in lecto hærere, ac digestivis & alijs humores præparantibus pharmacis uti potuerunt. Sæpè itaque ingenti cum fructu, in ipso etiam morbi principio, turgente & exuperāte materiâ vel urgente necessitate cathartica exhiberi possunt, præsertim quandò adhibita est præparatio corporis atque humorum noxiorum, & quandò natura coctionem nondum magno nisu est aggressa, ità enim non impeditur in suis operibus. Accedit, quod quædam etiam impuritates radicales, maximè verò in chronicis & tartareis morbis, potius resolutione quàm coctione curentur: in epilepsiâ enim, colicâ, leprâ, podagrâ, hydrope, frustrà concoctionis signa expectantur. Si ergò in principio purgare cupis, imitare Galenum, & catharticis attenuantia & abstergentia admisce, quæ non tàm educendi quàm præparandi vi polleant, ut ipse suâ hierâ picrâ fecit, sic enim tutò medeberis.

Hipp. 1. aph. 22. Gal 4. aph. cō. 1. Hipp. l. 2. aph. 29. 2. & 3. aph.

Bernh. Paternus. Chr. à vega. Massaria. H. Sax.

In statu verò purgantia nunquam conveniunt, quia monente Hippocrate, vigentibus morbis præstat quiescere

2. saph. 29 Galen. 2. aph. 25.

ſcere; virtus enim eſt defatigata & natura non eſt perturbanda vel à certamine diſtrahenda, quod cum morbo inivit, ne fortè ſuccumbere cogatur. Notanda hic victus quoque erit ratiò, quæ ex morborum temporibus præſcribi debet: initio enim tenuis quodammodo eſt habendus, incremento, tenuior, in ſtatu tenuiſſimus. Cum enim ſæviſſima ſymptomata vigent, & natura in morbi coctionem omnibus nervis incumbit, aliò avertenda non eſt, neque plenioris cibi digeſtione moleſtanda.

Hipp. 2. de rat. vict. Gal. 1. ſaph. 8.

Ultimò loci ac regionis habenda etiam ratio, quæ ex diametro interdum morbo contraria ſunt: ſicuti enim tabidi in aëre craſſo atque impuro deterius habent: ita certorum quorundam locorum adeò eſt catarrhoſus aër, ut arduum ſit ibi catarrhoſos curare. Regio etiam frigida ſicca ad purgationes inepta, econtra verò humida aptiſſima. In Italia & Hiſpania calidiora incolæ medicamenta ferre non poſſunt, in Germania & Dania facilè poſſunt. Unde non pauci ex Medicis accuratè adnotarunt, mutationem loci atque aëris complures, magnis morborum incommodis liberaſſe. Verè itaque dixit Paracelſus: Regio regioni medica.

Hippocr. Paracelſ.

Colophonis loco notandum, quandoq; aliquid divini, ex ente Deali ortum, in morbis ineſſe, & tunc à Dijs auſpicandam eſſe curationem. Unde Hippocratis tempore, Dianæ veſtes muliebres precioſiſſimas conſecrabant, Apollini & Æſculapio ſacrificabant, & ægrotos varijs expiationibus & incantamentis muniebant, priuſquam naturalem curationem aggrederentur;

Hipp. de ſacro & de virgin. morbo.

[Hippocr.

[Hippocr.& Homer.morbos ad iram Deorum soliti sunt referre, & ab his salutem poscendam dixerunt,secuti admonitionem Xamolsidis. Plato in Charmide.Homer.Iliad.1. Cels.lib.1.med.c.1.]

Nos ad verum Deum,qui etiam senis Coi opinione maxima & sceleratissima peccata purgat, morbosque ab his ortos sanat,supplices confugiamus,eumq; exoremus,ut Medicina ab ipso ordinata; tanquam medium, divinos ac salutares effect⁹ producat: ut glorificetur nomẽ ejus. Deinde post sanationem nunquã devotã omittamus gratiarum actionem, omniaque in nomine Jesu offeramus, monente divo Paulo, cum inquit: Quæcunque feceritis in verbo aut opere, omnia in nomine Jesu facite, gratias illi agentes & Deo per ipsum.

Homer: εὔχεαδς πάντες δὲ θεῶν χατέουσ᾽ ἄνθρωποι.

Atque hæc de exhibendi & utendi modo dicta sufficiant, quem potius adumbrare quàm depingere volui: nùnc de regimine utentis.

Utens post ardentem & devotam divini numinis implorationem, medicamenta unicâ vice sumenda sumat, quâ die, quâ horâ, præscribuntur: aurora tamen Musis & medicamentis amicissima. Post assumta pharmaca potissimum verò cathartica, in lecto ad horulam quiescat & parum superdormiat, quo illorum vis in somno plenior excitetur: quum vero in actum prorumpit, evigilet, vel excitetur, nec sudet. Sopor enim arctior, quia calorem intrò revocat, efficit, ut purgans à calore nativo superetur,& ità medicamentum Penelopes telam texat. Sudor verò, spiritus purgantes volatiles ad externa proliciens, etiam actionem medicamenti impedit, quo minus officio suo fungi possit. Demum pede-

Ad Col.3.

Hip. aph. 13.14.15. lib. 4. pedetentim obambulet (motio enim pharmaca citare solet) & post duas horas jusculum aliquod detergens exsorbeat, ne tormina exurgant, & medicamentum vires suas tantò exoptatius exercere valeat, quodque illius reliquias eluat, ejusdemque tædia demulceat. Multi sanè ad 5. 6. 7. horas magnâ tamen sanitatis suæ jacturâ jejunant. Gal. 2. de rat. vict. 44. Jejunium enim vehementer exiccat, & sic corpus à jejunio pariter ac medicamento nimium exiccatur. 2. de rat. vict. 30. Taceo quod ventres biliosorum, maximè verò ob jejunium repleantur cruditatibus, & bilis reddatur amarior, 2. sect. aph. c. 22. quandoque etiam febres à jejunio causentur, & carnes eliquentur, non rarò quoque epileptici motus & vertigines à nimio jejunio producantur. 8. meth. c. 2.

Post usum verò Antimonij & Mercurij nemo, cui corporis sui salus curæ est, ultra duas horas jejunium ferat. Et hæc potissimum de purgantibus intelligenda; in reliquorum verò alterantium & confortantiũ usu, non ità facilè peccari potest.

Hipp. & Galen. 1. aph. 1. Ægrotus itaque, quod sui est officij, faciat, (δεῖ γὰρ οὐ μόνον ἑωυτὸν παρέχειν τὰ δέοντα ποιέοντα, ἀλλὰ καὶ τὸν νοσέοντα. καὶ τοὺς παρεόντας, καὶ τὰ ἔξωθεν) & Medico per omnia morem gerat: Medici enim est imperare, patientis verò obtemperare. Unde Galenus inquit: Veteres medici ægris, ut duces militibus imperare voluerunt. Ælianus l. 2. de var. hist. Et tanta olim apud Locros erat cura & veneratio Medicorum, ut lege Zaleuci cautum fuerit, si quis Locrensium Epizephyriorum ægrotans vinum merum bibisset, nisi jubente Medico; etiamsi ad pristinam valetudinem redijsset, mortis supplicium esset constitutum, quia non jussus biberat.

His

His ità ritè peractis, exoptatus ex usu Chymicorum medicamentorum sequitur effectus, qui in honestate, jucunditate & utilitate plurimum splendet. Remedijs enim Chymicis artificiosè præparatis, & methodicè datis, non solum multi magni morbi, ab antiquis pro insanabilibus habiti, citò, tutò, jucundè curantur & sanantur, verum etiam Medicus, summum honorem & gloriam ijsdem sibi comparare potest: & sic exaltabitur caput ipsius, & coram magnatibus in admiratione erit. Talem creavit altissimus, & non Pseudochymicum garrulum, ideoque propter necessitatem honorandus. Hic in divi Apollinis sacrario votivas potest suspendere tabulas, & huic non immeritò cum Æsculapio promerita debentur sacrificia. Honestatem & præstantiam medicamentorum Spagiricorum non parum exornant, duratio ipsorum, & facilis circumgestio, in parva enim thecâ plura nobiscum gestare medicamina facili negotio possumus. Hinc Marsilius Ficinus inquit: Materialis virtus ut agat multum, materiam desiderat multam: formalis autem etiam cum minimâ materia valet plurimum.

Eccles. 38.

Jucunditatem verò illorum, quam multum adauget exigua dosis, (natura enim in minimis maxima) nemo pernegabit. Ecquis enim non lubentiùs essentiâ quâdam Chymicâ dulci vel odorâ, aut unâ solâ & insipidâ uti pillulâ, quam decocto longo crasso & fœtido, vel etiam 25. vel 31. pilulis amaris & nauseabundis, quibus humana corpora non rarò gravantur, uti mallet? sæpè in hoc tota est benè curandi solertia. Ideò enim gustus datus est animalibus, ut inconveniens à convenienti se-

Multi abhorrent à pilulis, sicut Judæi à lardo. B.

cerni queat. Horridis medicinis experimur ſæpè adeò offendi naturam, ut in primo ſtatim limine eas abhorreat. Itaque parum proficimus, ſuntque ejuſmodi pharmaca ſæpè in ſterquilinium projecta potius, quàm aſſumta.

Libav. in Alchym. triumph.

Pleraque ſanè ſuavioris ſunt ſaporis & odoris quam vulgaria; quid enim ſpiritibus & liquoribus balſamicis fragrantius? quid magiſterijs gratius? quid tincturis pulcrius? quid oleis & aquis jucundius?

Quanquam verò ipſorum jucunditatem minuere videretur de empyreumate in deſtillatis cōmuniter cōcepta opinio, hoc tamen omnibus ineſſe Chymiatri negant: fit enim incuriâ deſtillatoris, ſi pars aliqua Sulphuris craſſior nimio igne aduritur, & in fuliginem convertitur. At eam ſi copioſior fuerit arte ſeparant; ſin minus, præſtolantur, donec ſuâ ſponte evaneſcat. Hinc Scaliger dicit: „Ardenti aquæ calor duplex, alter ab igne, à quo exemta, paucos poſt dies „eò caret. Prætereo hic jucundiſſimam delectationem, quæ è laboribus Chymicis promanat, & oculos, aures atq; linguam non parum reficit, quæ tamen ſolis Hermetis filijs, ſecretorum Naturæ ſolertibus indagatoribus, grata & accepta, alijs verò pigris Doctoribus & Chymiæ contemtoribus nauſeabunda & injucunda eſt.

Pharmaca porrò ſpagyrica artificioſè præparata & methodicè exhibita, utiliſſima eſſe qui negat, Solis lumen, & magni hujus luminis utilitatem videtur denegare. In his quippè æger, remotis ſcilicet quisquilijs ſaluberrimum reperit nucleum, correcta enim, renata, &

actio-

actionis impedimento omni exuta, parum materiæ, multum verò formæ acquirunt, & hac ratione citius, tutiùs, ac jucundiùs morbis medentur, ac alia triobolaria & vulgaria. Non enim diu in ventriculo, tanquam in carcere clausa, remanent, sed propter insignem penetrandi vim, totum corpus morbidum permeant, & morbum radicitùs evellunt. Hoc ipsum Ægyptiorum sacerdotes non ignorarunt: qui remedia Spagyrica ut sacrosancta Deorum munera, in Ephestij Vulcani sacrario, ut Græci in Æsculapij templo, recondebant, ne à vulgo ipsa prophanarentur.

Insuper effectus testatur de suâ causâ, & multi sanè gravissimi morbi à multis pro θανατηφόροις habiti, ijsdem medicamentis Chymicis tolluntur, symptomata mitigantur, & causæ eradicãtur, ut paulò post exempla quædam prolaturi sumus. An igitur illis facilè carebimus? uti Parisienses somniant.

Hisce & alijs suprà memoratis rationibus suffragantur autoritates præclarissimorum virorum, qui præstãtiam ac utilitatem eorũdem insignem felici admodum cum successu sunt experti.

Et ut ordiar à Spagyricorum Coryphæô Theophrastô, ille se solo alumine philosophicè præparato 32. cum sulphure & Mercurio plumbi 174: cum sale absynthij 14: cum sulphure absynthij sex magnos: cum Mercurio verò seu liquore absynthij 106. morbos curare posse gloriatur. Lib. de peste.

Paræus Medicus ac Cheirurgus insignis, nullus affirmare dubitat, essentiarũ chymicarũ in morborum curatione, tàm insignes & divinas esse vires, ut in tantâ medica- Lib. 26. Cheirur. cap. 1.

mentorum supellectili nihil propè sit, quod hodiè
" Chymistæ destillandi artificio non subjiciant, sicque se-
" ipso vegetius ac validius reddere non contendant.

In Alch. triumph. In cœlo Philos.

Jure igitur meritò Libavius Spagyros salutaris generis humani organa appellat: & Ulstadius Chymicos, propter difficilimum rerum præstantissimarum & pulcerrimarum inventum, laude cumulatissimâ judicat dignissimos, quod scil. corpora in elementa dissolvant, & facultates accuratissimè investigent.

Musetus ait: Remedia, chymicâ industriâ præparata, juxta Hippocratis præcepta usurpata, citiùs, tutius & jucundius morbos percurant, quàm alia: Medici his destituti, non absimiles sunt fabrorum, qui ad secandū, hebetem adhibent securim.

D. Georgius Laurea uxoris meæ avus dicere solitus est: Chymicorum remediorum usus in Medicinâ non tantum fructuosus, sed planè necessarius est, cum quotidiè (qui Medicinam facimus) experiamur novos atq; cōtumaces morbos oriri, tanquam ex Cadmæâ segete, qui vulgarium medicamentorum vim & efficaciam prors⁹ elidant ac eludant.

In Defens. vet. Med. cap. 49.

Bernh. Dessen. ita scriptum reliquit: Chymiam veram propter opera ipsius insigniter utilia semper omni laude cumulatissimam judico: imprimis si eidem medica peritia fuerit conjuncta & ambitiosa nugacitas sublata.

Lib. 4. epist.

Mathiolus inquit: Qui morbos chronicos sine metallicis pharmacis aggrediuntur, ij plerunque re infectâ cum magno dedecore, & suo & artis Medicæ, desistunt. Et paulò post: Ægrorum corpora seminibus morborum

rum referta sine metallicis medicamentis vix sanari possunt.

Andernacus quoque dicit: sublimes spiritus ex fossilibus corporibus extracti, in Medicinam difficilimorum morborum, qui alijs non cedunt auxilijs, exhibentur. „ „ „

Machiolus ingenuè quoq; alibi fatetur, aquas destillatas adeò utiles esse & proficuas, ut decoctorum facultati vel palmam præripiant, vel saltem eandem ambiguam faciant.

Sylvius de oleis loquens, dicit: oleum destillatum rem esse omnibus alijs remedijs planè diviniorem: ὁμόψηφος cum isto est Geber, uti & Ulstadius. „ „

Gesnerus vix Medici personâ dignum existimat, qui oleis carere cupit. „ „

Horatius Augenius extracta laudat, quod noxios humores citra omne incommodum expurgent. Lib. 9. ep. 2.

Bernh. Penotus nihil quod in rem ægrorum sit convenientius, tutius & jucundius salibus ex vegetabilibus confectis æstimat. In tract. de salib.

Omittam hiccè loci autoritates Isaaci Hollandi, Bernh. de Grana, Pici MirandulæDomini, Petri Boni, Riplæi, Gorræi, Marsilij Ficini, Fernelij, Rovillacei, Pontani, Faniani, Turneseri, Gesneri, Zvingeri, Birçkmani, Quercetani, Plateri, Bauhini, Turqueti, Rivieri, Ellenbergeri, Libavij, Rulandi, Mosani, Hartmanni, Brunneri, Crollij, Doldij, Tanckij, Scheunemanni, & multorum aliorum tàm veterum quàm recentiorum.

At verò ubi rerum testimonia adsunt, non opus est

verbis: An non lepra pro insanabili morbo semper habita, & tamen novem leprosi Noribergæ intra paucos dies, publicè spectante populo, ad integram sanitatem, à Paracelso, si discipulis ejusdem credimus, revocati sunt? An non ille idem inquietissimam choream S. Viti aliquoties sedavit? quam prima passa est Troffea, fœmina lasciva & marito rebellis. An non Arnoldus Villanovanus Neopolitanum quendam leprosum auro suo potabili restituit, attestante Johanne Andreâ Ictô eximio, teste omni exceptione majori.

Svevigena ille Medicorum Monarcha Philippus Hohenhemius quendam tribus annis vertigine laborantē unius mensis spacio curavit oleo vitrioli, in aquâ betonicæ illud exhibendo. Mulierem, quæ carcinoma per 30. annos in mammillis habuerat, essentiâ Mercuriali cum aqua plantaginis sanavit. Gangrænosum quendam oleo veneris: phthisicum desperatum oleo margaritarum: phtheiriasi laborantem essentia Mercuriali: mulierem colicâ ferè emortuam oleo vitrioli rubro: & aliam per 20. annos sterilem, extracto satyrionis curavit.

Quot quæsò ille ipse Epilepticos spiritu Vitrioli, & essentiâ Veratri nigri? quot phthisicos & tabidos oleo perlarum? quot herniosos saniculæ albæ & consolidæ extracto: quot phreneticos & colicos laudano? quot quartanarios & pleuriticos Torpetho suo pristinæ sanitati restituit? Quoties Lethargum oleo salis? Polypum oleo Calcanthi? Paralysin essentiâ Cheiri curavit? quoties cataractas etiam desperatas tutiâ sua magistrali

li absumsit, & podagræ nodos oleo crystalli dissolvit?

An non Ravennæ adolescens phthisicus à Medicis pro desperato habitus, oleo Sulphuris Anno 1579. mense Martio; & Vratislaviæ piscator Empyicus solo lambitivo sulphureo curatus est? An non in Bohemia elephantiacus per sexennium varijs symptomatibus molestatus per antimonium à Pedemontano sanatus est? An non in Gallia Medicus quidam fulminis coruscatione attonitus, oleo auri pristinæ sanitati est restitutus? An non Siderocrates Pappenheimiam neque manus neque pedes à doloribus colicis moventem, spiritu Tartari perfectè curavit? An non Keglerus adolescentē à sumto philtro tabefactum, auro vitæ sanavit? An non Laudenbergerum, ex contractura quinquennio laborantem, Sixtus Groningensis auri & mumiæ liquore curavit.

Rubæus de destill. Joh. Jes. sen. Epist. Craton. 42. Ribitt. Parac.

Complures sanè Epilepticos aquâ suâ antepilepticâ ex magnesia confectâ, nec pauciores Gallicos pilulis polychrestis, & febricitantes, phreneticos, apoplecticos Nepenthe, Quercetanus: opthalmicos verò aquâ sua opthalmicâ Rulādus; aquâ benedictâ anginosos & pleuriticos, spiritu aureo asthmaticos & hydropicos sanavit? Quot quæsò Paulus Renealmus Spagyricis medicamētis sanavit.

Cent. 1. 2. 3. 4. 9. Ut patet ex ipsius observat.

Gabriel Fallopius & Hector Nonnius lienis obstructiones etiam inveteratissimas croco ♂ feliciter expediverunt. Sertillius cum balsamo Saturni paralyticum, & adolescentem quendam amore captum, & in mentis alienationem præcipitatum, Lunæ lapillo curavit.

Lib. de simpl. purg.

Ale-

Alexander Sidonius Scotus multos de vitâ periclitantes, inter alios etiam comitissam de Sultz, sale suo Solis pristinæ sanitati restituit.

Pastor à fulmine tactus, pede jàm alterâ in cymbâ stans Charontis, ab Andernaco spiritu Tartari curatus fuit: qui ipsi sudorem, sulphur redolentem, commoverat.

Gallus quidam dolorem capitis inveteratissimum, oleo arsenici cum butyro misto, & capiti inuncto, curavit.

Felix Platerus Archiater Basileensis scribit, multos à Tertiana & quartanâ febre usu antimonij esse liberatos; & ego ipse non paucos, absit jactantia, quartanâ admodum enervatos, medicamentis, quorum præcipuâ basis fuit stibium exoptatæ sanitati restitui.

Quid dicam de Camerarij borace crystallino, præcipuo Gulielmi Hassiæ Landgravij vomitorio: de Zuingeri Ostrutio Thielæo, Aragosij Oxylæo, Hagecij pactolo, Severini Turture, aquilâ, Dracone? quid proferam de Brunneri requie, pulvere salutis, aquâ solis, spiritu spirituum &c.

Sed ut Spagyricorum pharmacorum admiranda utilitas magis elucescat, paulò penitius, & quidem in specie illa intueamur, & ex viribus necessariam ipsorum utilitatem metiamur.

Lib. 1. & 10. Iliad. Quoniam verò sal olim (ut refert Eustatius) erat amicitiæ & benevolentiæ symbolum, adeoque primum ante alia fercula apponebatur: sale etiam & Sole secundum Platonem corpori humano nihil utilius: In Timæo. Homerus insuper sal θεῖον vocet σῶμα θεοφιλὲς, à sale nos quoque exor-

exordiamur, quo certè ægris nihil convenientius, tutius & jucundius. Hic est balsamus rerum, & omnium condimentorum præstantissimum condimentum. Hic est ille phœnix tam occultatus à poëtis, qui igne nascitur, producitur ac propagatur, quique nullo artificio destrui potest, sive in aquis, sive in aëre, in terra vel igne existens, perpetuò conservatur & conservat: mysterium siquidem universæ Naturæ, vitæque humanæ medicamen ad extremam usque senectam in se continet. Hinc asserere quidam non dubitant, ex sale seu cinere cujuscunque plantæ, gratiâ exempli, Rosæ; plantam, rosam mediâ hyeme virescentem suis ornatam coloribus referentem, industriâ artificis confici posse: fides sit penes illos, qui vidêre.

Parac. in in præf. de virt. herb.

Ruland. in ,pgym. Quercetan. in resp. ad anonym.

Vera insuper Sal est Panacæa: præcipua enim habet arma;

Queîs cum morborum pellitur omne genus.

Quid enim sale magis diureticum, diaphoreticum, catharticum? Sali in agendo est tuta celeritas: consumit is superflua, renovat deperdita, sanat morbida, nec ullã admittit ulteriorem corruptionem.

Non igitur amplius miror, quod Quercetanus salem vitam & animam: & Crysip. Fanianus animatum vocet: quod si Thaleti Milesio placuit Herculeum illum lapidem magnetem, rem animatam dicere, quia ferrum trahere & cogere videretur: quin & nos quoq; salem, quod mirè penetret, expurget, abstergat, dissipet, reprimat, extenuet, similiter animatum dicemus. In cymmerijs itaque tenebris versantur, qui sales tanquam causticos, adeoque noxios & deleterios respuunt: non

Penot. de salibus.

canis rabioſi,& ſal burſæ paſtoris morſibus ſerpentum reſiſtere aiunt. Similiter quoque labuntur, qui Cephalicos,epaticos,ſpleneticos & renales ſales effingunt: hujuſmodi enim vires ſpecificas in combuſtionibus,ſolutionibus,filtrationibus & coagulationibus reiteratis, protinùs evaneſcere vel vehemẽter ſaltem obtundi exiſtimo, πῦρ enim πᾶν φάγον, ut inquit Philoſophus. Si itaq; craſin in vegetabilium ſalibus aliquomodo retinere cupis, unicâ cõtentus eſto calcinatione: multoties hâc reiteratâ, tota vis perit. Educã hocce loci cõtra adverſarios Ariſtotelẽ, in ſaliũ chymicorũ præparatione verſatiſſimum. Ita enim ille: τοιοῦτον δ' ἕτερον γίνεται καὶ ἐν ὀμβρικοῖς. ἔστι γὰρ τις τόπος, ἐν ᾧ πεφύκασι κάλαμος καὶ σχοῖνος. τούτων οὖν κατακαίουσι, καὶ τὴν τέφραν ἐμβάλλοντες εἰς ὕδωρ, ἀφέψουσι: ὅταν δὲ λίπωσί τι τοῦ ὕδατος, τοῦτο ψυχθὲν, ἁλῶν γίνεται πλῆθος. Lib. 1. Meteor. Sic cinerem cancrorum fluviatiliũ præſertim ☉ ♌ ingreſſo uſtorum, morſui canis rabidi magis prodeſſe quam ſalem, præter experientiam priſci & moderni practici teſtantur. Cæſar Ferdinandus fertur canem rabidum cum duob⁹ equis admiſiſſe, quos cũ momordiſſet canis, ambo mortui ſunt: poſtea duos alios admiſit, & alteri tantillũ cineris hujuſcemodi exhibuit, alteri nihil: hic mortuus, ille dicitur ſervatus. Hinc etiam fit, ut pleraque è vegetabilibus parata ſalia, unius ejuſdemque ſint virtutis & efficaciæ, Ægynetâ & Oribaſio teſtibus, Lib. 7. c. 3. Lib. 3. & 15. & circa magis & minùs potiſſimum differant. Cui meæ ſententiæ favet quoq; excellẽtiſſimus Primatis Germaniæ illuſtriſſimi Medic⁹ Hẽr. Ellenberger⁹. Plurima nãq; ſalia ſunt diaphoretica & diuretica, penetrãdi, coagulãdi, abſtergẽdi, incidẽdi & exiccãdi vim habẽtia: quanquã

In meth. med. c. 9. tetr. 3. f. 1. c. 22. lib. 1. antidot. f. 1.

non nego aliqua etiam esse cathartica, ut Actuarius, Aëtius & Myrepsus quoq; crediderunt, quorum descriptiones, hic unam sanctis Apostolis, aliam Lucæ Evangelistæ, aliam divo Gregorio tribuit: Illa tamen potiùs stimulando & abstergendo, quam electivè trahendo purgare autumo.

Cur quæsò sal cranij humani in epilepsiâ, sal ligni guajaci in lue venereâ, sal absinthij in peste commendatur, quàm quod præ multis alijs maximam penetrandi, exiccandi & putredinem vindicandi, vim nacta sunt.

Paracelſ. Crollius.

Cur sal gratiolæ, imperatoriæ, centaurij, hydropi mederi creduntur, quàm quod præ alijs calidiora & siccciora, majori urinam ac sudorem movendi vi pollent. Eâdem de causâ sale zingiberis vix diaphoreticum melius, & sale succini ac genistæ vix diureticum præstantius invenies.

In tract. de salib. herb.

Particulares itaque salium vegetabilium usus, quos Penotus abundè descripsit, lubens omitto: nonnullorum tamen ab ipso oblitorum, & longo usu probatorum haud recordor frustrà.

Musetus Penot.

Sal imperatoriæ ad fœtorem oris: hypericonis ad pleurisin: (hic sal hominem in agone mortis jacentem, & animam jam jàm exhalantem, reficere creditur:) Ceterach ad melancholiam hypochondriacam: ex siliquis fabarum ad calculum & colicam ventosam: ligni quercini & guajacini ad morbum Neapolitanum: ossis sæpiæ ad calculum: viperæ & bufonis contra pestem: cordis ciconiæ & pavonis contra omnis generis venena mirificè commendatur. Sal ex testiculis equorum colicos

licos magnopere juvat. Sal urinæ umbilico inunctum vermes enecat. Sal marmoris & cryſtalli ardori urinæ & calculo medetur. Sal & cremor tartari ad diſſecandos & incidendos humores craſſos & tartareos in viſceribus nutritioni dicatis multum adfert auxilij.

Pleriſque inſuper medicaminibus ſalia fructuosè admiſcentur, quia illa in ſtomacho citiùs diſſoluta & penetrantiora reddunt. Sola verò non niſi præparatis vijs ac humoribus, nec non præmiſſis purgationibus exhibeantur. Ex ſale communi oleum ſeu ſpiritus quoque elicitur γλυκύπικρος, quo Theophraſtus tanquam Panacæâ quâdam in omnibus ferè morbis cum convenienti liquore uſus eſt: renovat enim & omnia præſervat. Mirum quod hic ſitim, quam ſal excitare ſolet, repellat. Croll. in baſil.

Aquarum ſeu liquorum ſtillatitiorum ingens in vulgaribus etiam pharmacopolijs reperitur cumulus, qui tamen omnes prædìti ſunt viribus iſtarum rerum ſimplicium, ex quibus deſtillantur. Sunt etiam liquores balſamici, ut ſupra retulimus; & eſſentiæ vulgò dictæ, è plantis extractæ, quæ tamen nihil aliud ſunt, quàm aqua ſeu liquor per reiteratas deſtillationes & cohobationes melior redditus & efficacior.

Spiritus verò & olea vires aquis multò excellentiores obtinent: guttula quippe olei duobus cochlearibus aquæ, & ſemicochlear Spiritus, cochleari aquæ longè præſtat.

Nos communes & lippis ac tonſoribus notos aquarum, ſpirituum & oleorum vegetabilium uſus prætereuntes, de ijs duntaxat loquemur liquoribus, qui vel ratione

tione signaturæ internæ, vel astrali & magneticâ vi ad humani corporis affectus conducunt, vel à nobis & aliis maximè efficaces in morbis, & præcellētes reperti sunt.

Aq.dest. usus in Med.

Aqua florum buglossæ expertum traditur remediū in crassis oculorum suffusionibus: Ligustici & borraginis in lue venereâ & Elephantiasi: cochleariæ & nasturtij aquatici in scorbuto: cyperi sylvestris in podagra: florum tiliæ, pæoniæ, visci querni in epilepsia: primulæ veris in paralysi: tapsi barbati in arthritide: papaveris rubri in peripneumonia & pleuritide.

Aqua Taraxaconis omnibus febribus, & aqua sanguinis humani, omnibus totius corporis morbis resistere, & vires deperditas reparare creditur. Aqua menthæ crispæ in tumore testium ex hernia & fecibus retentis in scroto, ingens secretum habetur. Aqua persicariæ contra venena, ulcera gallica & lepram commendatur: peti ad asthma: fraxini ad surditatem: filicis ad adustiones: ex succo corticum viridium nucum ad calculum mirè conducit. Aqua hyperici hausta, vini potationes illo die innoxios facit.

Aqua excrementorum humanorum pota ad epilepsiam, calculum & hydropem prodest: maximè verò cōtra morsum canis rabidi: extrà verò ad paronychias, cancrum, & carbūculos utiliter adhibetur. Cur verò excrementum hoc adeò efficax sit, docet Paracelsus in Ar-

Lib.5.

chidox, inquiens: Stercus humanum est magnarum virtutum, quia nobiles in se continet essentias, cibi scil. & potus: corpus enim ab ijs nihil præter nutrimentum recepit, non autem essentiam.

Spi-

Spiritus ceraſorum, ſpiritus vini ſaporem repræſentans, è ceraſis exiccatis ſine ullâ additione extractus, epilepſiæ & matricis inflationi medetur. Spir. Tartari (cujus fœtorem adimes, ſi ter à colchotare trahatur, ſemper novum colchotar addendo) ad omnes obſtructiones, peſtem & hydropem præſtãtiſſimus. Spiritus Vini Tartariſatus, non ſolum optimum extractorũ catharticorum menſtruum, ſed & ad omnes defluxiones digerendas accommodatiſſimus. Spiritus Vini camphoratus ad contuſiones, inflamãtiones & dolores podagricos utiliſſimus. Spiritus ſuccini in epilepſia & calculo: Spiritus Therjacalis camphoratus, & Spiritus Sulphuris acidus in peſte: Spiritus ſanguinis aſinini & lotij vaccini expertum in caduco traditur remedium.

Uſus ſpirituum in Med. — *Plater.*

N. Ex omnib. fructibus & rebꝰ alimentoſis ſpiritus ſeu aqua vitæ, etiam ex roſis ipſis & gariophyllis noſtratibꝰ: ex omnibus herbis verò & floribus calidâ & ſicca temperaturâ, ſuaveque olentibus, nullo negotio oleum elici poteſt.

Quercet.

Oleum croci optimum in triſtitiâ, melancholiâ & ſtranguriâ: verum caveas tibi, ne ante prandium vel cœnam eô utaris, ſingularem enim appetitum deijciendi habet proprietatem. Ol. chamomillæ, cærulei potiſſimum coloris, in menſium retentione: Salviæ in tremore: ſambuci in eryſipelate: piperis in febribus tertianis, præſertim ſpurijs, horis 2. ante parox: Garyophyllorum in quartanis & dolore dentium, ut & macis: maſtichis in ventriculi debilitate.

Uſus oleorum in Med.

Oleo thuris in phthiſi nihil efficacius: ol. menthæ in colica paſſione, gagatis in ſuffocatione uteri: caſto-

rei

rei in paralysi & loquelæ defectu. Oleum Therebinthinæ valdè pretiosum in febribus pestilentibus, & oleum Savinæ in uteri affectibus: oleum ignis ad phthisin: ex formicis ad ulcera phagædenica, maligna & serpētia. Saponis ad Ischiaticos dolores excellentissimum. Oleum baccarum hederæ frigidis articulorum doloribus prodest, menstrua movet & calculos expellit.

Oleum myrrhæ omnem putredinem inhibet, & dentium acerbissimos dolores tollit, atque fœtum mortuum pellit, quod ipsum etiam oleum laudani præstat. Oleum crystallorum singulare ad calculos renum & vesicæ, lac muliebre auget. Oleum ex humanis ossibus paratum, dolores arthriticos consopit, similiter quoq; facit oleum vini ἀπύρευτον. Oleum laterinum, quod & philosophorum & benedictum, ad surditatem & infinitos penè morbos convenit, præsertim frigidos: quo etiam amor, si credere fas est, conciliari posse dicitur. Oleum Succini efficacissimum Opobalsamum Europæum, olim sacrum appellatum, propter admirandas quas obtinet vires, plurimis, ijsque gravissimis opitulatur affectibus, cujus vires recensere supervacaneum esset, cum abundè ab alijs, maximè verò à Crollio enumerentur. Oleum Camphoræ dentium dolori, calculo renum, gangrenæ & priapismo: ceræ, podagricis doloribus opitulatur. Oleum cranei humani præstantissimum in Epilepsia & apoplexia, similiter ac oleum microcosmi: guajaci in morbo Neapolitano: sanguinis hircini & corvini in podagra, nervis contractis & indignatis: Urinæ ad membra congelata: ovorum, ad cancrum & fistulas, quod etiam pilos producit. Oleum Nympheæ

Teoph. vocat corosivū dulce.

In basil. chym. f. 192. & 193.

pheæ fœtui in utero robur dare creditur, & oleum anisi lac mammis laudabile ingenerat. Oleum talci faciem dealbat: Oleum rorismarini, caryophyllorum, salviæ, spicæ, Therebinthinæ, ceræ, & alia multa vim habent quævis consolidandi vulnera.

Hactenus de liquoribus Mercurialibus & Sulphureis; nunc ad extracta: ubi saltem præcipuorum quorundam, quæ nosmetipsi efficacissima in praxi observavimus, mentionem faciemus. Et ut ab extracto Juniperino ex granis ordiamur, est illud contra omnis generis venena præstantissimum, unde etiam à Quercetano nomine Therjaçæ Germanicæ exornatur. Usus extr. in Medic.

Porrò extractum gentianæ laudatissimum in asthmate, cardui benedicti in quartanâ & tussi antiquâ, ligni aloës in palpitatione cordis, morsus Diaboli & scabiosæ in carbunculis. Cantharidum deniq; extracto in urinâ pellenda, granorum actes in hydrope, alkekengi in colicâ nihil præsentius.

Magisteriorum & essentiarum frequens in Medicina usus est, longè enim subtiliores sunt ipsis pulveribus, ideoque penetrantiores, & naturæ gratiores, inter quas tamen palmam obtinerit Essentia, magisterij nomine decorata, margaritarum & corallorum. Illa enim insigne decus vitæ, auropotabili in temperatura & operatione proximè accedens, in convulsione, paralysi, phrenitide, apoplexia, vertigine, tabe & marcore senili, calculo, oculorum caligine, in cordis palpitatione, ejusdemq; confortatione præstantissima ac validissima, corpus sanum conservat, læsum verò pristinæ sanitati restituit, lac multèbre emendat, atque na- Usus magister. & essent. in Medic.

turalium partium vires adauget. Hæc verò cum convenienti vehiculo administrata epilepsiæ, calculo, melancholiæ & suffocationi matricis vehementissimæ opitulatur, sanguinē mundat, hæmorrhagias & omnes fluxus, muliebres simul ac ventris sistit, diarrhoeæ & dysenteriæ medetur, cor imbecillum roborat, ventriculum & spiritus vitales confortat, omnesq; obstructiones tollit. Non frustrà itaque Arnoldus Villanovanus exclamavit: „ multæ ægritudines perlarum & corallorum essentijs „ sublatæ sunt.

Essentia lithargyri humores noxios educit: essent: raphanorum calculo & ictero: Terræ sigillatæ, pesti & cordis palpitationi: ess. Ciñabaris nativi (quod quidam Epilepsiæ magnetem vocant, & ex hoc Panacæam Ambaldinam confectam esse opinantur) caduco medetur. Ess. pomorum porsdorfianorum, ut gustui gratissima, ità ad melancholicos affectus utilissima. Ess. panis insignem habet vim restaurandi & roborandi. Ess. splenis bovilli lienis obstructiones reserat, & menstrua provocat. Ess. sanguinis asinini & lactis equini ab epilepsia præservat. Sic Essentia matricis leporinæ & secundinæ mulieris foecundæ, ad matrices steriles foecundandas & conceptioni idoneas reddendas efficacissima, ac præstantissima.

Ut Isaacus Hollandus essentiam sachari Panacæam: sic alius quidam Paracelsita, referente Libavio, essentiā mellis catholicum omniū morborum esse remedium, existimat: propterea, quod mel omnium florum & herbarum nobilissimis viribus præditarum sit subtilissimum & preciosissimum.

Gemma-

Gemmarum & aliorum lapidum preciosorum usus in Medicina adeò necessarius est, ut gemmas ex corona Pontificia furari videantur, qui illas è myrothecijs reijciunt, ut facit Sanctorius & Mondella: quorum prior non modò gemmas, sed & unicornu, cum lapide Bezoar contrà manifestam experientiam, ratiunculis tamen merè frivolis reijcere & annihilare conatus fuit.

Rollenhagius in q. epist. Lib. 13. meth. vit. err. f. 196.

Gemmas, ajunt, quod corpus habeant homogeneũ, nimis compactum & solidum, calor humani corporis superare potest neutiquam. Ita videlicet ajunt. Ajant sanè. Quid verò præparatio: supervacanea fortasse illa? minimè verò gentium minimè. Error quippè sic erraretur crassius & præpinguis. Præmissa enim solutio ista lapides quam proximè efficit ποτίμους, potabiles & vegetabiles. Accedit, quod fide constet historicâ, historicâ inquam, lapides quandoque grandes è pueris ex incuriâ deglutitos, per secessum redditos fuisse minutiores. Quinimo ipse Scaliger, qui cornutis quibusdam argutationibus, contrà hanc nostram opinationem, arietat, sibi ipsi non penitus est ὁμόψηφος. Effecta lapidum seu gemmarum mirabilia & prodigiosa concedit, imò exaggerat: causas viresque præsupponendas meritissimè, pernegat. Certum hoc esto & conclusum: Calor corporeus eosce absumit & consumit: Solamne autem vim medicamentosam, sine nutritoriâ an exugat, in medium relinquitor. Præclaras autem easce gemmis virtutes infundi cœlitùs, docet Hermes Trismegistus. Primò, quod magnos effe-

ctus parvâ promant mole. Dein quod in terris benedictis preciosissimi generentur lapides. Tandem quod fecis experte puritate cum cœlo non parùm conveniant.

Parac. de tartaro: Felix qui potest præparare crystallos.

Magisterium itaque hyacinthi contra spasmum; rubini contra omnis generis venena & pestem, chrysolithi cõtra tristitiã & melancholiam, crystalli contra calculum, urinæ ardorem & lactis muliebris consumtionẽ, lapidis Lazuli contrà Maniam, lyncis & Judaici ad urinæ suppressionem & calculi expulsionẽ mirificè prosunt. Magisterium Smaragdi orientalis epilepsiæ opitulatur, orificium stomachi roborat, hæmorrhoidas & alvi fluxus sistit, & venenis resistit. Magist: Sapphyri intestinorum ulcera, & Scorpionum ac vesparum ictus curat, pustulas & oculorum excrescentias deprimit & extenuat, calorem febrilem mitigat, atque cor exhilarat.

Magisterium porrò amethysti ebrietatem coërcet, Rubini κραιπάλην, (unde & ipsi nomen inditum à Græcis) concoquit, oculos caligine suffusos illustrat, & cordis spiritus fovet.

Est & nostrô ævô lapis repertus, dictus Nephriticus (sicut etiam lignum Nephriticum nuper ad nos delatũ est) ob insignem, quâ pollet, virtutem, adversus nephritidem, cujus magnam copiam Lipsicus quidam mercator possidet, qui lapidem hunc in cœlum usque laudibus atollit, propter incredibilem in calculo expellendo potentiam. Experientiâ enim sibi innotuisse refert, lapidem hunc nephriticum, quem Constantinopoli secum attulit, non solum arenas, tartarum & calculos per urinas

urinas, sed etiam per excrementa, & quod fidem ferè excedit, per puncta lacrymalia & internos oculorum angulos expellere: quemadmodum etiam in diversis scatulis arenulas & lapillos comminutos, per oculos, penem & anum expulsos, mihi monstravit: sed fides sit penes autorem. Interim tamen certò affirmare possum, me vires magisterij ejusdem non contemnendas aliquoties esse expertum. Hoc loci non omittendum, quid ab alio quodam observatum Medico: Urgentibus calculi doloribus immanissimis, post regionem renum, paulò tamen supra, lapidem admovit nephriticum. Quamprimum id factum, cessârunt dolores. Quî id fiat, quæsitus ab ægroto, in hæc erupit verba. Uti Magnes vulgò trahit ferrum, ita & iste calculum. Oriuntur verò dolores, si calculus à facultate expultrice incitatus, occupet meatus ureterum. Illuc illapsum, facultate magneticâ retrahit in cavitatem renũ hic lapis: unde symptomata dolorosa statim mitescunt. — *Usus lap. Nephrit. exter.*

Hìc etiam obitèr saltem notare libet, errorem illorũ, qui calculum in renibus & vesicâ commorantem medicamentis frangere nituntur, ut sanguine hircino, passerculo troglodyte, cinere scorpionum, decocto saxifragiæ & similibus; maximè verò vitro Veneto præparato. Si enim medicamentum esset illius virtutis & potentiæ, ut lapillum in vesicâ confringere posset, prius viscera exanimaret, intestina vellicaret, & venas, renes & epar, aliasque partes, per quas transiret, laceraret & eroderet, antequam calculi extimam saltem superficiem comminueret. Unde justè, reprehendit Medicastrum illum Sanct. Sanctorius, qui in nobili Italo calculô vesicæ — *Werner: Aëtius. Langius. Avicẽ. & Avenz.* — *In meth. vit. error.*

emacerato, multis diebus electuario ex vitro usus est: dũ enim putavit calculum comminuere, intestina exedit, dysenteriam immanẽ effecit, & im̃aturè ægrũ jugulavit.

Conficiuntur etiam magisteria ex oculis gamarorum, testis ovorum & limacum ad tartareas feces expellendas, ut & ad stragurias, dysurias, Ischurias, difficultates & suppressiones vrinæ aptissima.

Restat ut de Tincturarum utilitate pauca quoq; dicamus: Est autem veræ & universalis tincturæ, quã pauci hodiè, utpote cygno nigro simillimam, norunt, ea vis & natura sanguinẽ in universo corpore sic mundificare, ut omnibus morbis ex sanguine corrupto ortis, brevi sublatis, corpori veluti redintegrato vigor pristinæ sanitatis restituatur. In hujus itaq; penuriâ Chymiatri tincturas Sapphyricas vitriolicasq́; cerebri affectibus speciatim adaptarunt: Solis verò tincturam cordis affectibus: Jovis, pulmonibus: Mercurij, hepati: Saturni, lieni: Martis, renibus: Veneris, genitalibus membris adscripserunt.

Usus Tinctur. in Med.

Sunt & aliæ Tincturæ, quarum regina est quæ ex corallis educitur: hæc enim ritè, nõ Sophisticè, præparata, omnes interiorum partium affect⁹ radicitùs evellit, epilepsię medetur, (quod etiam tinct. amethysti pręstat) tristitiam pellit, oculorum fluxiones mirificè compescit, mẽstrua sistit, profluvium alvi cohibet, licet etiam morbus ad extremum usq; pervenerit. Sic tinctura rhabarbari sanguinem emundat: tinct. antimonij arthritidem & scabiem malignam plenè curat: tinct. sanguinis Ciconiæ venenis & pesti resistit: Tinct. sanguinis vulpini calculos expellit: Tinct. viperarum ad omnis generis vene-

nena infringenda, & tinctura lapidis hæmatitidis ad sanguinem in quacunque corporis parte sistendum paratissima.

Metalla septē Planetarum nominib⁹ indigitata à Medicis priscis sæpissimè fuerunt præscripta, ut Thomas Musetus, Jos. Quercetanus & Jac. Zuingerus satis superque demonstrant, quanquam exiguo cum emolumēto. Dum enim in substātia suâ duriori adhùc sunt, nullā aut tenuem in Medicina efficaciā ostendere valent, quia calor naturalis tàm potens non est, ut metalla cruda nec præparata satis domare & immutare possit, sicq; illa digesta & in sanguinem mutata, corpus nutrire & spiritus vitales confortare, aliaq; à Naturâ sibi concessa negotia expedire valeant. Hinc non iniquè Athenienses exclamare videntur; aurum foliatum & lapides preciosos potius ad crumenæ evacuationē, quàm corporis refectionem, ab Arabibus esse inventos & in Medicum usum revocatos. Parū itaq; fructuosè aurum & argentū ab Antiquis, quibusdam medicaminibus, ut diathamaro Nicolai, electuario de gemmis, lætificanti Galeni, aureis Alexandrinis & alijs compluribus fuit admixtum. Incommodè itidem faciunt moderni, qui etiamnū aurum foliatum & limâ cōminutum ægris deglutiendum propinant, (illos tamen semper excipio, qui ornatus saltē aut maioris appetitus gratiâ, aurū medicamentis admiscēt) quasi verò Metarum vel strutionum, vel murium vētriculos ferrum & aurum digerere valentes, haberent. Cū enim incorruptibilia quælibet in stomacho humano mutari nequeant, ideò nullā, vel saltem exiguam, principalibus membris virtutem præbere possunt.

De præst. med. chym. In resp. ad Auber. f.304. In exam. princip. chym. f. 46.

Plutarch. in φιλο-πλουτία. Plin. lib. 8. Teoph. lib. 9. de hist. plāt. Marcell. L.1.c.49.

Ubi

Psaltes: Eduxit aquam de petrâ, & oleum de saxo durissimo.

Ubi verò præcedenti artificiosâ præparatione, in liquorem vel alcool tenuissimũ, absq; summè corrosivo tamen, venenoso & maligno medio rediguntur, (☉ enim & ☽ spoliantur naturâ suâ saluberrimâ, quotiescunque cum spiritibus violentis colliquantur) mirabiles effect° habere deprehenduntur, nec injuriâ partibus corporis principalibus, earundemq; affectibus speciatim à Chymiatris adaptantur. ☉ enim cordis, ☽ cerebri, ♃ pulmonum, ☿ hepatis, ♄ lienis, ♂ renum, ♀ genitalibus affectibus adscripta fuit.

Aurum, dicit Marsilius Ficinus, omnes ante omnia probant, tanquam omnium rerum temperatissimum & à corruptione tutissimum: Soli quidẽ propter splendorem: Jovi verò, qui vitæ patronus dicitur, propter tẽperaturam consecratum, ideoq; posse calorem naturalem cum humore mirificè temperare, humoresq; à corruptione servare, Solarẽ & Jovialem spiritibus & membris inferre virtutem.

Non mirum itaq; quod innumeris propemodũ modis tractetur, ex eodemq; variæ medicinarum species producantur, ut Auri spiritus (cujus 40. vel 50. prolectãdi modos Querceranus se callere gloriatur) oleum, sal, sulphur, pulvis diaphoreticus, auri lana, aurum vitæ &c.

☉ usus in Med.

Aurum potabile vel etiam diaphoreticum Hermeticè præparatum, cordis substantiam & vitæ principium confortat & exhilarat. Insensatos & leprosos sanat, eoq; utentes ab elephantiasis Græcorum & Latinorum lepræ contagione immunes conservat. Contra pestem & cætera venena est remedium præstantissimum.

Apople-

Apoplexiæ, cancro, calculo, aliisque multis & magnis morbis medetur. Sanguinem siquidem corruptum purificat, & ab omnibus excrementis corpus universum solis sudoribus expurgat, virtutes partium in suis actionibus conservat, & corpus juvenile (ut ex Hippocratis sententia etiam facit Helleborus) quodammodò reddit. Sic igitur ægri optimè refocillantur, ac instar Æsonis Cretensis regis, ope Medeæ, è crudis quasi silicerniis, floridam virentemque juventutem, novâ quadam παλιγγενεσίᾳ præcedente, indipiscuntur.

Argentum inter cætera metalla secundum obtinēs perfectionis locum, auri vires quadantenus æmulatur, & ad eosdem ferè morbos præsertim verò ad Caducum, Phrenitidem, Maniam, Melancholiam, & omnes cerebri affectus à Medicis exhibetur. ☽ usus in Med.

Laudantur autem potissimum ejusdem oleum & pulvis diaphoreticus: qui adversus omnes obstructiones singulare est remedium, expellit enim per poros omnes pravas humani corporis qualitates & confortat membra principalia.

Paratur etiam artificio Spagyrico ex Lunâ Philosophicè calcinatâ Narcoticum, eâdem, quâ sulphur vitrioli & opium, vi pollens.

Ex Ferro quoque & Chalybe benignissima conficiuntur medicamina, ad varias humani corporis ægritudines salutaria: inter quæ tamen præcipua Crocus, ejusdemq; Oleum, quæ lienosis, dysentericis, cholericis & ventriculô resolutis auxiliantur. Valent etiam ad omnes hæmorrhagias internas & externas, ad gonorrhæam, urinæ incontinentiam, & quævis alvi profluvia, fluxum ♂ usus in Med.

Psaltes: Eduxit aquam de petrâ, & oleum de saxo durissimo.

Ubi verò præcedenti artificiosâ præparatione, in liquorem vel alcool tenuissimũ, absq; summè corrosivo tamen, venenoso & maligno medio rediguntur, (☉ enim & ☽ spoliantur naturâ suâ saluberrimâ, quoticscunque cum spiritibus violentis colliquantur) mirabiles effect° habere depræhenduntur, nec injuriâ partibus corporis principalibus, earundemq; affectibus speciatim à Chymiatris adaptantur. ☉ enim cordis, ☽ cerebri, ♃ pulmonum, ☿ hepatis, ♄ lienis, ♂ renum, ♀ genitalibus affectibus adscripta fuit.

Aurum, dicit Marsilius Ficinus, omnes ante omnia " probant, tanquam omnium rerum temperatissimum " & à corruptione tutissimum: Soli quidẽ propter splen- " dorem: Jovi verò, qui vitæ patronus dicitur, propter tẽperaturam consecratum, ideoq; posse calorem naturalem cum humore mirificè temperare, humoresq; à corruptione servare, Solarẽ & Jovialem spiritibus & membris inferre virtutem.

Non mirum itaq; quod innumeris propemodũ modis tractetur, ex eodemq; variæ medicinarum species producantur, ut Auri spiritus (cujus 40. vel 50. prolectãdi modos Quercetanus se callere gloriatur) oleum, sal, sulphur, pulvis diaphoreticus, auri lana, aurum vitæ &c.

☉ usus in Med.

Aurum potabile vel etiam diaphoreticum Hermeticè præparatum, cordis substantiam & vitæ principium confortat & exhilarat. Insensatos & leprosos sanat, eóq; utentes ab elephantiasis Græcorum & Latinorum lepræ contagione immunes conservat. Contra pestem & cætera venena est remedium præstantissimum.

Apople-

Apoplexiæ, cancro, calculo, alijsque multis & magnis morbis medetur. Sanguinem siquidem corruptum purificat, & ab omnibus excrementis corpus universum solis sudoribus expurgat, virtutes partium in suis actionibus conservat, & corpus juvenile (ut ex Hippocratis sententia etiam facit Helleborus) quodammodò reddit. Sic igitur ægri optimè refocillantur, ac instar Æsonis Cretensis regis, ope Medeæ, è crudis quasi silicernijs, floridam virentemque juventutem, novâ quadam παλιγγενεσίᾳ præcedente, indipiscuntur.

Argentum inter cætera metalla secundum obtinẽs perfectionis locum, auri vires quadantenus æmulatur, & ad eosdem ferè morbos præsertim verò ad Caducum, Phrenitidem, Maniam, Melancholiam, & omnes cerebri affectus à Medicis exhibetur. ☽ usus in Med.

Laudantur autem potissimum ejusdem oleum & pulvis diaphoreticus: qui adversus omnes obstructiones singulare est remedium, expellit enim per poros omnes pravas humani corporis qualitates & confortat membra principalia.

Paratur etiam artificio Spagyrico ex Lunâ Philosophicè calcinatâ Narcoticum, eâdem, quâ sulphur vitrioli & opium, vi pollens.

Ex Ferro quoque & Chalybe benignissima conficiuntur medicamina, ad varias humani corporis ægritudines salutaria: inter quæ tamen præcipua Crocus, ejusdemq; Oleum, quæ lienosis, dysentericis, cholericis & ventriculò resolutis auxiliantur. Valent etiam ad omnes hæmorrhagias internas & externas, ad gonorrhœam, urinæ incontinentiam, & quævis alvi profluvia, fluxum ♂ usus in Med.

hæmorrhoidalem & profluvium fœminarum sistunt, hydropicis prosunt, obstructiones aperiunt, semen virile roborant, dentes ac gingivas firmant, vulnera consolidant, ventriculum roborant, multisq; alijs hisce similibus morbis adversantur.

Fallop. Nonnius. Minad.

Exhinc apparet cœcus Fontanoni error, cum scribit: mulieres usu limaturæ chalybis steriles fieri. Apparet quinetiàm error illorum, qui chalibem ratione aceti aperire existimant, cum etiam sine aceto parari possit, & tamen aperiendi vim obtineat.

Mercurius ubiq; sanè mirabilis, ideoq; à Fallopio miraculum naturæ appellitatus; qui, si peritum nactus sit artificem, rationalem directorem, & prudenté exhibitorem, nullum quātumvis pertinacem morbū, cæteris vel potētissimis intactum, aggredi recusat. Nimiū quodq; adimit, & quod deest addit. Unde Paracelsus Mercuriū legitimè præparatum balsami Naturę & naturalis theriacæ titulo dignatur. Non mirùm igitur si tot seculis tot præclarissimi viri, quos inter præ alijs summâ curâ & industriâ Paracelsus, virtutes, qualitates & proprietates ipsius Mercurij excussit, in ejusdem mortificatione, revificatione & artificiosâ præparatione maximè insudarint, & quamplurima ex illo arcana excogitarint, atque in necessarium Medicinæ ornamentum eruerint. Haut enim contenti fuêre hydrargyri purgatione per corium transactâ, seu mobilitate ejus aceto, urinâ, lixivio, succo limonum vel salivâ coercitâ atq; mortificatâ: (utcunq; enim sic enecatus in tepidâ positus, solet resurgere) sed sulphureas & plūbeas partes ipsi demerunt, suo sulphure arsenicali per sublimationem exuerunt, ipsumq; animá

Tom. 5. p. 45.

mâ per igneâ fixationem spoliarũt: idq; beneficio sublimationis, præcipitationis & destillationis factitarunt. Hoc modò Mercurium verè philosophicum, & ad varios usus accommodatissimum reddiderunt.

Mercurius Hermeticè præcipitatus (cujus signum si cum Sole fortitèr teratur, nec aurum inde dealbetur, vel etiam, si nullâ arte redivivus reddi possit, cæteris tamen paribus) remedium est contra omnis generis infirmitates ex humorũ putredine causatas. Educit insuper omnes humores, non solum naturam irritãdo, ut multi credidère, sed etiã electivè purgando, præsertim humores serosos: hoc etiam hinc patet, quod illi, qui laborant lumbricis vel ascaridibus, à quibus tamen natura maximè irritatur & vellicatur, ab humoribus excrementitijs minimè purgentur & liberẽtur. Insuper defluxiones cerebri exiccat, purificat sanguinem in venis & medullam in ossibus. In diuturno capitis dolore, hydrope, pleuritide, podagra, Ictero nil præstantius. In febribus omnibus, scabie, peste, scrophulis, ulceribus malignis & fœtidis, & ut omnem sem in pauca verba conferã, in omnibus morbis deploratis Mercurio cum aceto mõtano præcipitato & coagulato, atq; ab aciditate purgato, cum cõvenienti vehiculo dato, vix aliquid præsentius. (Nunquam autem ☿ utile erit medicamentũ, quãdiu acris & corrodens vis à mẽstruo accepta ipsum comitabitur.) Hic est luis venereæ solus ριζοτέμος. Hôc ipsô complurimos vidi sanatos, in Nosocomio Neapolitano, dicto, al incurabile. — ☿ usus in Med.

Alij verò ☿ sublimatum præcipitato præferunt, propterea, quod ille majorẽ penetrãdi vim obtineat, ratio- — Paracelf.

 ne

ne ignis ipsius, cui in totâ rerum naturalium universitate non reperiatur similis.

Mercurius sublimatus cum vino aut alio quovis liquore mistus, & in ore retentus ac deinde rejectus præsentissimè humores noxios ex capite educit. Ex tali Mercurio in μεπώχορ redacto, Mercurius vitæ, quatuor Theophrasticorum arcanorum maximum, pronascitur, cui multas easq;, admirãdas virtutes Quercetanus & Paracelsus adscribunt, quod nempè præservent, restaurent ac regenerent.

In Archidox. l. 5. de arcanis.

Et ego ipse nobile par conjugum mirabili morbo afflictum, hoc ipso feliciter curavi. Casum itaque hunc mirabilem & vix auditum lubet adponere: Quotiescunque maritus rem cum uxore juvenculâ formosissimâ habere cuperet, maximè hæc trepidabat, concubitumque illius reformidabat, propterea quod plerunque post seminis masculini calidissimi & fœtidissimi, effusionem, exanimis in thoro jaceret; fœtor enim seminis adeò abominabilis fuit, ut ferè semper post coitum in animi deliquium inciderit. Interim tamen quinque annorum spacio decies concepit & molas vel ἐκτρώματα peperit. In consilium itaque vocatus, ☿ vitæ marito; uxori verò alia convenientia exhibui remedia, quibus Deus ità benedixerat, ut non tantum magnâ cum dulcedine nobilissimi conjuges deincèps amoris poma decerperent, sed etiam anno sequenti parentes audirent.

Casus mirabilis.

Ex Mercurio etiam crudo & sublimato fit Alkachest, ut & arcanum corallinum, quo Paracelsus in podagra usus est.

Fit

Fit etiam Turpethum minerale, easdem penè, quas præcipitatus, vires obtinens, optimum in epilepsia, hydrope, scabie, cancro, quartana. Hoc etiam Monavius & Caspar Hofmanus Hallæ & Berolini multos curavêre Venereos.

Destillatione quoque ex puro Mercurio liquor elicitur pellucidus & oleum dulce, quod non tantum intrinsecus sumtum purgat & Neapolitanum morbum curat, sed ipsa quoque lues, solâ istius olei palmarum & plantarum pedum inunctione sanatur.

Hydrargyri damna à corrosivis spiritibus (qui sale marino facilè mortificari possunt) & halitibus arsenicalibus promanantes, levi gargarismo sopiuntur. Ptyelismus verò (quem Langius proprietati occultæ, quâ ☿ per os purget pituitam, adscribit) plerunque fit ex accidente, quia humores pituitosi sunt circa cerebrum frequentes, imò os & glandulæ faucium, emunctorium sunt pituitæ excrementitiæ proprium. Cum ergò ea pituita Mercurij vi in corpore concitata est, à natura ad ea loca pellitur, ut secernatur, aut irrigando fauces, usum suum præstet. Ruland. Libav.

Jupiter Philosophicè præparatus Morpheam, serpiginem & lepram curat: oculorum inflammationes & dolores sedat, vlcera omnivaria, cacoëthe, Chironia, maligna & recentia sine ullo dolore sanat, ijsdemq; cicatrices inducit. Tusus in Med.

Sal & oleum ejusdem in apoplexiâ & Colica efficacissima, & in suffocatione uteri, calidè umbilico inuncta: in puncto enim suffocationem & motum matricis tollunt. Oleum insuper fistulis, ulceribus antiquis &

Gallicis plurimum opitulatur, unde etiam balsam⁹ humani corporis à Paracelso vocatur.

♀ usus in Med. Æs artificiosè præparatum multis quoq; modis ad morbos sanandos conducit; excrescentias enim carnis, quas ὑπερσαρκώσεις Græci nominant, cohibet ac delet, sordes mundificat, fistulas & scabiem quamcũq; curat, nomas sistit, cancrosis, serpiginosis ac leprosis auxiliatur, fluxus Cambij & articulorum inhibet, & ad chronica putridaque ulcera valet omnia.

Ex cupro quoque paratur Sal ad vomitum ciendũ convenientissimus, modò legitimè sit confectus, & omnis acredinis & corrosionis expers, aliàs metuendum esset, ne idem de nobis decantetur, quod Libavius de Gramano: caveant sibi, inquit, illi, qui salem Veneris Gramani in usu habent, ne sepulcro suo inscribi curandum sit: Gramaniano sale eroium ventriculum ipsis intulisse necem. Ex eâdem quoque Venere oleum, (quod ad dolores capitis, canitiem, febres, calculum, lumbricos, similiter ad lupum, colli vesicæ carunculas atque carcinomata eximium) & Vitriolum chymicâ industriâ extrahitur, quod basis est præstantissimi cujusdam arcani & stomachalis confortativi.

♄ usus in Med. Plumbum philosophicum, quibusdã monstrũ dictũ falcigerum, ad omnes combustiones, tumores, inflammationes & ignem persicum, tanquam singulare arcanum commendat Paracelsus. De præparat. chym. Quercetanus Sal seu sacharum Saturninum dicit esse omnium febrium, atque inflammationum tàm internarum quam externarum, dulce refrigerium ac remedium. Idem Sacharinus Saturnus

turnus contra oris putredinem & Veneream libidinem efficacissimus: Hæmorrhoidas sanat, cava quæq; implet, & sanguinem supprimit.

Oleum ejusdem ad quævis deplorata vulnera & ulcera est preciosus balsam⁹, & magnopere ad priapismũ, lasciviam, ophthalmias, impetigines & rubras faciei pustulas prodest. Hanc ad rem nimis lepidè verba facit Bernhardus Penotus, inquiens: Tantâ prudẽtiâ atq; sapientiâ hic senex præditus est: vix aliquis mortaliũ numerare potest. Ejus sudor & sanguis utilis in omnibus morbis. De præparat. med. spagyr.

Tantum de Metallis. Sunt verò & alia quædam mineralia, quæ se Chymiæ subijciunt, & in usum Medicum veniunt, inter quæ eminent, Antimonium, Vitriolum, Sulphur & Nitrum: quorum essentias & vires breviter etiam perscrutabimur.

Antimonium non esse virulentum, sed saluberrimas inde posse parari medicinas, & τῶν θεῶν χεῖρας, supra docuimus. Si enim damnũ aliquod ex ejusdẽ præpostero usu emergit, non stibio, sed insulso imputandũ chymicastro, qui scamonio & helleboro æquè ac Antimonio peccare, & ægros in extrema potest præcipitare pericula. Hinc fortassis Platerus Antim. præfert helleboro: & Mercurialis atq; Hieronius stibij usum empiricis, nõ autem medicis ex Hermeticâ & Hippocraticâ prosapiâ oriundis prohibent. „Non minus enim stomachum & totum hominis corpus à vitiosis humoribus & ægritudinibus, quã metalla à suis superfluitatibus antimoniũ „expurgat: & complures sanè magni morbi, eôdem ritè præparato, sunt curati, qui alijs pharmacis cedere noluerunt Mathiol. Antimonij usus in Med.

fuerunt, quorum exempla suprà fuere prolata: plura verò apud scriptores extant, Andernacum, Mathiolum, Pedemontanum, Gesnerum, Cratonem, Rondeletium, Platerum & alios, quod etiam contestatur Rulandus (In Cent.) sanctè affirmans, se multos vidisse usu antimonij à periculosis ægritudinibus esse liberatos. Valentioribus quippè morbis ipso attestante Hippocrate, potentissima remedia convenientissima. (Lib. 1. aph. 6.) Imò Seilerus adeò benignum reddidit stibium, ut etiam puerulis recens natis non rarò felicissimè exhibuerit. Parantur autem ex eo innumeræ Medicinæ (quas Astrologi commodissimè fieri arbitrantur Sole & Lunâ in Aquario seu Piscibus existente) quæ varijs indigitantur nominibus, ut sunt Essentia, Tinctura, oleum, Acetum, Flores, pul. diaphoreticus &c. (Fallop. tincturā vocat sanguinem antimon.) Ad multijugos eosque contumacissimos humani corporis depellendos affectus, ut sunt gratiâ exempli: Lepra, Pestis, lues Venerea, Insania, Scabies, Podagra & Quartana: quæ tamen medicinæ ademtô spiritu arsenicali ritè præparari, Sale, urinâ & sacharo pro diversâ artificis intentione, corrigi, (Antimon. & Sacharum Candi adeò se invicem copulant, & junguntur, ut nunquam separari possint, sicut aurum & Mercurius) nec temerè in quibusvis propinari debent.

Antimonium, quod ex sententiâ Paracelsi, (in parag. l. 5.) inter omnia mineralia potissimum in se claudit arcanum, (hoc ipsum quoque intelligens Crollius, scripsit: (In Basil. Chym.) „Si antimonium posset præparari, ut sine omni vomitu saltem „per inferiora operaretur, nullum daretur Catharticum „præstantius.) bilem utramque purgat, maximè verò atram, epilepsiæ, morbo Neopolitano, hydropi, lepræ, febribus,

febribus præsertim verò quartanæ (quæ ab Octavio Medico perhibetur esse filia Saturni) medetur, Apoplexiæ, alopeciæ & Ictericiæ prodest, universas in corpore vires ac facultates mirificè restaurat ac renovat, appetitum movet, obstructiones epatis, lienis, totiusque corporis reserat, intestinorum dolores sanat, podagricis, scabiosis & asthmaticis auxiliatur, in Maniâ, fascinatione & philtro nihil præstantius, in phthisi summum est arcanum.

Parac. de antim. Capivae. l. 2. de morb. med. vet. Crato Parac. in paragr. l. 5.

Extrinsecùs autem cancrosis opitulatur, Elephantiasin, fistulas, lupum & omnia ulcera maligna sanat: vulneribus desperatis satis commendari nequit.

At verò, quis posset omnes vires in Antimonio latentes contra omnes ægritudines enumerare: Nemo medius fidius. Decem enim habet dulcedines, ut dicit Paracelsus, quæ decem virtutes præstant, quas terra in decem herbas divisas habet, quæ junctìm in uno Antimonio latent.

Parac. tr. 2. de mēbr. contr. Lib. 4. de aquis naturalib.

Antimonium diaphoreticum, unum è Spagyricis medicaminibus maximè πολύχρηστον, (non mirum, cum ex sententiâ doctissimorum quorundam Medicorum, tertia ferè morborum pars, qui humanum corpus infestant, per sudorem curari queat) in peste est summũ secretum, in podagra, hydrope, obstructionibus lienis, & febribus nihil præsentius.

Paracel. ibidem.

Jul. Alex.

Florum Antimonij candidorum, luteorum, rubrorum & puniceorum, (quorum ultimi pro optimis habentur) usus, ex dictis facilè colligi potest. Similiter quoque olei stibiati vires ex prædictis colligere non erit arduum.

Theoph. in lib. de aurora.

Acetum verò ejusdem, seu stylanx in quo Vulcanus Phœbum lavat, ad febres ardentes & inflammationes internas extinguendas mirificum. Insuper ex antimonio (quod Græcis στίμμι) fucus quoq; paratur. Inde apud Hesychium, στιμμίσματα τῶν ὀφθαλμῶν.

Cautiones in exhib. ♁ & ☿ ij.

Cum etiam gladius, ignis ac Medicina commodent & incommodent, pro tractandi modô, Medicus in exhibendo Antimonio & Mercurio cautè agat, necessum est; siquidem ex præpostero horum usu, iliades malorũ, ut supra ostendimus nasci possint.

Hipp. lib. 4. aph. Vomitio facilis, inquit Fernel. l. 3. de purg. rat. saluberrima est, & purgationũ omnium præstantissima, & contrà.

Iis itaque Antimonium optimum, uti & Mercurius; qui ad vomendum sunt faciles & proclives, stomachum habentes robustum & thoracem amplum. Debilibus & picrocholis, illis etiam qui difficulter vomunt, non expediunt. Cave insuper ne adsint constipationes, dolores colici, aut membrum princeps læsum, aliòquin à commotione violentâ imminet periculum. Post vomitum brodium pulli, cremorem ptisanæ, vel jus pisorum exhibe, ut quis minori molestiâ vomat, & medicamẽti acceleretur actio. Poteris etiã, si libet, ad purgationes faciliores pellem vervecinam calentem ventri imponere, suadente Paræo. Si forte ex usu horum pharmacorum ὑπερκάθαρσις oriatur, ad illam compescendam utitor Therjacâ recenti, mivâ cytoneorum, syrupo ex mastice & rosis siccis, semine cymini vel plãtaginis tosto, vel etiã Nepenthe nostro. Ventriculo emplastrum de crustâ panis imponito, & plantis pedum panem tostum, aceto rosaceo irrigatum adplicato.

Vitriolum à multis ad quartam ferè morborum partem percurandam destinatur, quod nemo admirabitur,

tur, qui scit ex varijs & heterogeneis illud esse compositum, quæ beneficio Spagyriæ & Vulcani, artificiosè segregari & in saluberrima remedia redigi possunt. In eo namque reperies frigidum, calidum, incrassans, attenuans, astringens, aperiens, coagulans, resolvens, purgãs sudoriferum & roborans: sicut id non incongruè Turquetus & post hunc Sala probavêre: In anatõ. vitrioli.

Peritus quippe artifex ex Vitriolo sedulâ arte extrahit phlegma, spiritum humidum & siccum, oleum viride & rubrum, sal, sulphur, & colchotar, per veram istius corporis anatomen, & hæc omnia ad compluriuin morborum sanationem in usum medicum veniunt. Unde Gesnerus illum Medici personâ vìx dignum judicat, qui medicamentis Vitriolatis se posse carere autumat. Et Theophrastus oleum vitrioli vocat partem pharmacopolij quartam, atque cuilibet pharmacopæo demandat, ut sit instar lapidis angularis in suâ officinâ. Hoc ipsum fortassis Erastus quoq; intellexit, qui à Chymicis aliàs valdè abhorrebat, & tamen usum ejusdem maximè approbavit. Lib. 1. & 2. epist. In Epist. Craton.

Oleum porrò Vitrioli vitæ fontem lætificat, memoriam confortat, lepram & cancrum, paralysin & spasmũ curat, tussim pellit, sanguinem sistit, appetitum excitat. Insuper apoplexiæ, vertigini, hydropi & caduco medetur, in quo vis vitrioli ex sententia Paracelsi potior & certior quàm auri est. In syncope, lethargo, visus imbecillitate & febribus ardentibus mirificè confert, teste Casp. Hofmano. In peste & febribus pestilentibus felicissimè usurpatum est, à Mathiolo, Bökelio, Jordanio, Cratone & Brunnero, quibus non repugnat Augenius, De morb. amentiũ.

qui in peste & febribus petechialibus, huic non par esse pharmacum statuit. Illud in calculo & asthmate Mathiolus: in phthisi & affectione hæmoptoicâ Capivaccius & Penotus: in melancholia, cordis tremore & splenis dolore Georg. Laurea commendat: In Colicâ Victorius: in cancro exulcerato Fumanellus: in lumbricis enecandis & expellendis Crato, Monardus & Brendelius vires ejusdem utiliter admodum sunt experti, & Penotus existimat; Virtutem specificam Vitrioli esse in ejus aciditate, vi cujus moriantur vermes. Idem autor similiter affirmare non dubitat, trium aut quatuor guttarum olei Vitrioli pondus, cum aqua pimpinellæ singulis diebus jejuno stomacho datum, ab omnibus ægritudinibus hominem dum vivit, præservare. Plura testimonia olei vitrioli (quod pilos etiam canos cum aqua sachari candi reddit nigros) utiliter usurpati, passim in libris practicantium occurrunt undique, consilijs præsertim Cratonis, Montani, scriptis Quercetani, centurijsque Rulandi. Nota: Nunquàm convenientis obliviscendum esse vehiculi.

in lib. de compos. med. De præparat. med. chym. Ibidem. Reinecc.

Spiritus verò ejusdem Vitrioli, naturales, (si qui sunt) vitales & animales spiritus reficit, febres extinguit, obstructiones aperit, putredinem arcet, venena exigit, sitim sedat & ulcera percurat. Cujus virtutem in myrachiali morbo Lipsius quoque expertus est, ità enim scribit ad Victorem Rhotomagum: An tu quoque cum veteris scholæ medicis obhæres? dico, veteris. Nam isti novi à Paracelso, auxilium pollicentur ab vitrioli aceto. Frigerare id ajunt, penetrare, aperire: & simul robur addere visceribus & membris. Et sanè (iram & vocem com-

Centur. 1. epist. 81.

comprime) jam utor successu non infelici; de exitu videbo: Si juvare ità porrò pergit, ego inventorem hunc Deum.

Sulphur denique Vitrioli narcoticam vim habet innoxiam, ideoq; Nepenthis Quercetani, cujus virtutem mirificam ipse in Tetrade, consilijs & pharmacopoêa dogmat. descripsit, præcipua basis existit. In exulceratis partibus nervosis & acutissimo sensu præditis, sulphur hoc insipidum, propter insignem quâ pollet sine morsu exiccandi virtutem, vix satis laudari potest.

Sulphur veteribus quoque in usu fuisse ex eo liquet, quod multæ ex ipsomet occurrant antidoti apud Actuarium, Aëtium & Myrepsum, quemadmodum etiam apud ipsum Galenum, qui Sulphur vivum ad dyspnoicos maximè commendat. 7. de cōp. med. s. loca. [Mirum, sulphur apud Græcos vocari θεῖον non solum meherclè quod ἀναθυμίασις tonitruum sit κεραύνιον πῦρ: sed omninò quiddam Divini in eo delitescere, in suspitionem rapior omnimodam. Mirum illud, ab usu sulphuris, excrementa alvi, moschi odorem referre: quæ res mysterio non caret.] Quid fieret in viridi ligno, cum hoc factum sit in arido. Quàm non, obsecro, Galenus, si adhuc vitæ usurâ frueretur, nobilissima ea commendaturus esset pharmaca, quæ ope Chymiæ ex sulphure proveniunt: ut sunt flores ejusdem, rubinus, lac, cremor & butyrum, oleum & spiritus acidus. Non inconcinnè igitur Quercetanus sulphur præparatū vocat pulmonis balsamū, quoniā ad omnes pulmonum & thoracis affectus experientiâ ipsâ teste, efficacissimum & præsentissimum compertum est. in pharmacop. dogm. & alibi. Hinc Crato in ulcere pulmonis ad extergendum & consolidandum sulphure præparato nihil conducibilius

 bilius

bilius esse existimat: cum quo Felix Platerus quoque consentit & Jo: Jessenius, qui se multos phthisicos hujuscemodi sulphure feliciter sanasse gloriantur. Exhinc manifestò apparet crassus eorum error, qui dicunt, sulphur esse arsenicum inchoatum, & ex multiplici fusione tandem in verum arsenicum degenerare; sed falsissima hæc efficta μεταμόρφωσις.

Lac Sulphuris, balsamum est humidi radicalis: sanguinem quippe purificat, naturales vires confortat, & morbos instar ignis occulti consumit: præservativum apoplexiæ, convulsionis, lepræ; asthma & tussim tollit: catharros exiccat, & phthisicos oculariter juvat.

Severin⁹. Flores verò ejusdem, impuritates febriles, pestilentes, pleuriticas, peripneumonicas leviores tutò & subitò auferre, tussesque antiquas & asthmaticos affectùs egregiè sublevare possunt. Sulphur scissile, quoniam ab ipsâ Naturâ sublimatum & præparatum est, loco florum sulphuris, in usu quandoque habere licet. In Campaniâ propè Puteolos & campos Elysios mons est sulphureus, (la solfotara Italis dictus) qui, more Vesuvij & Ætnæ, perpetuò ardet, ubi è saxis sulphur tanquam ros exudat & in ineffabili copiâ inibi colligitur: hic ros sulphureus, (cujus portiunculam aliquam mecum attuli) cum nec sapore nec odore ingratus; itaque summâ cum utilitate loco florum, artificiosè paratorum, in Medicinâ usurpari non nequit.

Penot. Oleum sulphuris adeò efficax est, ut neque vivum corpus, neque mortuum, ad putredinem transire sinat, sed adeò integrum tueatur, ut nulla vel cœlestis impressio vel ab alimentis profecta corruptio, vel ab ipso etiam

ortu

orta inducta obesse ei possit. Insuper multis tam internis quàm externis vitijs adversatur: in verrucis, strumis, orexi, hydrope, urinæ suppressione, aurium tinnitu, colicâ, dentium dolore, Epilepsiâ cum convenienti vehiculo commodissimè usurpatur.

Spiritus sulphuris acidus nunquam flammam concipit, imò, si Quercetano credimus, pulverem tormentarium à conflagratione arcet, adeoque omnes ardores febriles mirificè extinguit, cæteraque ferè omnia, quæ Spiritus Vitrioli præstat: maximè verò in phthisi, asthmate & sanguinis sputo laudatur ab Heurnio, Rubæo & Quercetano: & in catharro suffocativo aciditate sulphuris cum aquâ fontanâ mixtâ, nihil prestantius esse aliquoties expertus est Socer.

Reliquum est ut de Nitro quoque aliquid adijciamus, à cujus usu ipsi quoque principes Medicinæ, Galenus, Paulus, Actuarius, Myrepsus, Trallianus, Aëtius & Dioscorides non abstinuerunt.

Pulvis nitri debitè præparatus, calculo renum, dysuriæ, colicæ, erysipelati, carbunculo, vermibus, ardoribus febrilibus, & mẽsibus retentis masculè auxiliantur. Hic notandum venit, quod illi, qui frigidioris sunt stomachi, in calido, qui calidioris in frigido vino pulverem nitri sumere debeant.

Ex nitro conficitur sal prunellæ, quem alij glaciem Paradysi & anodynum minerale appellant, ob singularem vim dolores mitigandi, quantumvis à causâ calidâ & inflammatione excitatos. Non solum enim ad febres ardentes maximè prodest, sed etiam est remedium diureticum & diaphoreticum ad multos morbos aptissimum, cum convenienti liquore exhibitũ. De

G.l.4. de sanit.tuenda. P.l.7. med.c. 26, A.in met. med.c.5. M sect. 1. cap.185. T.l.8.c.13. A.3.ser. 1. c.22. D.l.5.c. 85.

De reliquorum mineralium utilitate amplius agemus in Rosario nostro minerali spagirico.

Cum itaque Chymia tàm insigne donum Dei, & Medicinæ fidelissima sit ministra: medicamenta quin etiam hâc arte concinnata, non modò, ut ex dictis patet, utilissima, sed & maximè necessaria, non audiendi sunt illi oblatrantes Chymiæ inimici, quibus non tàm salus proximi, quam ejusdem crumena curæ est, ideoque ad extremos usque Garamantas illa detrudunt, verbis sesquipedalibus damnant, & carduis, præ lactucis vesci malunt.

Συμπέρασμα & ἀνακεφαλαίωσις.

Neq; ferendi sunt Logodædali & malitiosi isti spagiri literâ longâ digni, qui medicinas tàm præclaras nõ rectè & artificiosè præparare, multò min⁹ methodicè administrare didicerunt, qui ad imperitum vulgus instar muscarum corporibus insultantium, sæpissimè advolant, & verborum dulcedine ac lenocinio, sicut pisces hamo, decipiunt, aulas occupant non Academias, ubi plus adulando proficiunt, quam vera dicendo, & mẽdicando amplius quàm medicando: hi verè sunt Sirenes orbis, basilisci civitatis, monstra reipublicæ, atque civium lues, imò, quid enim mentiar, fundi calamitates: namque

In vitâ hoc est tutissimũ, nulli prorsus credere. Brisianus. Lang. ep. 72.

Hi possunt homines alto suspendere naso.

Hipp. inquit: Medicum fieri μὴ λόγῳ μόνον per urbes, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ obambulantem.

Has bestias probè cognoscentes Monpessulani, prudenti consilio constituerunt, ut si quis horum nebulonum fucum facientium deprehendatur, qui se Medicum emẽtiatur, is publicè rapiatur, mox in asellum strigosum & plagosum sublimis attollatur, conversusq; tergore, caudâ pro loris servatâ manu utrâq;, totâ urbe per fora,

fora, per vices, per compita, per plateas (puerorum subsequente catervâ clamante, jo Rex, jo Rex, triumpha, qui tot insontes nullis telis aut armis bellicis, sed medicinis, tunc in diabolica instrumenta tuâ culpâ conversis, trucidasti) circumducatur, scomatis undique lacessetur, conspuatur, pulsetur, ovis putridis, omnisque generis sordibus conspurcetur, postremô expiatâ urbe eijciatur.

Reuthas Scotorum Rex, quod complures medicorũ inscitiâ perijsse sciret, ne quisquam nisi doctus & expertus Medici nomen deinceps assumeret, edixit, capitis pœnâ in non obtemperantes propositâ. Nec minus cautè egerunt Babylonij, qui tales agyrtas urbe expulerunt, ut subditos ab imperitorum medicorum tyrañide vindicarent.

Hect. Boëthius lib. 2.
Herodot. lib. 1.

Quid enim scelestius est, quàm in benè constitutâ republicâ hosce admittere? quid in civitate deterius, quam consentire, ut ab ijs occultis carnificibus homines innocentissimi sæpè occidantur. Galenus hosce Medicos â latronibus nihil differre vult, solum quod isti in urbibus, hi verò in montibus & sylvis deprædentur & alibi prædonibus longè nocẽtiores esse rectè affirmat, qui pecuniam tantum viatoribus, sed tamen non impunè adimunt, at his, cum vitam & pecuniam ægris ademerunt, mercede gratiâ refertur.

Ubi lex Aquilia & Cornel.
In lib. p̃ not. c. 4.
Plinius.
Langius epist. 72.
Nemo affectare id debet, in quo scit vel scire debet, suã imperitiã alijs periculosam fore.
Ulpianus

A Magistratu itaque nostro etiam Babyloniorum, Parisiensium, Monspeliensium, Noricorum & Augustanorum exemplo, ad corvos, cynosarges, gyaros & anticyras relegandi ac fustigandi, vel vincti ad scalmum redigendi in triremibus, ut biscocto latrantem stomachum sedẽt:

l. illicitas 6. §. sicuti medico de offic. præsid. Cajus in l. idem juris § mulierem ff. ad l. Aquil.

imò ex decretis Ægyptiorum morte mulctandi, ne virus hoc latius serpat, & isti nebulones adeò impunè cum corio humano ludant, atque civium loculos emungant: his enim maleferiatis pseudospagyris in ignorantiâ suâ sepultis, secundum Comicum nihil quicquam injustius: digni certè ut ijs aqua & igni interdicatur. Hinc illa infelicis monumenti inscriptio vel dictum Adriani; Turbâ se Medicorum perijsse. Et Agrippa dicit: Nullum pro conservandâ vitâ sanitateq; utilius esse pharmacum, quàm abstinere à medicis indoctis: nullam ad sanitatem & senectutem viam certiorem, quam Medicis inexpertis caruisse.

Lib. 17. de Repub. c. 9. 3. de Rep.

Contrà verò, pulice cum Elephante, & scarabæo cum cygno prudenter collatis, juratorum Doctorum (ut suadet Pet. Gregorius, inquiens: In republicâ benè constitutâ, non admittantur Medici nisi probati & jurati. Et Plato dicit: Medicis, nisi ex ordine exploratis, exercere artem fas neutiquam esto) qui labores plusquam Herculeos subeunt, atque studiosissimâ indagatione rerum excellentissimarum secretioris Philosophiæ, & mysteriorum naturalium occupantur, insuper publicum eruditionis ac industriæ suæ testimonium, ab Academiarũ, à Sacrâ Cæsarêa Majestate, atque Pontifice Romano privilegiatarum, proceribus nacti sunt, studia laudanda ac undique promovenda: Hi enim sunt illi, qui priscorũ sapientum vestigijs insistentes, artes spagyricas altiori mente in lucem revocant, & præcavent, ne hujusmodi pulcerrimæ artes & scientiæ in Chimeras & fera monstra tandem aliquando (quod misericors Deus clementer avertat) degenerare possint: ad illos etenim Cives morbo

ἰητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων. Hō. Gal. 2. meth. 5.

morbo pessundati tanquam ad sacram anchoram confugere possunt.

Agite igitur ô Patres Patriæ, reipublicæ nostræ benè consulite, & Pseudochymicos omnes tanquam viperas nocentissimas, memores constitutionis Criminal. Caroli Quinti, & legis Constantini, extra urbium pomeria eijcite: imitamini Cassium, Cupitanum, Aruntium, Albucium, Rubrinum, Stertinium, & nostri ævi Galliarum atque magnæ Britanniæ reges, & Medicis generosis honesta stipendia constituite, illosque à Deo creatos agnoscite.

Ἀποστροφὴ ad inclytũ magistratum reipublicæ patriæ. Lib. 10. Co.

Vos etiam ô superciliosi Alchymiæ conviciatores ad rectam viam redite, & divinam hãc scientiam quam hactenûs condemnastis, & mille ludibrijs affecistis percupidis ulnis amplectimini, ne fortè rerum opifex, pro tãtorum suorum magnalium & mirabilium, inter quæ Chymia pars non minima, contemtu irascatur, & pereatis de viâ justâ.

Vobis autem cives optimi cavete, à Pseudoprophetis, qui in pellibus ovium veniunt, intrinsecus verò sunt lupi rapaces, animam hominum devorantes, & à Pseudochymistis, qui in vestitu & pompâ Doctorali quandoque veniũt, intus verò sunt impostores & imperiti Thrasones, animæ domicilium destruentes: Cavete: veros Chymiatros, monente Siracide, honorate, & gratos vos erga illos præbete, nec mercedem viperinam, ut plerũq; fieri assolet, illis reddite. Iterum dico, Cavete: & vos ô Pseudochymici ac Medicastri, quibus magni illius Scaligeri versibus in honorem vestrum concinnatis, lubet valedicere, Valete:

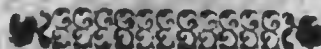
Matth. 7. Crato ep. 165. Severin. in Ideâ. Med. c. 15.

Scaliger in Iamb. Catullianis.

Valete ò Medici cohors proterva.
Nam inanem facere, ut meus Catullus,
infames vetuêre me rapinæ.
At vos, ò Medicûm cohors maligna,
plena jurgij & infacetiarum,
rixosa, invida, temulenta, dura,
petax, futilis, infidelis, audax,
trahax, garrula, contumeliosa,
docta imponere, palpitare docta,
decoctrix fideiq; nominisq;
farcta proditionibus nefandis,
odijs, dissimulationibusq;,
Cynicûm species nova, & pudenda,
pro morte ah pretium petens, ferensq;
manum carnificum æmularis: auri
argentiq; siticulosior, quàm
boni nominis, & boni pudoris.
Vale carnificum cohors cruenta,
plena sanguinis, & necationum.

F I N I S.

Δόξα θεῷ πατρί, Χριστῷ θ' ὁμοουσίῳ υἱῷ,
πνεύματι καὶ ἁγίῳ πάντοτε δόξα ἔη.

IN-

INDEX RERUM MEMORABILIUM.

Auto- Chy-

Extra-

Purga-

Sangui-

V Tin

MEN-

MENDÆ TYPOGRAPHICÆ.

Pag. 24. lin. 11. lege, partanâ & hydrope laboranti. pag. 38. lin. 9. pro hæmoptyicus, lege, hæmoptoicus. p. 45. pro Heuraius, lege, Horaius. p. 53. pro ὀξεια, lege, ὀξεῖα p. 54. dele quorsum p. 57. l. 22. pro præparatio, lege, operatio. p. 74. l. 19. pro menstrua, lege, menstruũ. p. 81. l. 17. pro sic, lege, sit vitæ. p. 82. l. 22. lege, potest non attingere. p. 83. l. 9. pro faciamus, lege, facie nus, p. 87. l. 9. pro correptæ, lege, collapsæ & ib. p. 86. pro elucescet, lege, elucescens. p. 88. l. penultimâ pro rursus lege 19.

Cætera benevolus lector emendabit ipse.

